

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Dovolání v českém trestním procesu

Appellate Review in Czech Criminal Proceedings

Konzultant: Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Zpracovatel: Mgr. Ondřej Hladký

Září 2010

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Mgr. Ondřej Hladký

Poděkování autora:

Na tomto místě bych si dovolil vyjádřit poděkování panu Prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc., za odborné vedení při zpracování této rigorózní práce, dále panu JUDr. Tomáši Štípkovi, advokátovi, za mnoho cenných rad a podnětů, a konečně v neposlední řadě paní Mgr. Andrei Bartůňkové, advokátce, bez níž by tato práce nikdy nevznikla.

OBSAH

Prohlášení.....	3
Poděkování.....	4
Obsah.....	5
Seznam použitých zkratk.....	8
Klíčová slova.....	10
Úvod do problematiky předmětu rigorózní práce.....	11
Kapitola I.	
OBECNÉ POJETÍ ZÁKLADNÍCH INSTITUTŮ	
1.1. Právo.....	13
1.2. Trestní právo.....	13
1.3. Trestní právo procesní.....	14
1.4. Opravné prostředky.....	15
Kapitola II.	
DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM PROCESU	
2.1. Pojem a účel.....	16
2.2. Přípustnost dovolání.....	25
2.2.1. <i>Rozhodnutí soudu.....</i>	<i>26</i>
2.2.2. <i>Pravomocné rozhodnutí.....</i>	<i>29</i>
2.2.3. <i>Meritorní rozhodnutí.....</i>	<i>29</i>
2.2.4. <i>Zákon dovolání připouští.....</i>	<i>35</i>
2.2.5. <i>Negativní vymezení přípustnosti dovolání.....</i>	<i>35</i>
2.2.6. <i>Přípustnost dovolání z pohledu autora.....</i>	<i>36</i>
2.3. Přípustnost dovolání ve vztahu k účinnosti zákona č. 265/2001 Sb.....	38
2.4. Podmínky dovolání a jeho obsah.....	46

2.4.1.	<i>Obecně k podmínkám a obsahu.....</i>	46
2.4.2.	<i>Osoby oprávněné k podání dovolání.....</i>	47
2.4.3.	<i>Lhůta a místo podání dovolání.....</i>	51
2.4.4.	<i>Obsahové a formální náležitosti.....</i>	54
2.4.5.	<i>Vzdání se dovolání a jeho zpětvzetí.....</i>	61
2.5.	<i>Dovolací důvody.....</i>	64
2.5.1.	<i>Obecně k dovolacím důvodům.....</i>	64
2.5.2.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu.....</i>	68
2.5.3.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) trestního řádu.....</i>	82
2.5.4.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) trestního řádu.....</i>	84
2.5.5.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) trestního řádu.....</i>	85
2.5.6.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu.....</i>	88
2.5.7.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) trestního řádu.....</i>	89
2.5.8.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) trestního řádu.....</i>	90
2.5.9.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu.....</i>	93
2.5.10.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu.....</i>	97
2.5.11.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) trestního řádu.....</i>	99
2.5.12.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu.....</i>	101
2.5.13.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu.....</i>	102
2.5.14.	<i>Dovolací důvod podle § 265b odst. 2 trestního řádu.....</i>	104
2.6.	<i>Řízení před soudem prvního stupně.....</i>	105
2.7.	<i>Řízení před dovolacím soudem.....</i>	108
2.8.	<i>Rozhodnutí dovolacího soudu o podaném dovolání.....</i>	112

Kapitola III.

NÁVRH NA ZAHÁJENÍ DOVOLACÍHO ŘÍZENÍ

- 3.1. Sumarizace náležitostí návrhu na zahájení dovolacího řízení.....124
- 3.2. Vzor návrhu na zahájení dovolacího řízení.....125

Kapitola IV.

ZÁVĚR A ÚVAHY O DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM PROCESU *DE LEGE FERENDA*

- 4.1. Závěr.....130
- 4.2. Úvahy o dovolání v trestním procesu *de lege ferenda*.....132
- Resumé**.....135
- Seznam použité literatury**.....137

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Africká charta práv člověka a lidí – African Charter on Human and Peoples' Rights, June 1981, Nairobi, Kenya.

Americká úmluva o lidských právech – American Convention on Human Rights, San Jose, Costa Rica, 22 November 1969.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, E.T.S. 117, entered into force Nov. 1, 1988

Lisabonská smlouva – Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, Official Journal of the European Communities (2007/C 306/01).

Listina – Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvím České národní rady dne 16. prosince 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Listina základních práv Evropské unie – Charter of Fundamental Rights of the European Union, Official Journal of the European Communities (2000/C 364/01).

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech – International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966.

Občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.

Občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Protokol č. 7 Úmluvy – Protocol No. 7 to the 1950 European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, E.T.S. 117, entered into force Nov. 1, 1988.

Statut Mezinárodního soudního tribunálu pro bývalou Jugoslávii – Statute of the International Tribunal for the Former Yugoslavia. 1991, U.N. Doc. S/25704 at 36, annex (1993) and S/25704/Add.1 (1993), adopted by Security Council on 25 May 1993, U.N. Doc. S/RES/827.

Statut Mezinárodního soudního tribunálu pro Rwandu – Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda, as amended. Security Council, S/RES/955 (1994), 8 November 1994.

Trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.

Trestní zákon – zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.

Všeobecná deklarace lidských práv – Universal Declaration of Human Rights (UDHR), Adopted by the United Nations General Assembly on December 10, 1948.

Ústava – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

ZoSS – zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, v platném znění.

ZSM – zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění.

KLÍČOVÁ SLOVA

KEYWORDS

Mimořádný opravný prostředek – je opravný prostředek, kterým se lze za podmínek stanovených zákonem domáhat nápravy právních a procesních vad pravomocného rozhodnutí a předcházejícího řízení.

Extraordinary legal remedy – is a legal remedy which gives convicted the opportunity to challenge the merits of even enforceable judgement and allege errors of law or fact, thus invoke vacation and revision of the said judgement.

Dovolání – je jedním z mimořádných opravných prostředků, kterým se lze domáhat zrušení nebo změny pravomocného rozhodnutí, a to z důvodu existence nejzávažnějších právních vad.

Appellate Review – is one of extraordinary legal remedies which can challenge the merits of an enforceable judgment on solely grave errors of law.

Úvod do problematiky předmětu rigorózní práce

Vážený čtenáři, dostává se Vám do rukou rigorózní práce zachycující problematiku jednoho z mimořádných opravných prostředků českého trestního procesu, a sice institutu dovolání. Tato práce je určena zejména pro odbornou a širší laickou veřejnost se zájmem o trestní právo procesní. Dané téma je zpracováno autorem, který měl možnost několik let působit, mimo jiné, v trestněprávní advokátní kanceláři, a tak i spolupracovat na přípravě a realizaci podání dovolání, což se snaží objektivně a kriticky reflektovat v následujícím rozboru předmětného institutu.

Vlastní právní úprava týkající se dovolání je velice rozsáhlou a komplexní, kdy jak jistě posléze i sám laskavý čtenář přisvědčí, toliko záležitosti týkající se dovolacích důvodů, zejména pak důvodu dle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, by mohly být zajímavým námětem na samostatné zpracování v rámci té které diplomové či rigorózní práce. Autor si je naprosto vědom skutečnosti, že není dost dobře možné pouze v rámci rigorózní práce vyčerpávajícím způsobem dané téma zpracovat. Proto komplexní a vyčerpávající rozbor institutu dovolání, který by reflektoval jak všechny odborné poznatky, tak stanoviska aplikační praxe, včetně vývoje relevantní judikatury Nejvyššího soudu, nebyl a není cílem této práce, neboť by to byla při vší skromnosti utopistická představa.

Primárním cílem autora je poskytnout adresátům této práce relativně ucelený pohled na problematiku dovolání, jakož i objektivně poukázat na jistá úskalí jak právní úpravy předmětného institutu, tak rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

Autor si v této práci dovoluje otevřeně, a to ve vší úctě k dovolacímu soudu, vyjádřit své názory a kontrolovat některá jeho rozhodnutí, zejména pokud jde jeho o rigidní přístup k dovolání a s ním i související interpretace a aplikace jednotlivých ustanovení § 265a a násl. trestního řádu. To vše za účelem naplnění sekundárního cíle autora, kterým je vyvolání diskuze, resp. zamyšlení, mezi adresáty této práce nad povahou a smyslem dovolání, obecným přístupem k němu, spornými otázkami, interpretací a aplikací právní úpravy dovolání, jejími nedostatky a vhodnými změnami.

Dovolání je v současné době neaplikovanějším mimořádným opravným prostředkem v trestním procesu. Nicméně stále v českém právním prostředí neexistuje, až na raritní výjimky, monografie či reprezentativní doktrinální literatura, která by se podrobně zabývala

pouze problematikou institutu dovolání. Lze tak v tomto směru s trochou nadsázky hovořit o „*absenci*“ reprezentativní doktrinální literatury a odborné literatury. Autor si je této skutečnosti zcela vědom, a proto si při vší skromnosti jako marginální cíl klade, pokusit se překlenout onu pomyslnou „*absenci*“ reprezentativní doktrinální literatury a odborné literatury tím, že nabídne širší veřejnosti relativně ucelený, snad objektivní a kritický pohled na dovolání, který by alespoň částečně sanoval stávající stav. Není totiž pochyb o tom, že institut dovolání by si s ohledem na svůj zásadní význam a postavení mezi ostatními mimořádnými opravnými prostředky zasloužil detailní zpracování, ať již v rámci odborné reprezentativní doktrinální literatury či jiného pramenu.

Systematické členění práce je v rámci kapitol, sub-kapitol a jednotlivých oddílů. Tato práce obsahuje čtyři základní kapitoly. V rámci úvodní první kapitoly se autor velice zkratkovitě zabývá základními pojmy, které relativně souvisejí s dovoláním, a to zejména za účelem uvedení širší laické veřejnosti do problematiky předmětu této práce. V kapitole druhé následuje vlastní detailní rozbor institutu dovolání ve vazbě na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu, přičemž zvláštní pozornost je věnována zejména přípustnosti dovolání a dovolacím důvodům. Kapitola třetí je exekutivním souhrnem obsahových náležitostí dovolání, zakončená příkladem návrhu na zahájení dovolacího řízení. Celou práci pak uzavírá kapitola čtvrtá, která je závěrem a shrnutím předešlého rozboru, jakož i krátkou reflexí autorových úvah o dovolání, zejména pak právní úpravy dovolání *de lege ferenda*.

Pro úplnost je třeba dodat, že tato práce byla zpracovávána k právnímu stavu ke dni 1. ledna 2010, v souladu s formálními požadavky v čl. III., odst. 5 Rigorózního řádu Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, v platném znění, a normou ČSN ISO 690. Autor při tvorbě této práce vycházel z obecných výkladových metod, zejména pak metody logické, systematické, gramatické a teologické.

Kapitola I.

OBECNÉ POJETÍ ZÁKLADNÍCH INSTITUTŮ

Kapitola I. má ve své podstatě toliko inaugurační funkci a zabývá se velice obecně a zkratkovitě problematikou základních institutů práva, zejména právem jako takovým, jeho veřejnoprávní částí a opravnými prostředky. I když si je autor zcela vědom toho, že pro účely této práce není potřebné, nutné či dokonce žádoucí věnovat se podrobně této obecné problematice, resp. je jí věnovat vůbec, je toho názoru, že je nutné zmínit alespoň velice obecně a zkratkovitě specifika základních institutů, které mají větší či menší vazbu na předmět této práce, tj. institut dovolání, a to zejména pro zpřehlednění a usnadnění orientace širší laické veřejnosti se zájmem o trestní právo, která je z větší či menší částí adresáty této práce.

1.1. Právo

Právo je základním pojmem, který je s ohledem na výše uvedené nutné vyložit. Pro potřeby této práce postačí jeho prostá definice, která říká, že právo je jak souhrnem možností chovat se normou vymezeným způsobem, tak souborem právních norem, jakožto obecně závazných pravidel chování regulující společenské vztahy, vznikající zejména na daném státním území, vydané a vynutitelné státně-mocenskými prostředky,¹ tj. státem. Jinými slovy musejí být naplněny základní předpoklady zvláštní formy, tj. pramen práva (typicky právní předpis), obecná závaznost a možnost uplatnění státního donucení.

1.2. Trestní právo

Trestní právo je odvětvím práva, které chrání práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky před trestnými činy, které jsou taxativně vypočteny v pramenech trestního práva.²

Vezmeme-li v potaz hledisko systematiky práva jako takového, tedy diferenciaci na část soukromoprávní a veřejnoprávní, lze co do odvětví trestního práva, které má s předmětem

¹ HUNGR, P. In HARVÁNEK, J. a kol. *Teorie práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 13.

² JELÍNEK, J. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 17.

této práce logickou vazbu, říci, že je součástí veřejnoprávní³ části, která je typická nadřazeností veřejné moci v těch kterých právních vztazích ostatním subjektům.⁴ U trestního práva, které se dělí na trestní právo hmotné a procesní, a které je součástí českého právního řádu, je dán mimořádný veřejnoprávní zájem státu a potažmo celé společnosti na potrestání pachatelů trestné činnosti,⁵ což odpovídá i samotnému účelu trestního práva⁶ a trestu⁷ a dále se i odráží v jeho samotných funkcích.⁸ Dlužno konstatovat, že trestní právo je svou povahou prostředkem *ultima ratio*,⁹ tedy nastupuje teprve, selhala-li ostatní odvětví práva.

1.3. Trestní právo procesní

Co do procesní části trestního práva lze v obecné rovině říci, že jde o zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“), popř. jiných osob zúčastněných na řízení, při realizaci trestního práva hmotného,¹⁰ tedy zejména při zjišťování trestných činů, při rozhodování o nich a následně i při výkonu těchto rozhodnutí. Trestní právo procesní reguluje trestně-procesní právní vztahy, tedy stanoví práva a povinnosti subjektů těchto vztahů, tj. zejména OČTŘ a osobě, proti které se vede trestní řízení.¹¹

³ JELÍNEK, J. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 17.

⁴ HEJDA, J. a kol. *Základy trestního práva*. Praha: VŠE Praha, FM, Jindřichův Hradec, 2003, s. 9.

⁵ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha, 2001, s. 14 -18.

⁶ Ustanovení § 1 trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů: „*Účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.*“.

⁷ Ustanovení § 23 trestního zákona: „*Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.*“.

⁸ JELÍNEK, J. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 21: „*V nauce trestního práva se rozlišuje několik základních funkcí, které trestní právo plní. Jsou jimi ochranná funkce, preventivní funkce, represivní funkce a regulativní funkce.*“.

⁹ HEJDA, J. a kol. *Základy trestního práva*. Praha: VŠE Praha, FM, Jindřichův Hradec, 2003, s. 9.

¹⁰ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999, s. 13.

¹¹ JELÍNEK, J. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 15: „*Trestní řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně i osob*

1.4. Opravné prostředky

Vezmeme-li v potaz výše uvedenou skutečnost, tedy že trestní právo procesní mimo jiné upravuje postup OČTŘ při zjišťování trestných činů a rozhodování o nich, je nutno si uvědomit, že i při sebevětší pečlivosti těch kterých orgánů a i při existenci dokonalých předpisů se mohou vyskytnout chyby a nedostatky, které nutně mají nepříznivý vliv na správnost rozhodnutí.¹² Tato skutečnost je překonávána instituty opravných prostředků, které tvoří jednu z obecných zásad trestního řízení a které mají zvýšit záruky dosažení zákonnosti při rozhodování OČTŘ.¹³

Z pohledu právní teorie je základní dělení opravných prostředků na prostředky, které směřují vůči rozhodnutím, která doposud nenabyla právní moci,¹⁴ v takovém případě jde o řádné opravné prostředky, a dále na ty, které směřují proti rozhodnutím již pravomocným, poté se jedná o mimořádné opravné prostředky.

S ohledem na předmět této práce to jsou právě mimořádné opravné prostředky, které jsou stěžejní, jelikož, a jak i vyplývá z níže uvedeného, dovolání je opravným prostředkem mimořádným.

Mimořádnost spočívá v tom, že lze ten který mimořádný opravný prostředek podat jen ve výjimečných, zákonem specifikovaných situacích a za splnění řady podmínek a náležitostí. Je to důsledkem toho, že se mimořádným opravným prostředkem napadají již pravomocná rozhodnutí, jinými slovy zasahuje se jejich nezměnitelnosti, tedy narušuje se stabilita společenských vztahů a právní jistota.

zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest nebo ochranné opatřené opatření, učiněné rozhodnutí vykonat, popřípadě jeho výkon zařídit, dále působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a výchově občanů.“

¹² HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 2007, s. 528.

¹³ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999, s. 320 - 321.

¹⁴ JELÍNEK, J., SOVÁK, Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. Praha: Eurolex Bohemia, 1999, s. 57 – 60: „Právní moc je procesní institut (...) mající celospolečenský význam (...) je vlastní nejen trestnímu řízení, nýbrž všem dalším právním oblastem (...) je důležitou vlastností rozhodnutí znamenající nezměnitelnost (formální právní moc) a závaznost (materiální právní moc) (...) zajišťuje stabilitu a právní jistotu.“

Kapitola II.

DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM PROCESU

Tato kapitola je věnována vlastní problematice institutu dovolání, a to ve vazbě na relevantní judikaturu dovolacího soudu, přičemž zvláštní pozornost je věnována zejména přípustnosti dovolání a dovolacím důvodům.

2.1. Pojem a účel

V této části kapitoly II. se autor zabývá pojmem a účelem dovolání v užším a širším slova smyslu, jakož i samotnou teleologii zavedení institutu dovolání do právního řádu České republiky. Předmětný mimořádný opravný prostředek je v této části kapitoly II. dále determinován z obecné perspektivy, z hlediska právní teorie a konečně roviny ústavněprávní a mezinárodní, a to ve vazbě na judikaturu jak Nejvyššího soudu, tak Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva.

Novelou č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002 byl do českého právního řádu zakotven **konceptně nový mimořádný opravný prostředek**, tj. dovolání, na jehož základě je možné dosáhnout přezkoumání některých pravomocných meritorních rozhodnutí, z určitých kvalifikovaných důvodů Nejvyšším soudem České republiky v Brně.¹⁵ Tento institut byl systematicky pojat do části III., hlavy sedmnácté, ustanovení §§ 265a až 265s trestního řádu.

Důvodem zavedení tohoto institutu bylo zejména odstranění zásadních nedostatků¹⁶ stížnosti pro porušení zákona a návrhu na obnovu řízení,¹⁷ kdy dosavadní právní úprava

¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2001.

¹⁶ Vládní návrh zákona. VI. novela trestního řádu. Sněmovní tisk č. 785/0. K bodu 183 (§265a – 265s): „Podle dosud platné právní úpravy se po právní moci rozhodnutí nemůže žádná ze stran domáhat procesními nástroji jeho zrušení, s výjimkou návrhu na obnovu řízení, jehož podání je vázáno na velmi úzký okruh podmínek. Navrhnout, aby se zákonností pravomocného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení zabýval Nejvyšší soud, může pouze ministr spravedlnosti, kterému přísluší právo podat stížnost pro porušení zákona. Na rozdíl od občanského soudního řízení žádné ze stran nepřísluší právo podat přímo u tohoto soudu dovolání. Navrhovaná právní úprava se snaží řízení o mimořádných opravných prostředcích v občanském a trestním řízení přiblížit, neboť důvody, pro které v občanském soudním řízení právo mimořádného opravného prostředku přísluší stranám, platí i pro trestní řízení. Dosud může obviněný (a obdobně i státní zástupce) podat ministru

efektivně neumožňovala domáhat se přezkoumání pravomocného rozhodnutí.¹⁸ V důvodové zprávě vládního návrhu předmětné novely zaznělo, že navrhovanou právní úpravou se zákonodárce snaží vzájemně přiblížit řízení o mimořádných opravných prostředcích v občanském soudním a řízení o mimořádných opravných prostředcích trestním řízení, neboť důvody, pro které v občanském soudním řízení právo mimořádného opravného prostředku náleží stranám, platí i pro trestní řízení.¹⁹ Připomeňme, že zákon č. 519/1991 Sb., kterým se změnil a doplnil občanský soudní řád a notářský řád, zásadním způsobem přeměnil dosavadní systém mimořádných opravných prostředků civilního řízení, když s účinností od 1.1.1992 nahradil stížnost pro porušení zákona, kterou jako aktivně legitimovaný mohl podat pouze generální prokurátor a ministr spravedlnosti, institutem dovolání.²⁰ Občanské soudní řízení tak doznalo zásadní změny, neboť účastníkům řízení byla nově poskytnuta možnost brojit proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu a domáhat se ochrany svých subjektivních práv, která byla rozhodnutím soudu druhého stupně, resp. předcházejícím řízením, porušena. Tato možnost přitom již nezávisela na vůli generálního prokurátora či ministra spravedlnosti, ale výhradně na vůli stran, které v rámci zásady dispozitivnosti mohli zvážit, zda cestu mimořádných opravných prostředků využijí či nikoli. Byly tak posíleny základní principy civilního řízení částečně na úkor právní jistoty. Jak plyne z důvodové zprávy vládního návrhu zákona č. 265/2001 Sb., kterým bylo dovolání v trestním procesu zakotveno do českého právního řádu, principy, na základě kterých bylo dovolání do trestního řízení inkorporováno, jsou v zásadě analogické úpravě tohoto opravného prostředku v občanském soudním řízení.

spravedlnosti pouze neformální podnět k tomu, aby se on vlastním jménem obrátil na Nejvyšší soud se stížností pro porušení zákona. Pokud ministr spravedlnosti takovému podnětu nevyhoví, nemusí důvody svého rozhodnutí nikomu a ničím vysvětlovat, neboť podat stížnost pro porušení zákona je jeho výlučné právo, nepřenositelné na jinou osobu. Principy, na základě kterých se navrhuje konstituovat institut dovolání, jsou v zásadě analogické úpravě tohoto opravného prostředku v občanském soudním řízení.“

¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II.* 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2001.

¹⁸ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní.* 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 494.

¹⁹ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona č. 265/2001 Sb., sněmovní tisk č. 785/0.

²⁰ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví.* Brno: Masarykova univerzita - Doplněk, 2003, s. 435.

Pokud bychom měli uvažovat o účelu dovolání v trestním procesu v širším slova smyslu, lze říci, že skutečnost, že k projednání a rozhodnutí je příslušný Nejvyšší soud České republiky odůvodňuje závěr, že účelem dovolání *largo sensu* je řešení a zobecňování právních otázek zásadního významu a vytváření judikatury, aby byla zajištěna jednotu a zákonnost rozhodování soudů nižších stupňů.²¹

V **obecné rovině** lze říci, že dovolání je velice formalizovaný²² mimořádný opravný prostředek,²³ který slouží k nápravě těch nejzávažnější procesních a hmotně-právních vad²⁴ vybraných meritorních rozhodnutí.

Jak již bylo zmíněno v kapitole I. této práce **opravné prostředky mimořádné** napadají již pravomocná rozhodnutí, čímž se zasahuje do jejich nezměnitelnosti a narušuje se tak stabilita společenských vztahů a právní jistota.

Pod pojmem **formalizovanost** rozumíme soubor jak obecných, tak speciálních podmínek, náležitostí a nároků, které musejí být kumulativně splněny pro to, abychom vůbec mohli uvažovat o možnosti podat dovolání a jeho následném věcném přezkoumání. Předmětná formalizovanost dovolání reflektuje právě tu skutečnost, že se jedná o mimořádný opravný prostředek, na základě kterého může dojít k zásahu do právní jistoty a společenských vztahů. Narážíme tak na faktický rozpor mezi dvěma základními principy, tedy požadavkem na správnost rozhodnutí, materiální pravdou a ochranou porušených subjektivních práv účastníků trestního řízení na straně jedné a základní zásadou právní jistoty jako součásti principu právního státu na straně druhé. Princip právního státu samozřejmě neumožňuje zákonodárci rezignovat na zásadu právní jistoty tím, že by bez dalšího mohl přijmout právní úpravu (tj. nový mimořádný opravný prostředek), kterou by účastníkům trestního řízení umožnil bez omezení (tj. kdykoli, z jakýchkoli důvodů atd.) zpochybňovat právní moc toho kterého rozhodnutí. Právě proto je tento rozpor, kdy je jedna zásada upřednostněna na úkor

²¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2002.

²² SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 13.

²³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 483.

²⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 588.

jiné zásady, zákonodárcem řešen zmíněnou formalizovaností dovolání, tedy stanovením celé řady jak obecných, tak speciálních podmínek, náležitostí a nároků, které musejí být naplněny, aby bylo možno tohoto mimořádného opravného prostředku využít. Právě ony zmíněné podmínky, náležitosti a nároky kladené na dovolání, a to jak podmínky plynoucí ze zákona, tak podmínky dotvářené judikaturou, budou předmětem dalšího rozboru. Na tomto místě lze jako jednu z podmínek uvést omezení subjektů, které mohou dovolání podat, či speciální nároky na formu podání prostřednictvím advokáta.

Vrátíme-li se k pojmu dovolání v obecné rovině, bylo shora zmíněno, že dovoláním se lze domáhat **nápravy pouze nejzávažnějších vad**, což je ve své podstatě odůvodněno rovněž jeho mimořádností. Jinak řečeno, právě s ohledem na shora zmíněnou právní jistotu není možné, aby dovolání sloužilo k nápravě jakýchkoli vad. V obecném slova smyslu platí, že musí jít o zásadní a podstatné vady, pro které nemůže napadené rozhodnutí obstát, přičemž trvat na právní moci toho kterého dovoláním napadeného rozhodnutí by znamenalo ohrožení zákonného a spravedlivého rozhodování, autority orgánů činných v trestním řízení a důvěry v jejich rozhodovací činnosti.²⁵ Zájem na zákonnosti rozhodnutí a postupu řízení, které mu předcházelo, všeobecně převažuje nad zájmem na stabilitě a nezměnitelnosti právní moci rozhodnutí. Nicméně právě jen za předpokladu existence zásadních a podstatných vad. Důvodem podání dovolání tak mohou být jen nejzávažnější **procesní a hmotně-právní vady**,²⁶ které trestní řád **taxativně vyjmenovává** v ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu, popř. v ustanovení § 265b odst. 2 trestního řádu, a tedy pouze vady uvedené v citovaných ustanoveních jsou vadami závažnými a právně relevantními pro potřeby dovolání. Přičemž v úvahu připadají toliko vady pravomocných soudních rozhodnutí, popř. rozhodnutí, která jim předcházela. Nutno však zdůraznit, že dle stávající judikatury skutkové vady lze napravit jen, pokud jsou důsledkem nesprávného právního posouzení skutku, tj. nesprávné právní kvalifikace.²⁷

²⁵ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 508.

²⁶ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 14.

²⁷ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 596.

Dílním závěrem v souvislosti s právními vadami, které je možno dovoláním odstranit, lze říci, že dovolání je jako mimořádný opravný prostředek, který je s to prolomit právní moc napadeného rozhodnutí a zasáhnout tak do společenských vztahů, koncipováno pouze pro nápravu vad opravdu jen těch nejpodstatnějších.²⁸ V tomto směru zákonodárce umožňuje dovolání podat toliko z taxativně uvedených důvodů v ustanovení § 265b odst. 1 a odst. 2 trestního řádu, které zasahují subjektivní práva toho kterého účastníka řízení, tj. dovolatele, a jsou tak příčinnou vadného rozhodnutí, které je zpravidla možno napadnout dovoláním. Dovolací důvody tak ve své podstatě představují zobecněný souhrn těch nejzávažnějších vad, které lze dovoláním napravit.

Požadavek zákonodárce umožňující soudní přezkum jen vybraných meritorních rozhodnutí je součástí tzv. přípustnosti, tedy souhrnu základních podmínek a požadavků pro možnost vůbec podat dovolání. Problematika přípustnosti, včetně rozboru meritorních rozhodnutí je řešena ve stejnojmenné sub-kapitole 2.2. této práce.

Z pohledu **hledisek právní teorie**, která jsou zkoumána při diverzifikaci opravných prostředků jako takových, můžeme uzavřít, že se u dovolání neuplatní revizní princip,²⁹ ale **princip vázanosti**,³⁰ který přímo vyplývá z ustanovení § 265i odst. 3 trestního řádu, kdy toto ustanovení, mimo jiné, stanoví, že Nejvyšší soud jako soud příslušný k projednání a rozhodnutí o podaném návrhu na dovolání³¹ přezkoumá zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, Nejvyšší soud přitom přihlíží, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání.

²⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II. 5 vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2002.

²⁹ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní.* Praha: Linde Praha a.s., 1999, s. 323: „*Orgán rozhodující o opravném prostředku přezkoumává správnost všech výroků rozhodnutí, proti kterému byl podán opravný prostředek, a správnost řízení těmito výroky předcházejícího úplně a všestranně do všech důsledků bez ohledu na to, zda oprávněná osoba všechny tyto výroky napadla a na chyby v nich obsažené upozornila či nikoli, nebo i když jen podala opravný prostředek bez jakéhokoli odůvodnění.*“

³⁰ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní. 3. aktualizované a rozšířené vydání.* Praha: Linde Praha, 2004, s. 509 – 510.

³¹ Ustanovení § 265c trestního řádu..

Dovolací řízení³² je založeno na převažujícím **principu kasace**³³, byť některými prvky principu apelace.³⁴ Tímto je rovněž reflektována již výše zmíněná mimořádnost institutu dovolání, neboť hlavní a stěžejní břímě trestního řízení leží na soudech prvního a druhého stupně, které nesou odpovědnost jak za správné a úplné zjištění skutkového stavu věci, tak za její projednání a rozhodnutí, popř. nápravu vad zjištěných v odvolacím či dovolacím řízení. Nejvyšší soud jakožto příslušný soud dovolací může rozhodnout sám o dovolání toliko, jsou-li naplněny určité podmínky předpokládané v ustanovení § 265m trestního řádu, tedy dojde-li ke zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí³⁵ a bude dodržen zákaz reformace *in peius*. K tomuto kroku se však v praxi Nejvyšší soud uchyluje jen málokdy.

Podání jak řádného, tak mimořádného opravného prostředku je ruku v ruce spojeno v obecné rovině příslušnými účinky. V případě dovolání lze hovořit pouze a jenom o tzv. **centrálním**³⁶ **devolutivním účinku**,³⁷ neboť již bylo výše uvedeno, o podaných dovoláních rozhoduje výlučně Nejvyšší soud.

Co do účinku **suspenzivního**³⁸ dlužno dodat, že dovolání tento účinek postrádá, i když ve smyslu ustanovení § 265h odst. 3 trestního řádu či § 265 o odst. 1 trestního řádu **může**

³² Je řízením, které následuje po podaném dovolání před Nejvyšším soudem.

³³ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999, s. 324: „*Princip zrušovací, tedy jestliže orgán konající řízení o opravném prostředku zjistí nesprávnost napadeného rozhodnutí, zruší je věc, odkáže k novému projednání a rozhodnutí orgánu, který původně ve věci rozhodl.*“.

³⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999, s. 324: „*Orgán konající řízení o opravném prostředku zjistí-li nesprávnost napadeného rozhodnutí, zruší je a dále věc neodkáže k novému projednání a rozhodnutí orgánu, který původně ve věci rozhodl, nýbrž sám jeho vady odstraní tak, že vynese nové rozhodnutí zbavené vad.*“.

³⁵ Shledá-li Nejvyšší soud ČR, že je podané dovolání důvodné, rozhodne usnesením o zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí; ustanovení § 265k trestního řádu.

³⁶ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 13.

³⁷ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999, s. 325: „*Podáním opravného prostředku se přenáší kompetence rozhodnout o něm na jiný orgán (zpravidla vyššího stupně), než který rozhodoval v původním řízení.*“.

³⁸ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999, s. 326: „*Podání opravného prostředku má za následek odklad výkonu rozhodnutí až do doby, než se o opravném prostředku rozhodne.*“.

Nejvyšší soud buď k návrhu předsedy senátu prvního stupně či z vlastního podnětu odkladný účinek přiznat. Jinými slovy, suspenzivní účinek nenastává *ex lege* a není na něj právní nárok.

Pokud bychom měli institut dovolání zkoumat z **ústavněprávní perspektivy**, pak bychom dospěli k závěru, který již několikrát v minulosti vyslovil Ústavní soud,³⁹ když judikoval, že dovolání tak, jak jej zákonodárce vymezil v ustanovení § 265a až ustanovení § 265s trestního řádu, jde nad rámec ústavně zaručených práv a svobod. Nejde totiž o zaručené základní právo ústavním pořádkem, jelikož žádné takové právo na přezkum pravomocných výroků v trestních věcech neexistuje. **Listina neupravuje právo na přezkum rozhodnutí o odvolání v trestní věci cestou dalšího jak řádného, tak mimořádného opravného prostředku.**

Právo na přezkum pravomocného rozhodnutí v trestních věcech **nevyplývá ani žádných z mezinárodních pramenů práva**,⁴⁰ tj. zejména z Všeobecné deklarace lidských práv nebo z Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech anebo z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Právo na dovolání, resp. na druhý soudní přezkum rozhodnutí v trestních věcech, nestanoví ani Africká charta práv člověka a lidí nebo Americká úmluva o lidských právech či Listina základních práv Evropské unie, která je součástí Lisabonské smlouvy.

Z mezinárodních instrumentů je zřejmé pouze právo na soudní přezkum prvoinstančního rozhodnutí v trestních věcech,⁴¹ konkrétně lze v tomto směru odkázat na

³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. II.ÚS 687/02; usnesení Ústavního soudu ze dne 07. 01. 2004, sp. zn. II.ÚS 651/02.

⁴⁰ K tomu zejména viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 441/2002.

⁴¹ The Prosecutor v. Dusko Tadic - Case No. IT-94-1-A-AR77, Appeals Chamber, Judgement on Allegations of Contempt Against Prior Counsel, Milan Vujin, 27 February 2001: „ Although Rule 77 of the Rules does not expressly provide for the right to appeal a contempt conviction of the Appeal Chamber, [...] the Rules must be interpreted in conformity with the International Tribunal's Statute". It noted that the United Nations Secretary-General had stated that the Tribunal "must respect the internationally recognised standards regarding the rights of the accused including Article 14 of the International Covenant on Civil and Political Right...The Appeals Chamber characterised this text as "an imperative norm of international law" and consequently found that the Tribunal had to adhere to it. It further noted the penal nature of Rule 77 and the potential custodial

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,⁴² Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění dodatkového Protokolu č. 7,⁴³ nebo dále na Americkou úmluvu o lidských právech⁴⁴ anebo na Statut Mezinárodního soudního tribunálu pro bývalou Jugoslávii⁴⁵ či Statut Mezinárodního soudního tribunálu pro Rwandu.⁴⁶

Jinak řečeno, protože právo na druhý soudní přezkum rozhodnutí v trestní věci, nevyplývá ani z ústavního pořádku ani mezinárodních pramenů práva, mohl tak zákonodárce z hlediska požadavků ústavnosti věcné projednání dovolání omezit v rovině jednoduchého práva stanovením jednotlivých zákonných podmínek, které je třeba naplnit, aby mohl ten který účastník uplatnit dovolání a domáhat se věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí.⁴⁷

sentence of up to 7 years' imprisonment. Consequently, a person found guilty of contempt by the Appeals Chamber shall have the right to appeal the conviction..“

⁴² International Covenant on Civil and Political Rights, Article 14, para. 5: *„Everyone convicted of a crime shall have the right to his conviction and sentence being reviewed by a higher tribunal according to law.“*

⁴³ Protocol No. 7 to the 1950 European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, E.T.S. 117, entered into force Nov. 1, 1988. *„Article I., paragraph 1. Everyone convicted of a criminal offence by a tribunal shall have the right to have conviction or sentence reviewed by a higher tribunal. The exercise of this right, including the grounds on which it may be exercised, shall be governed by law; Paragraph 2. This right may be subject to exceptions in regard to offences of a minor character, as prescribed by law, or in cases in which the person concerned was tried in the first instance by the highest tribunal or was convicted following an appeal against acquittal.“*

⁴⁴ American Convention on Human Rights, Article 8, para. 2: *„(h) the right to appeal the judgment to a higher court.“*

⁴⁵ Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, Article 25 Appellate proceeding: *(1) The Appeals Chamber shall hear appeals from persons convicted by the Trial Chambers or from the Prosecutor on the following grounds: (a) an error on a question of law invalidating the decision; or (b) an error of fact which has occasioned a miscarriage of justice.(2) The Appeals Chamber may affirm, reverse or revise the decisions taken by the Trial Chambers.“*

⁴⁶ Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda, Article 24 Appellate Proceedings: *„(1) The Appeals Chamber shall hear appeals from persons convicted by the Trial Chambers or from the Prosecutor on the following grounds: (a) An error on a question of law invalidating the decision; or (b) An error of fact which has occasioned a miscarriage of justice.; (2) The Appeals Chamber may affirm, reverse or revise the decisions taken by the Trial Chambers.“*

⁴⁷ K tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 07. 01. 2004, sp. zn. II.ÚS 651/02.

Tuto skutečnost potvrdil rovněž Evropský soud pro lidská práva, který uvedl, že přezkoumání napadeného rozhodnutí může být předmětem jistých limitů a podmínek stanovených zákonodárcem, které upraví, kdy bude přezkoumání napadeného rozhodnutí možné.⁴⁸

Autor se však domnívá, že toto neplatí absolutně a ztotožňuje se například s Komisí pro lidská práva OSN, která vyjádřila, že pokud se zákonodárce rozhodne poskytnout účastníkům trestního řízení více jak jednu odvolací instanci, tj. v našem případě dovolání, musí mít obviněný, resp. odsouzený, zajištěn efektivní přístup k oběma instancím.⁴⁹ Aniž by autor této práce jakkoli zpochybňoval shora uvedené, je zastáncem toho, že pokud zákonodárce využil svého výhradního oprávnění a zakotvil nad ústavní rámec institut dovolání do českého právního řádu, je povinen zajistit obžalovaným takové podmínky, za kterých jim bude poskytnut adekvátní přístup k Nejvyššímu soudu, který by měl být povinen při splnění všech zákonných podmínek dovolání věcně přezkoumat.

Autor má za to, že přílišně rigidní a praxí vnímaný účelově formalistický výklad Nejvyššího soudu je neopodstatněný a jdoucí vůbec proti vlastnímu účelu zavedení dovolání do právního řádu České republiky, kterým je přiblížení se dispozitivnosti úpravy v řízení o mimořádných opravných prostředcích v civilním řízení a umožnit rovněž účastníkům trestního řízení přezkoumání příslušného rozhodnutí v závislosti na jejich vůli a nikoli na vůli orgánu moci výkonné (tj. *ministra spravedlnosti při stížnosti pro porušení zákona*). Častý argument přetíženosti Nejvyššího soudu pak lze vnímat jako účelovost, která nemůže obstát, protože právě relevantní je pouze to, zda byly splněny zákonné podmínky pro přezkum v rámci dovolání či nikoli. Rigidní výklad jednotlivých ustanovení dovolání popírá dle autora

⁴⁸ Théoneste Bagosora, Gratién Kabiligi, Aloys Ntabakuze, Anatole Nsengiyumva, v the Prosecutor, Case ICTR-98-41-A, 2 May 2002: „*Recent jurisprudence in the European Court of Human Rights recognises that even appeals against conviction or sentence (for which the International Covenant and the European Convention provide) may be the subject of limitations such as a requirement of leave. There is no provision in any of the accepted international human rights norms giving a party the right to an interlocutory appeal or to seek leave to appeal against an interlocutory decision.*”.

⁴⁹ Henry v. Jamaica, (230/1987), 1 November 1991, Report of the HRC, (A/47/40), 1992: „*Although the Human Rights Committee has stated that Article 14(5) of the ICCPR does not require states to provide for more than one instance of appeal, the words "according to law" mean that, if domestic law provides for more than one instance of appeal as part of the process in criminal cases, the convicted person must be given effective access to each of these instances of appeal.*“.

esenciální účel zavedení tohoto institutu do našeho právního řádu a proto není na místě. Tím však autor nezpochybňuje to, že Nejvyšší soud je pod náporom podaných dovolání zatížen, nicméně zároveň poukazuje, že tato skutečnost, ať jakkoli politováníhodná, nemůže být přičítána k tíži toho kterého dovolatele, ale pouze a jenom na úkor zákonodárce, který v tomto směru svou úlohu ne zcela úplně splnil. Jak judikoval například Evropský soud pro lidská práva, jakékoli omezení přezkumu plynoucí z národní právní úpravy musí být na základě analogie v souladu s ustanovením čl. 6 odst. 1 Úmluvy upravující právo k přístupu k soudu a musí tak rovněž sledovat základní účel toho kterého opravného prostředku a nikoli ohrožovat jeho podstatu.⁵⁰ Z logiky věci pak plyne, že jestliže podmínky kladené na dovolání nesmí ohrožovat natož vylučovat jeho základní účel a musí být v souladu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, rovněž interpretace a aplikace ze strany Nejvyššího soudu musí tyto intence respektovat.

2.2. Přípustnost dovolání

Tato část kapitoly II. je věnována přípustnosti dovolání, tedy onomu prvnímu pomyslnému souboru podmínek, které musejí být kumulativně splněny, aby se ten který účastník mohl domáhat přezkumu rozhodnutí prostřednictvím dovolání, neboť jak již bylo několikrát zmíněno shora, zavedení dovolání do právního řádu je projevem svobodné volby zákonodárce a nikoli projekcí případného základního práva garantovaného Listinou či jinými součástmi ústavního pořádku.⁵¹

Podle ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu lze dovolání podat jen proti pravomocnému rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. Z dikce citovaného ustanovení vyplývá, že aby bylo dovolání přípustné, musejí být zároveň **naplněny všechny následující podmínky:**

- a) jde o rozhodnutí soudu;

⁵⁰ Krombach v. France, ECHR, Application no. 29731/96), 13 February 2001: „*However, any restrictions contained in domestic legislation on the right to a review mentioned in that provision must, by analogy with the right of access to a court embodied in Article 6 § 1 of the Convention, pursue a legitimate aim and not infringe the very essence of that right.*“.

⁵¹ K tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 07. 01. 2004, sp. zn. II.ÚS 651/02.

- b) soud rozhodl již ve druhém stupni;
- c) předmětné rozhodnutí je pravomocné;
- d) jde o rozhodnutí meritorní;
- e) zákon to připouští.

2.2.1. Rozhodnutí soudu

Pokud zákon hovoří o tom, že připouští dovolání toliko proti **rozhodnutí soudu**, znamená to, že dovolání není přípustné proti rozhodnutí žádného jiného orgánu činného v trestním řízení, tj. zejména proti usnesení státního zástupce o zastavení trestního stíhání či schválení narovnání.

Další z citovaných podmínek přípustnosti dovolání je, že soud rozhodl ve **druhém stupni**, tedy v řízení na základě podaného řádného opravného prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně.⁵²

Příkladem lze uvést, že není proto dost dobře možné dovoláním napadnout např. trestní příkaz ve smyslu § 314e trestního řádu,⁵³ neboť tento má povahu odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně.⁵⁴ Nutno podotknout, že dle ustanovení § 314g trestního řádu lze proti trestnímu příkazu podat odpor, čímž se příkaz ruší a následně je ve věci nařízeno hlavní líčení, jehož rozhodnutí již samozřejmě může být napadeno odvoláním, jakož následně i dovoláním. Obecně tak platí, že dovolání nelze podat v trestní věci, ve které bylo pravomocně meritorně rozhodnuto jen soudem prvního stupně.⁵⁵

⁵² CÍSAŘOVÁ, D. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 590.

⁵³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2003.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2002, sp. zn. 6 Tdo 789/2002: „*Proti trestnímu příkazu není dovolání přípustné, protože nejde o rozhodnutí, které bylo učiněno v druhém stupni (§ 265a odst. 1 trestního řádu), a není uvedeno ani v taxativním výčtu rozhodnutí ve věci samé (§ 265a odst. 2 trestního řádu). Změny pravomocného trestního příkazu se lze domáhat jen na podkladě stížnosti pro porušení zákona (266 a násl. trestního řádu) nebo návrhu na obnovu řízení (§ 277 a násl. trestního řádu).*“.

⁵⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 429.

Zásadně není rozhodné ani není podstatné, kdo opravný prostředek podal, ovšem za předpokladu, že šlo o osobu oprávněnou k podání opravného prostředku (tj. státní zástupce či obžalovaný). Jistou výjimkou v tomto směru je situace, kdy odvolání podal pouze poškozený do výroku o náhradě škody dle ustanovení § 246 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Jak totiž sám Nejvyšší soud ve své rozhodovací činnosti uzavřel, není přípustné podat dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže předmětem jeho rozhodování nebyla otázka viny nebo trestu, ale pouze rozhodnutí o nároku poškozeného na náhradu škody. Je tomu tak z toho důvodu, že bylo rozhodováno pouze z podnětu poškozeného a byl tak přezkoumáván pouze výrok týkající se nároku na náhradu škody, zatímco ve výroku o vině a trestu již nabyt rozsudek soudu prvního stupně právní moci.⁵⁶ Podmínkou přípustnosti tak v souvislosti podmínkou druhoinstančního rozhodnutí je, aby předmětem řízení před odvolacím soudem byl přezkum výroku o vině a trestu, resp. výroku o vině nebo trestu.

Dle názoru autora není zcela jednoznačné, zda je dovolání přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodoval o podaném odvolání, kterým bylo brojeno pouze co do výroku o trestu a nikoli do výroku o vině, tj. výrok o vině již nabyt právní moci dle ustanovení § 139 odst. 1 písm. b) ve spojení s ustanovením § 246 odst. 1 písm. a), písm. b) trestního řádu. Autor této práce se na rozdíl od Nejvyššího soudu domnívá, že dovolání, které proti rozhodnutí soudu druhého stupně, který rozhodoval byť meritorně o trestu ale nikoli o vině, není přípustné, a to s ohledem na ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) ve spojení s ustanovením § 265a odst. 1 trestního řádu. Citovaná ustanovení totiž stanoví, že dovolání je, mimo jiné, přípustné proti rozsudku soudu druhého stupně, jímž byl obviněný uznán vinným a kterým mu byl uložen trest. Dikce citovaného ustanovení explicitně přitom stanoví „*uznán vinným a uložen mu trest*“. Za použití gramatického výkladu lze dojít k tomu, že spojka „*a*“ znamená, že abychom mohli uvažovat o rozhodnutí ve věci samé pro potřeby dovolání, musejí být kumulativně splněny oba znaky, a to jak výrok o vině, tak o trestu. Pokud tedy bylo rozhodováno pouze o trestu a nikoli o vině, nejde dle autora o rozhodnutí ve věci samé dle citovaného ustanovení a není tak dovolání proti tomuto rozhodnutí přípustné.

Na tom nic nemění fakt, že Nejvyšší soud dospěl ve své rozhodovací praxi k závěru, že je možné podat dovolání i proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodováno

⁵⁶ K tomu srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2006, sp. zn. 3 Tdo 489/2006.

pouze o výroku o trestu. V tomto směru Nejvyšší soud rovněž uzavřel, že je lhostejné, zda odvolání do výroku o trestu podal pouze státní zástupce, nic nebrání obžalovanému, resp. odsouzenému, podat dovolání do tohoto výroku, tj. do výroku o trestu. Zde je nutno podtrhnout, že v každém případě obviněný není oprávněn podat dovolání do výroku o vině, protože o něm nebylo rozhodováno soudem druhého stupně, čímž byla omezena přezkumná povinnost soudu a tudíž, podané dovolání proti výroku o vině by bylo nepřípustné.⁵⁷ Jakkoli autor této práce s předmětným závěrem Nejvyššího soudu nesouhlasí, zcela jej respektuje. Pro úplnost si autor dovoluje dílčí poznámku, kdy má za to, že není možné, aby Nejvyšší soud na jednu stranu připouštěl flexibilní výklad a na druhou stranu nepřipouštěl věcný přezkum toho kterého dovolání při velice přísném rigidním výkladu ustanovení § 265a až § 265s trestního řádu.

Jinými slovy, podat dovolání je možné pouze a tehdy pokud byly vyčerpány všechny řádné opravné prostředky, o kterých bylo rozhodnuto soudem druhé instance, jehož rozhodnutí je při splnění dalších náležitostí způsobilé být předmětem dovolání. Není přitom rozhodující, zda odvolání podal státní zástupce či obviněný. Podstatné je však zachování jakési jednoty předmětu přezkumu v odvolacím řízení a řízení o dovolání, a to v poměru 1:1, tj. byl-li odvolacím soudem přezkoumáván jak výrok o vině, tak výrok o trestu, lze dovoláním brojit do obou těchto výroku, pokud však bylo odvolání podáno pouze do výroku o trestu a nikoli výroku o vině, je možné dovolání podat pouze o tohoto výroku o trestu.

Pro úplnost nutno dodat, že shora uvedené nebrání dovolateli směřovat dovolací námitky primárně proti rozhodnutí první instance. Půjde zejména o případy, kdy rozhodnutí soudu druhého stupně převzalo vady soudu prvního stupně. Tato možnost, mimo jiné, nepřímo plyne s ustanovení § 265i odst. 3 trestního řádu, kdy Nejvyšší soud přezkoumá (a případně zruší) rozsudek soudu prvního stupně jako část řízení, které napadenému usnesení odvolacího soudu předcházelo. Je však nutné si uvědomit, že i v tomto případě, kdy je primárně brojeno do rozhodnutí soudu prvního stupně, nelze dovolání podat proti tomuto rozhodnutí, ale pouze proti rozhodnutí soudu druhého stupně.^{58 59}

⁵⁷ K tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 5 Tdo 199/2003.

⁵⁸ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestním řízení. První rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 8: „Omylem obhájce je i to, když se domnívá, že pokud dovolací námitky vznáší primárně proti rozsudku soudu

Shora uvedené lze shrnout tak, že nebylo-li rozhodnuto soudem ve druhé instanci, nebyla splněna předemtná podmínka a rozhodnutí nemůže ani předmětem přezkumu v řízení o dovolání. Případné dovolání, které by bylo podáno, by bylo Nejvyšším soudem odmítnuto dle § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu jako nepřipustné.

2.2.2. Pravomocné rozhodnutí

V pořadí třetí podmínkou přípustnosti je pravomocné rozhodnutí. Podle ustanovení § 139 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 140 odst. 1 trestního řádu je rozhodnutí pravomocné, a nestanoví-li zákon něco jiného rovněž vykonatelné, jestliže zákon proti němu nepřipouští odvolání či stížnost, popř. odvolání či stížnost ve lhůtě podány nebyly, resp. byly zamítnuty, anebo oprávněné osoby se odvolání či stížnosti vzdaly nebo je výslovně vzaly zpět.⁶⁰ Rozhodnutí je tak konečné, závazné a řádnými opravnými prostředky nenapadnutelné, tedy pravomocné.

2.2.3. Meritorní rozhodnutí

Další podmínkou přípustnosti dovolání je existence meritorního rozhodnutí. Ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu explicitně taxativním výčtem stanoví, která rozhodnutí jsou pro potřeby dovolání považována za meritorní, a tedy vůči kterým je přípustné dovolání dle ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu. K tomuto je nutné zmínit, že

prvního stupně, musí dovolání podat proti tomuto rozsudku. I v takovém případě je třeba dovolání podat proti usnesení odvolacího soudu.“

⁵⁹ Kupříkladu lze uvést, že bylo-li soudem druhého stupně rozhodnuto rozsudkem o vině a trestu, popř. o ochranném opatření či upuštění od potrestání, bude dovolatelem napadáno meritorní rozhodnutí soudu druhého stupně dle § 265a odst. 2 písm. a) trestního řádu, bez ohledu na to, že námitky dovolání směřují primárně proti prvoinstančnímu rozhodnutí. Na druhou stranu rozhodne-li nadepsaný soud usnesením, kterým odmítl či zamítl odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, bude dovolatelem napadáno meritorní rozhodnutí soudu druhého stupně dle § 265a odst. 2 písm. h) trestního řádu, opět bez ohledu na to, že námitky dovolání směřují primárně proti prvoinstančnímu rozhodnutí.

⁶⁰ JELÍNEK, J., SOVÁK, Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. Praha: Eurolex Bohemia, 1999, s. 67.

žádná jiná rozhodnutí než ta uvedená v ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu, nelze považovat pro potřeby dovolání za meritorní a nelze je tak napadat dovoláním.⁶¹

V obecné rovině lze říci, že ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu vymezuje předmět dovolání jen obecně s tím, že tento je dále přesně specifikován v odst. 2 téhož ustanovení, když toto taxativně vyjmenovává, která rozhodnutí pro potřeby dovolání považuje za rozhodnutí ve věci samé a proti kterým lze podat dovolání. V případě, že by bylo podáno dovolání proti jinému než níže uvedenému rozhodnutí, byl by Nejvyšší soud povinen takové podání odmítnout podle ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) jako nepřípustné, a to aniž by došlo k jeho věcnému přezkoumání.

Dovolání lze ve smyslu ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu podat proti:

- a) rozsudku, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest, popřípadě ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání,
- b) rozsudku, jímž byl obviněný obžaloby zproštěn,
- c) usnesení o zastavení trestního stíhání,
- d) usnesení o postoupení věci jinému orgánu,
- e) usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření,
- f) usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání,
- g) usnesení o schválení narovnání, nebo
- h) rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g).

Rozsudkem, kterým byl **obviněný uznán vinným a uložen mu trest**, popřípadě ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání, se má na mysli rozsudek s obsahovými náležitostmi ve smyslu § 120 a násl. trestního řádu,⁶² jímž byl obžalovaný na podkladě obžaloby, popř. návrhu na potrestání, uznán vinným trestným činem, za který mu byl uložen (i) trest uvedený v ustanovení § 52 trestního zákoníku, (ii) trestní opatření ve smyslu § 24

⁶¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2004.

⁶² SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 19.

ZSM, nebo bylo upuštěno od (i) potrestání dle § 46 a násl. trestního zákoníku, (ii) trestního opatření ve smyslu ustanovení §§ 11, 13 ZSM. Pro potřeby dovolání za meritorní rozhodnutí považuje i rozsudek dle § 227 trestního řádu, kdy se v zastaveném řízení z důvodu udělení milosti, amnestie, promlčení nebo proto, že souhlas poškozeného s trestním řízením nebyl dán, resp. byl vzat zpět anebo z některého z důvodů dle § 172 odst. 2 trestního řádu, pokračovalo proto, že obviněný na projednání věci trval.⁶³

Rozsudkem podle § 265a odst. 2 písm. b) trestního řádu je **zprošťující rozsudek** dle § 226 trestního řádu, kdy obviněný musí být zproštěn obžaloby, pokud

- a) nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro který je obžalovaný stíhán,
- b) v obžalobě uvedený skutek není trestným činem,
- c) nebylo prokázáno, že skutek spáchal obžalovaný,
- d) obžalovaný není pro nepřítomnost v době činu trestně odpovědný,
- e) trestnost činu zanikla.

Zde je třeba poukázat na výjimku, kterou je zproštění ze shora uvedených důvodů, o kterém rozhodl soud prvního stupně. Proti takovému rozhodnutí nelze podat dovolání, i když by toto spadalo pod rozhodnutí uvedená v ustanovení § 265a odst. 2 písm. b) trestního řádu, a to s odkazem na shora uvedenou podmínku, že musí jít o rozhodnutí soudu druhého stupně. Rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým byl obviněný zproštěn obžaloby by mohlo být napadeno dovoláním pouze ve spojení s rozhodnutím soudu druhého stupně, který rozhodoval o opravném prostředku proti právě zmíněnému zprošťujícímu rozhodnutí soudu prvního stupně, přičemž tento o odvolání rozhodl tak, že jej dle ustanovení § 253 trestního řádu odmítl nebo zamítl. Jinými slovy, dovolatel by napadal rozhodnutí uvedené v ustanovení § 265a odst. 2 písm. h) trestního řádu, tedy rozhodnutí, jímž byl odmítnut či zamítnut opravný prostředek proti rozhodnutí uvedeným pod písm. a) - g) téhož ustanovení, tj. v tomto konkrétním případě rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. b) trestního řádu.⁶⁴

⁶³ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 590.

⁶⁴ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 21.

Usnesení o zastavení trestního stíhání vydá soud po předběžném projednání obžaloby ve smyslu § 188 odst. 1 písm. c) trestního řádu, jsou-li tu důvody pro zastavení trestního stíhání dle § 172 odst. 1 trestního řádu,⁶⁵ popř. může předmětné usnesení vydat dle § 188 odst. 2 trestního řádu, jsou-li tu důvody pro fakultativní zastavení trestního stíhání ve smyslu § 172 odst. 2 trestního řádu.⁶⁶ Totéž platí obdobně pro samosoudce v rámci přezkoumání obžaloby, resp. návrhu na potrestání dle § 314c odst. 1 písm. a), b) trestního řádu. Dále v úvahu připadá obligatorní zastavení trestního stíhání v hlavním líčení dle § 223 odst. 1 trestního řádu, popř. mimo hlavní líčení § dle 231 odst. 1 trestního řádu, resp. v řízení o odvolání dle § 257 odst. 1 písm. c) trestního řádu, to vše shledá-li soud, že je zde některá z okolností uvedených v ustanovení § 11 odst. 1 trestního řádu,⁶⁷ popř. fakultativní zastavení

⁶⁵ Ustanovení § 172 odst. 1 trestního řádu stanoví, že: „Státní zástupce zastaví trestní stíhání, je-li nepochybné, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vede, dále není-li tento skutek trestným činem a není důvod k postoupení věci, popř. není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný, nebo je-li trestní stíhání nepřijatelné, anebo nebyl-li obviněný v době činu pro nepřítomnost trestně odpovědný, a konečně zanikla-li trestnost činu.“.

⁶⁶ Ustanovení § 172 odst. 2 trestního řádu zní: „Státní zástupce může zastavit trestní stíhání, je-li trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, dále bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem a toto rozhodnutí lze považovat za postačující, nebo jestliže vzhledem k významu chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo.“.

⁶⁷ Ustanovení § 11 odst. 1 trestního řádu: „Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno a) nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii; b) je-li trestní stíhání promlčeno; c) jde-li o osobu, která je vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, nebo o osobu, k jejímuž stíhání je podle zákona třeba souhlasu, jestliže takový souhlas nebyl oprávněným orgánem dán; d) jde-li o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná; e) proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého; f) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno; g) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno; h) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno; i) je-li trestní stíhání podmíněno souhlasem

trestního stíhání, shledá-li existenci okolností uvedených v ustanovení § 172 odst. 2 trestního řádu. K usnesení o zastavení trestního stíhání může dojít v přípravném řízení i na základě rozhodnutí státního zástupce, a to obligatorně či fakultativně dle § 172 odst. 1, 2 trestního řádu. Tato usnesení ovšem nemohou být přezkoumávána na základě podaného dovolání, neboť to lze podat jen vůči soudnímu rozhodnutí, jak již bylo shora uvedeno.⁶⁸

Dle ustanovení § 265a odst. 2 písm. d) trestního řádu je možné dovoláním napadnout **usnesení o postoupení** věci jinému orgánu, které bylo přijato z důvodu, že dle soudu není ten který skutek trestným činem, nicméně mohl by být přestupkem, resp. jiným správním deliktem či kárným proviněním,⁶⁹ a to v rámci předběžného projednání obžaloby dle § 188 odst. 1 písm. b) trestního řádu či přezkumu obžaloby, resp. návrhu na potrestání samosoudcem ve smyslu § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu, v rámci hlavního líčení před soudem prvního stupně dle § 222 odst. 2 trestního řádu či soud druhého stupně dle ustanovení § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu.

Dovoláním lze dle § 265a odst. 2 písm. e) trestního řádu také napadnout **usnesení**, kterým bylo uloženo pouze **ochranné opatření**, tedy ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná výchova a zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁷⁰

V pořadí další rozhodnutí, proti kterým je možno dovolání podat jsou **usnesení** o odklonech, tj. **o podmíněném zastavení trestního stíhání** toliko dle § 307 trestního řádu a **narovnání** dle § 309 trestního řádu. Obě tato usnesení mohou být vydána jak soudem, tak státním zástupcem, a to v přípravném řízení, přičemž pro potřeby dovolání je s ohledem na podmínky přípustným toliko usnesení vydané prvním z uvedených subjektů. Příslušná usnesení o podmíněném zastavení nebo narovnání mohou být učiněna v rámci předběžného projednání obžaloby dle 188 odst. 1 písm.f) trestního řádu, dále po přezkoumání podané obžaloby či návrhu na potrestání samosoudcem ve smyslu § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu, jakož i v rámci hlavního líčení podle § 223a odst. 1 trestního řádu, resp. mimo něj dle §

poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět; nebo j) stanoví-li tak vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.“

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2006.

⁶⁹ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 24.

⁷⁰ K tomu viz ustanovení § 98 a násl. trestního zákoníku, resp. ustanovení §§ 22, 23 ZSM.

231 odst. 1 trestního řádu, popř. v odvolacím řízení na základě analogie § 223a trestního řádu.⁷¹

Posledním z rozhodnutí, která jsou pro potřeby dovolání považována za meritorní, je podle § 265a odst. 2 písm h) trestního řádu **rozhodnutí o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku** proti rozhodnutí či usnesení, která jsou uvedena v ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) až h) trestního řádu. Je třeba říci, že zamítnutí řádného opravného prostředku může dojít jak z formálních,⁷² tak materiálních důvodů,⁷³ a to jak u odvolání proti rozsudku dle § 245 odst. 1 trestního řádu, tak u stížností proti usnesení podle § 141 odst. 1 trestního řádu. Přičemž odmítnutí přichází v úvahu jen při rozsudku dle § 253 odst. 3 trestního řádu, kdy nebyly splněny obsahové náležitosti odvolání dle § 249 trestního řádu a současně byla odvolateli poskytnutá přiměřená lhůta k nápravě a byl poučen o následcích v případě, že nedostatky v náležitostech obsahu neodstraní.

Závěr k problematice přípustnosti dovolání je vhodné pro úplnost zmínit, že v souvislosti s usneseními, která mohou být předmětem dovolání, je třeba, aby o tom kterém usnesení rozhodl nejprve stížnostní soud, a to právě s ohledem na naplnění jedné ze shora uvedených podmínek dovolání, tedy že věci rozhodl soud v druhém stupni. Jinými slovy, nebylo-li rozhodnuto o stížnosti proti tomu kterému usnesení, není možné proti němu podat ani dovolání. Tato skutečnost nabývá důležitosti zejména s ohledem na usnesení o postoupení dle § 222 odst. 2 trestního řádu pro obviněného, jelikož dle třetího odstavce citovaného ustanovení je to toliko státní zástupce, kdo může podat stížnost, za použití argumentu

⁷¹ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 29.

⁷² Zamítnutí z formálních důvodů u rozsudku přichází v úvahu, je-li odvolání dle § 253 odst. 1 trestního řádu podáno a) opožděně, b) osobou neoprávněnou, c) osobou, která se odvolání výslovně vzdala, d) osobou, která výslovně v téže věci vzala odvolání výslovně zpět; dále zamítnutí z formálních důvodů je možná i u stížnosti dle § 148 odst. 1 písm. a), b) trestního řádu, kdy podaná stížnost je a) nepřípustná, b) podaná opožděně, c) osobou neoprávněnou, d) osobou, která se stížnosti výslovně vzdala, e) osobou, která ji předtím výslovně vzala zpět.

⁷³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s.576: „*Odvolací soud zamítne odvolání, jestliže zjistí, že není důvodné (§ 256 trestního řádu) (...) před rozhodnutí soud napadený rozsudek přezkoumá postupem podle § 254 trestního řádu, tedy v rozsahu vymezeném odůvodněním odvolání a zákonem.*“

a contrario obviněný není aktivně legitimovaný k podání stížnosti a nemůže bez dalšího podat ani návrh na dovolání, ledaže by došlo k podání stížnosti státním zástupcem, o které by bylo následně rozhodnuto. Není totiž nutné, aby právě dovolatel vyvolal rozhodnutí soudu druhého stupně svým opravným prostředkem, jak už bylo shora zmíněno. Dovolatel tak může reagovat na nepříznivé rozhodnutí, které ve věci učinil soud druhého stupně z podnětu opravného prostředku podaného protistranou.⁷⁴

2.2.4. Zákon dovolání připouští

Poslední z podmínek, kterou zákon v ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu stanoví je, že zákon dovolání připouští. Obecně zákon dovolání připouští, jde-li o **rozhodnutí ve věci samé**, je-li **dán některý z výslovně stanovených důvodů dovolání dle § 265b trestního řádu a nejsou-li žádné překážky k jeho podání**.⁷⁵ Zákon tak přípustnost dovolání vymezuje i negativně, tedy výslovným stanovením „překážek“, kdy dovolání není přípustné. Překážkami se přitom rozumí zejména zásada zákazu reformace *in peius* ve smyslu ustanovení § 265a odst. 3 a § 265p odst. 2 trestního řádu, a dále podání dovolání jen proti důvodům napadeného rozhodnutí, což je rovněž dle § 265a odst. 4 trestního řádu explicitně nepřípustné.

2.2.5. Negativní vymezení přípustnosti dovolání

Negativním vymezením přípustnosti dovolání jsou shora uvedené „překážky“, které vyplývají přímo *ex lege* a činí dovolání bez dalšího nepřípustným. Jak bylo výše naznačeno, jedná se v zásadě o dvě situace, tedy (i) reformaci *in peius* a (ii) brojení jen proti důvodům. Z ustanovení § 265a odst. 3 trestního řádu vyplývá **zákaz reformace *in peius***, ty nemožnost rozhodnout v neprospěch obviněného.⁷⁶ Zákon vylučuje podání dovolání v neprospěch

⁷⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 593.

⁷⁵ Zejména CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 591; ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2003.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. In MUSIL, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 508: „Princip zákazu reformationis *in peius* vyjadřuje požadavek zákazu zhoršení postavení osoby, která podala opravný prostředek nebo v jejíž prospěch byl opravný prostředek jinou oprávněnou osobou podán, a to jak přímo v opravném řízení, tak i v následujícím řízení po zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci

obviněného, pokud by se tak mělo stát jen z důvodu, že soud postupoval v souladu s ustanoveními trestního řádu o zákazu reformace *in peius*, tj. v souladu s § 259 odst. 4, § 264 odst. 2, § 273 či § 289 písm. b) trestního řádu.⁷⁷ Dovolání je v neprospěch obviněného dále dle § 265p odst. 2 trestního řádu vyloučeno, pokud obviněný zemřel nebo jestliže se na čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo.

Podle ustanovení § 265a odst. 4 trestního řádu je dovolání **jen proti důvodům rozhodnutí nepřipustné**,⁷⁸ neboť dovoláním lze jen napadat výroky meritorních rozhodnutí uvedených v § 265a odst. 2 trestního řádu, popř. skutečnost, že některý výrok chybí.⁷⁹

2.2.6. Přípustnost dovolání z pohledu autora

V části 2.2.5. této práci bylo, mimo jiné, řečeno, že zákon obecně dovolání připouští, jde-li o rozhodnutí ve věci samé a je-li dán některý z výslovně stanovených důvodů dovolání dle § 265b trestního řádu. Autor této práce si s tímto obecným názorem, že dovolání není přípustné, není-li dán některý z důvodů dovolání, dovoluje nesouhlasit. Naopak se domnívá, že dovolání je přípustné ve smyslu ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu, i když není dán některý z dovolacích důvodů ve smyslu ustanovení § 265b trestního řádu. Tento závěr autor přitom opírá o následující premisy.

Předně je nutné říci, že Nejvyšší soud podle ustanovení § 265i odst. 1 trestního řádu dovolání odmítne, mimo jiné, tehdy (i) není-li přípustné - písm. a); (ii) bylo-li podáno z jiného

k novému projednání. Předpokladem je, že se ohledně takové osoby veden řízení výhradně v její prospěch.“; HASCH, K. in JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 537: „(...) při zákazu reformationis in peius nelze dospět ke změně napadeného rozsudku v neprospěch obviněného, bylo-li odvolání podáno toliko v jeho prospěch (...)“.

⁷⁷ SOVÁK, Z. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. Poznámkové vydání s judikaturou. 24. aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 710.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 7 Tdo 91/2002: „*Spočívá-li vada rozhodnutí napadeného dovoláním v tom, že v rozhodnutí některý výrok chybí (§ 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu), nepřezkoumává již dovolací soud odůvodnění týkající se takového výroku, neboť není-li zde příslušný chybějící výrok, dovolání jen proti důvodům rozhodnutí není přípustné (§ 265a odst. 4 trestního řádu).*“.

⁷⁹ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 597.

důvodu - písm. b); dále (iii) nesplňuje-li náležitosti obsahu - písm. d); je zjevně neopodstatněné - písm. e). Z povahy věci tak vyplývá, že důvod pro odmítnutí dovolání pro nepřipustnost dle písm. a) předmětného ustanovení nemůže být dán tehdy, jsou-li dány důvody pro odmítnutí dovolání dle písm. b), d) a e) citovaného ustanovení. Jinak řečeno, dovolací soud může dovolání odmítnout z důvodu nepřipustnosti pouze za předpokladu, že není dán jiný důvod pro odmítnutí dovolání. V tomto směru může při podání dovolání nastat několik variací (vad), které nutně povedou k odmítnutí dovolání bez jeho věcného přezkoumání, přičemž jak je shora naznačeno, pouze jedna z těchto vad je podle ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu důvodem k jeho odmítnutí pro nepřipustnost.

V zásadě tak můžou nastat tyto varianty:

a) Dovolatel v dovolání uvede zákonný dovolací důvod ve smyslu § 265b trestního řádu:

- zákonný důvod nebude naplněn formálně nebo materiálně;
- zákonný důvod bude naplněn jak formálně, tak materiálně, nicméně podání bude věcně neopodstatněné.

b) Dovolatel v dovolání neuvede zákonný dovolací důvod dle § 265b trestního řádu;

- uvede jiný důvod než zákonný dle § 265b trestního řádu;
- neuvede žádný důvod.

V případě, že dovolatel ve svém podání neuvede žádný dovolací důvod, resp. neuvede výslovný formální odkaz na zákonné ustanovení § 265b trestního řádu, bude takové podání odmítnuto Nejvyšším soudem dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu, jakožto nesplňující náležitosti obsahu dle § 265f trestního řádu. Pokud dovolatel uvede dovolací důvod, avšak tento nebude ani jedním z důvodů uvedených v ustanovení § 265b trestního řádu, popř. pouze formálně odkáže na důvod § 265b trestního řádu, aniž by ty které dovolací námitky pod uplatněný důvod materiálně spadaly, bude dovolání odmítnuto Nejvyšším soudem dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu, neboť takové dovolání je podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b trestního řádu. V úvahu rovněž připadá odmítnutí dovolání dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu pro věcnou neopodstatněnost, a to i když dovolací námitky budou materiálně spadat pod formálně uplatněný zákonný dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 265b trestního řádu, nicméně Nejvyšší soud dospěje

k závěru, že ze samotného obsahu dovolání je zjevné, že dovolání netrpí vadami a není nutné jeho věcné přezkoumání.

Autor své přesvědčení, že k přípustnosti dovolání není třeba, aby byl dán některý z výslovně stanovených důvodů dovolání dle § 265b trestního řádu, zakládá na shora uvedeném, tedy na tom, že (i) uplatnění jiného důvodu, (ii) nedostatek náležitostí obsahu či (iii) zjevná neopodstatněnost, jsou samostatné a specifické vady podání (důvody odmítnutí dle písm. b), d) a e) ustanovení § 265i odst. 1 trestního řádu), které tak nejsou a nemohou být zároveň důvodem pro odmítnutí dovolání pro nepřipustnost dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu. Jen z povahy věci totiž plyne, že pokud dovolatel:

- (i) neuvede v dovolání žádný dovolací důvod; nebo
- (ii) uvede jiný dovolací důvod než ten zákonný ve smyslu § 265b trestního řádu; anebo
- (iii) uvede sice zákonný důvod ale bez formálního odkazu či materiálních námitek;
- (iv) uvede zákonný dovolací důvod splňující jak formální, tak materiální kritéria, nicméně soud dospěje k tomu, že podání není zjevně opodstatněné;

je možné přímo aplikovat příslušná ustanovení § 265i odst. 1 písm. b), d), e) trestního řádu, aniž by Nejvyšší soud mohl odmítnout dovolání bez věcného přezkoumání pro nepřipustnost dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu.

S ohledem na shora uvedené má autor této práce za to, že dovolání je obecně přípustné proti pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně ve věci samé, nestanoví-li zákon jinak. Není proto potřeba, aby byl dán některý z dovolacích důvodů ve smyslu ustanovení § 265b trestního řádu.

2.3. Přípustnost dovolání ve vztahu k účinnosti zákona č. 265/2000 Sb.

V souvislosti s velkou novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. (dále jen „**Velká novela**“ nebo „**novela**“), která do českého právního řádu pojala s účinností od 1.1.2002 nový mimořádný prostředek, vyvstává do popředí **otázka, zda v kritickém období bylo přípustné** podání dovolání proti rozhodnutí uvedeným v ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu, které nabylo právní moci, popř. bylo doručeno před účinností novely, tj. před vlastní účinností institutu dovolání, a to při zachování lhůty k podání dovolání.

Odpověď na předmětnou otázku toho času **nebyla zcela jednoznačná**, neboť tuto problematiku předmětná novela v přechodných ustanoveních neřešila a do popředí se tak dostávaly protichůdné argumenty.

Účelové argumenty obhajoby podporovány možností dalšího opravného prostředku vycházely například ze stanoviska, že **je možné dovoláním napadnout** rozhodnutí, které nabylo právní moci před účinností Velké novely, a to z toho důvodu, že v případě úspěšného uplatnění mimořádného opravného prostředku, rozhodnutí o něm působí od právní moci tohoto rozhodnutí, tedy *ex nunc*, nikoli *ex tunc*.⁸⁰

Obecně v trestním právu platí zásada *lex retro non agit*, tj. zákon nepůsobí zpětně. Každý procesní úkon v řízení se tak provádí podle zákona účinného v době, kdy je ten který úkon prováděn a podle doby, kdy byl úkon prováděn, se také posuzuje zákonnost úkonů trestního řízení.⁸¹ Zastánci možnosti podání dovolání argumentují s tím, že nepravá retroaktivita je žádoucí a také používanou, tj. právní vztahy vzniklé před účinností nové právní úpravy se ode dne její účinnosti do budoucna řídí úpravou novou.⁸² Nejvyšší soud rovněž k nepravé retroaktivitě dospěl, i když pouze co do právních vztahů vzniklých před 1. 1. 2002, o nichž bylo ve druhém stupni rozhodnuto až za účinnosti Velké novely. Jinými slovy, zastánci přípustnosti dovolání proti rozhodnutí vydanému před 1. 1. 2002 tvrdili, že podle ustanovení nového právního předpisu by se všeobecně mohlo postupovat i za předpokladu, že v době nabytí jeho účinnosti trestní řízení nebylo skončeno a nebylo přistoupeno k výkonu rozhodnutí. Šlo by tak o tzv. nepravou retroaktivitu trestního řádu, přičemž umožňoval-li trestní řád od 1. 1. 2002 napadnout rozhodnutí institutem dovolání, bylo možno od citovaného data napadnout to které rozhodnutí bez ohledu na to, zda bylo vydáno, doručeno či nabylo právní moci před předmětným datem, ovšem za předpokladu

⁸⁰ RICHTER, M. Časová působnost trestního řádu ve vztahu k dovolání. *Trestní právo*, 2001, č. 12, s. 20 – 22.

⁸¹ VÁVROVÁ, T. In JELÍNEK, J a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 63.

⁸² KRATOCHVÍL, V. Dovolání ve světle trestního řádu a zákona o Ústavním soudu. *Trestní právo*, 2002, č 5, s. 2.

naplnění ostatních podmínek stanovených pro podání dovolání, zejména zachování zákonné lhůty.

Pro možnost podání dovolání se v praxi vyskytl také argument vycházející z analogie *iuris*, a to s ohledem na odůvodnění bodu 183 vládního návrhu zákona,⁸³ kterým byl právě institut dovolání zaveden do českého právního řádu. Připomeňme, že v předmětném vládním návrhu zaznělo, že navrhovaná právní úprava se snaží přiblížit řízení o mimořádných opravných prostředcích v občanském a trestním řízení, neboť důvody, pro které v občanském soudním řízení právo mimořádného opravného prostředku přísluší stranám, platí i pro trestní řízení. Přičemž principy, na základě kterých se navrhuje konstituovat institut dovolání, jsou v zásadě analogické úpravě tohoto opravného prostředku v občanském soudním řízení. Právní úpravě občanského soudního řádu, ke které zákonodárce chtěl přiblížit úpravu trestního řádu, v rozhodném období umožňovala podání dovolání i proti rozhodnutí, která nabyly právní moci před vlastní účinností zákona, který dovolání v civilním procesu do českého právního řádu zavedl.⁸⁴ Tedy, byl-li účel legislativy přiblížit předmětné právní úpravy navzájem, přičemž úprava občanského soudního řádu umožňovala podání dovolání i proti rozhodnutí, které nabylo právní moci v průběhu jednoho měsíce před nabytím účinnosti již zmíněného zákona č. 519/1991 Sb., bylo záměrem i umožnit podání dovolání proti rozhodnutí v trestní věci, které nabylo právní moci, popř. bylo doručeno před vlastní účinností Velké novely trestního řádu. Takovéto závěry jsou nicméně, jak bude níže uvedeno, relativně nesprávné.

V první řadě je nutno říci, že analogie *iuris* je pro trestní právo zcela vyloučena,⁸⁵ a i kdybychom jistý analogický postup připustili, nutně bychom došli právě k protikladnému závěru, protože zákonodárce neměl v úmyslu umožnit podání dovolání v trestním řízení proti rozhodnutí, které nabylo právní moci před vlastní účinností předmětného institutu, a to i když v předmětném vládním návrhu zákona⁸⁶ hovoří o jistých společných principech a sblížení dvou právních předpisů, tj. trestního řádu a občanského soudního řádu.

⁸³ Vládní návrh zákona. VI. novela trestního řádu. Sněmovní tisk č. 785/0. K bodu 183 (§265a – 265s).

⁸⁴ Zákon č. 519/1991 Sb.

⁸⁵ CÍSAŘOVÁ, D. K otázce dovolání podle trestního řádu. *Trestní právo*, 2002, č. 2, s. 23.

⁸⁶ Viz pozn. pod čarou č. 16.

Pokud by totiž zákonodárce měl v úmyslu tohoto dosáhnout, učinil by tak způsobem stejným jako v případě zavedení institutu dovolání do civilního řízení, kdy v přechodných ustanoveních již shora uvedeného zákona, kterým byl předmětný institut zaveden do českého právního řádu,⁸⁷ výslovně stanovil, že proti rozhodnutí odvolacího soudu, které nabylo právní moci v průběhu jednoho měsíce před nabytím účinnosti tohoto zákona, mohou účastníci podat do měsíce poté, co tento zákon nabude účinnosti, dovolání. Nicméně takto legislativa nepostupovala. Logickým výkladem tedy dospějeme k tomu, že v trestním řízení není možné podat dovolání proti rozhodnutí, které nabylo právní moci před vlastní účinností dovolání, jelikož kdyby toto měl zákonodárce v úmyslu, postupoval by obdobně jako v případě zavedení institutu dovolání do civilního řízení a zakotvil by možnost do přechodných ustanovení.⁸⁸ Jak již autor této práce shora uvedl, analogie je v trestním právu vyloučena a proto je nutné se při odůvodnění nemožnosti podání dovolání odpoutat od argumentace z ní vycházející, tedy hledat jiné argumenty, které nemají v analogii svůj základ.

Zastánci **nepřípustnosti podání dovolání** vycházejí více méně z ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu, ze kterého plyne, že dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. Z dikce citovaného ustanovení vyplývá, že z hlediska časového toto působí do budoucna a nikoliv zpětně. Tedy označuje rozhodnutí, které vznikne a bude právně závazné až v době účinnosti předmětného ustanovení, tj. po 1.1.2002. Přičemž rozhodnutí vydané před citovaným datem není a nemůže být vůbec předmětem dovolání, čili není proti němu možné dovolání podat.⁸⁹ Takové podání by nutně muselo být ve smyslu ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu odmítnuto, jelikož by šlo o procesní úkon obsahově nesplnitelný s ohledem na ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu.⁹⁰

⁸⁷ Čl. III. odst. 1 písm. d) zákona č. 519/1991 Sb.

⁸⁸ RICHTER, M. Časová působnost trestního řádu ve vztahu k dovolání. *Trestní právo*, 2001, č. 12, s. 21.

⁸⁹ KRATOCHVÍL, V. Dovolání ve světle trestního řádu a zákona o Ústavním soudu. *Trestní právo*, 2000, č. 5, s. 2.

⁹⁰ KRATOCHVÍL, V. Dovolání ve světle trestního řádu a zákona o Ústavním soudu. *Trestní právo*, 2000, č. 5, s. 3.

Problematika otázky, zda bylo možné v kritickém období podat dovolání proti rozhodnutí, které bylo vydáno před vlastní účinností již výše zmiňované Velké novely trestního řádu, byla s konečnou platností **vyřešena až judikaturou**, kdy Nejvyšší soud stanovil,⁹¹ že dovoláním lze napadnout toliko pravomocné rozhodnutí soudů uvedené v ustanovení § 265a odst. 1 a odst. 2 trestního řádu, jestliže již bylo rozhodnuto ve druhém stupni a dané **rozhodnutí bylo vydáno za účinnosti Velké novely trestního řádu**, kterou bylo dovolání jako mimořádný opravný prostředek do systému opravných prostředků zavedeno.

Nejvyšší soud v daném případě vycházel z toho, že časová působnost trestního řádu vychází i ze zásady, že trestní řízení se koná dle zákona platného a účinného v době, kdy toto řízení probíhá.⁹² Přičemž každý procesní úkon v řízení se provádí podle zákona účinného v době, kdy je ten který úkon prováděn.⁹³ Pokud tedy dovoláním napadené rozhodnutí bylo pravomocně vydáno před účinností Velké novely trestního řádu, pak tato skutečnost sama o sobě založí procesní stav, kdy dovolání proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu není bez dalšího přípustné. Výjimkou by mohla dle Nejvyššího soudu být úprava v přechodných ustanoveních, která by takovýto postup umožnila, nicméně takto zákonodárce nepostupoval. Ústavní soud dále k tomuto uvedl,⁹⁴ že lze mít stěžejí pochybnost o tom, že dovolání proti rozhodnutí soudu druhého stupně vydaným před 1.1.2002 není přípustné, neboť pro jeho projednání chybí procesní zákonný podklad.⁹⁵

⁹¹ Zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 3Tdo 2/2002.

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 04. 2002, sp. zn. 6 Tdo 46/2002.

⁹³ KRATOCHVÍL, V. Dovolání ve světle trestního řádu a zákona o Ústavním soudu. *Trestní právo*, 2000, č. 5, s. 2.

⁹⁴ K tomu zejména usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 06. 2002, sp. zn. III. ÚS 298/02; usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 07. 2002, sp. zn. II. ÚS 289/02; usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 09. 2002, sp. zn. IV. ÚS 300/02.

⁹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 05. 2002, sp. zn. IV. ÚS 293/02: „(...) podle čl. II odst. 1 přechodných a závěrečných ustanovení zákona č. 265/2001 Sb., novelizujícího trestní řád, příslušnost k řízení ve věcech, v nichž byla podána obžaloba před účinností tohoto zákona se posoudí podle dosud platných předpisů; to neplatí pro další řízení v takové věci, jestliže ji soud za účinnosti tohoto zákona pravomocně vrátil státnímu zástupci k došetření. Uvažuje-li se tedy věc z hlediska posléze uvedeného ustanovení, lze mít stěžejí pochybnosti o

Nemožnost podání dovolání je dle Nejvyššího soudu⁹⁶ potvrzena i ustanovením § 125 odst. 3 trestního řádu ve znění zákona č. 265/2001 Sb., které stanoví, že součástí každého rozhodnutí soudu ve věci samé v druhém stupni musí být poučení o dovolání. Je totiž logické, že příslušným poučením lze opatřit toliko rozhodnutí vydaná již za účinnosti citované novely trestního řádu. Tedy dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, uvedené v § 256a odst. 1, 2 trestního řádu, jen v případě, že toto rozhodnutí bylo vydáno ve druhém stupni za účinnosti novely, protože o možnosti podat dovolání nemohli být obvinění ani poučeni, neboť daný institut nebyl součástí trestního řádu v době rozhodování odvolacího soudu.

Nejvyšší soud dále v citovaném rozhodnutí v souvislosti s podáním dovolání nejvyššího státního zástupce uzavřel, že s ohledem na požadavek garance právní jistoty obviněných a stabilitu rozhodnutí, není možné podání v neprospěch, nabylo-li rozhodnutí právní moci před účinností velké novely, tj. před 1.1.2002.

K závěru lze v tomto směru uvést, že Nejvyšší soud několikrát ve své rozhodovací praxi dospěl k přesvědčení,⁹⁷ že závěrečná ani přechodná ustanovení čl. II. zákona č. 265/2001 Sb. neobsahují žádnou výjimku, podle které by bylo možno podat dovolání i proti rozhodnutí, které nabylo právní moci za účinnosti trestního řádu ve znění před novelou. Jinými slovy, dovolání je přípustné pouze tehdy, pokud nastanou zákonné podmínky pro jeho podání za účinnosti zákona č. 265/2001 Sb.

Autor této práce se více méně ztotožňuje se závěry soudů Nejvyššího i Ústavního,⁹⁸ jak byly výše uvedeny, nicméně s tím, že má dále **rozdílný názor na přípustnost** či nepřípustnost podání dovolání, zejména proti rozhodnutím doručeným až za účinnosti Velké

tom, že dovolání proti usnesení krajského soudu ze dne 15. 11. 2001 není přípustné, neboť pro jeho projednání chybí procesní zákonný podklad.“

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 01. 2002, sp. zn. 3Tdo 2/2002.

⁹⁷ K tomu více usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 02. 2002, sp. zn. 7 Tdo 10/2002; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 04. 2002, sp. zn. 6 Tdo 46/2002; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 04. 2002, sp. zn. 7 Tdo 49/2002.

⁹⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 05. 2002, sp. zn. IV. ÚS 293/02; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 04. 2002, sp. zn. 6 Tdo 46/2002.

novely trestního řádu, a to samozřejmě při splnění ostatních podmínek. Autor si vědom a souhlasí s názorem Nejvyššího soudu, že časová působnost trestního řádu vychází i ze zásady, že trestní řízení se koná dle zákona platného a účinného v době, kdy toto řízení probíhá.⁹⁹ Přičemž každý procesní úkon v řízení se provádí podle zákona účinného v době, kdy je ten který úkon prováděn.¹⁰⁰ Právě proto je nutné zmínit, že trestní řízení zdaleka nekončí vydáním rozhodnutí, nabytím právní moci, popř. jeho doručením.¹⁰¹

Nelze proto souhlasit se shora uvedeným názorem, že pokud dovoláním napadené rozhodnutí bylo pravomocně vydáno před účinností Velké novely trestního řádu, pak tato skutečnost sama o sobě založí procesní stav, kdy dovolání proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu není přípustné. Rovněž nelze než nesouhlasit s tím, že jedinou výjimkou, která by takovýto postup umožnila, by mohla být úprava přechodných ustanovení. To vše s ohledem na fakt, že sám Nejvyšší soud uplatnil nepravou retroaktivitu co do právních vztahů vzniklých před Velkou novelou, o nichž bylo rozhodnuto až za její účinnosti, aniž by pro takový postup byla opora v zákoně, tj. v přechodných ustanoveních. K dělicí čáře, která stanoví, kdy je ještě možnost podání dovolání dána (*tj. vydání rozhodnutí až za účinnosti novely*), Nejvyšší soud dospěl bez právního podkladu na základě libovůle, kterou sanoval nedostatečnou právní úpravu zákonodárce. Aniž by chtěl autor zpochybňovat budoucí působení ustanovení § 265a odst. 1 trestního řádu, které se bezesporu vztahuje na rozhodnutí právně závazná v době účinnosti novely, je nutno říci, že nesouhlasí s názorem,¹⁰² že se příslušné ustanovení vztahuje jen na ta rozhodnutí, která vznikla až v době účinnosti předmětného ustanovení, tj. po 1. 1. 2002. Takovouto interpretaci, s ohledem na níže uvedené, pokládá jako účelovou, která navíc nemá oporu v zákoně.

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 03. 04. 2002, sp. zn. 6 Tdo 46/2002.

¹⁰⁰ KRATOCHVÍL, V. Dovolání ve světle trestního řádu a zákona o Ústavním soudu. *Trestní právo*, 2000, č. 5, s. 2.

¹⁰¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Lidne Praha, 2007, s. 421 – 426.

¹⁰² DRAŠTÍK, A. Novela trestního řádu v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu. *Trestní právo*, 2002, č. 7, s. 204 – 207.

Není totiž dost dobře možné akcentovat postup Nejvyššího soudu, potažmo soudu Ústavního, který by na jednu stranu nepravou retroaktivitu rezolutně odmítal s odkazem na neexistenci přechodných ustanovení¹⁰³ a na stranu druhou tuto akceptoval, když připouští, že se na právní vztahy vzniklé před 1. 1. 2002, o kterých ještě nebylo vydáno rozhodnutí, se ustanovení o dovolání uplatní.¹⁰⁴

Je nutno ještě jednou zmínit, že vydáním rozhodnutí trestní řízení nekončí, tedy toho času mohla nastat situace, kdy obviněný, o jehož odvolání již bylo rozhodnuto, a to před účinností předmětné novely, má za její účinnosti stále lhůtu k podání např. obnovy či stížnosti pro porušení zákona anebo mu teprve rozhodnutí soudu druhé instance bude doručeno. V takovém případě má autor za to, že trestní řízení skončeno není a za situace, kdy je dodržena lhůta k podání dovolání, kdy dovolání obsahuje všechny náležitosti, je podáno prostřednictvím advokáta, proti rozhodnutí uvedenému v ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu, s odkazem na některý z dovolacích důvodů ve smyslu § 265b trestního řádu, není možné takové dovolání odmítnout s ohledem na ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) téhož předpisu jako nepřípustné.

Pokud by došlo k odmítnutí, byla by vytvořena velice tenká dělicí čára, která by zakládala nerovnost, a to toliko na základě skutečnosti, že to které rozhodnutí bylo vydáno před účinností Velké novely. Tedy došlo by k nerovnosti mezi jednotlivými obviněnými v případě, kdy by (i) jednomu z obviněných bylo dovolání odmítnuto s odkazem na nepřípustnost, jelikož bylo podáno proti rozhodnutí, které bylo vydáno např. 31.12.2001, byť by mu ještě nebylo doručeno za účinnosti novely, a kdy by dovolání (ii) druhého z obviněných nebylo odmítnuto pro nepřípustnost dle § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu, pouze protože odvolací soud rozhodl např. až 1.1.2002, tedy za účinnosti Velké novely. Autor má za to, že takový postup je nutně protiústavní pro porušení základních práv a svobod, konkrétně čl. 1, čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a v souvislosti s tím i čl. 8 Listiny. Dlužno

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 02. 2002, sp. zn. 7 Tdo 10/2002; usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 07. 2002, sp. zn. II. ÚS 289/02.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 04.2002, sp. zn. 7 Tdo 49/2002; usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 06. 2002, sp. zn. III. ÚS 298/02.

poznámenat, že autor si je vědom skutečnosti, která byla již několikrát Ústavním soudem judikována, a sice že právo na dovolání jde nad rámec ústavně zaručených procesních oprávnění, kdy jeho uzákonění byla svobodná vůle zákonodárce, nicméně právě fakt, že se již zákonodárce rozhodl tuto možnost poskytnout a dovolání jakožto mimořádný opravný prostředek do českého právního řádu zavedl, jej nezbavuje povinností takto učinit ústavně konformním způsobem, přičemž případné nedostatky, tj. chybějící přechodná ustanovení, by neměla být interpretována k tíži toho kterého subjektu, zejména obviněného.

Závěrem k této problematice je možné shrnout, že autor je s ohledem na shora uvedené dále toho názoru, že **pochybení zákonodárce nelze klást k tíži** obviněnému a nedostatky v přechodných ustanoveních překonávat rozporuplnou interpretací vycházející z kritéria určeného více méně na základě libovůle, což by navíc mohlo v široké veřejnosti nutně vzbudit dojem, že toho času možnost domáhat se soudní ochrany prostřednictvím mimořádného opravného prostředku dovolání byla závislá na rychlosti, resp. na libosti toho kterého soudce. Takovýto postup je proto dle autorova názoru nepřijatelný a z důvodů, které byly předestřeny výše, měla být dovolání podaná proti rozhodnutím, které byly doručeny již za účinnosti zákona č. 265/2001 Sb., považována při splnění ostatních podmínek za přípustná ve smyslu § 265a odst. 1 trestního řádu.

2.4. Podmínky dovolání a jeho obsah

2.4.1. Obecně k podmínkám a obsahu

Jak již bylo výše několikrát uvedeno, dovolání je institutem, jehož zavedení je výsledkem svobodné volby zákonodárce, nikoli však projekcí případného základního práva garantovaného Listinou či jinými součástmi ústavního pořádku. Žádné takové základní právo na přezkum pravomocných výroků v trestní věci neexistuje.¹⁰⁵ Vzhledem ke skutečnosti, že jde o svobodnou ústavněprávně nelimitovanou vůli zákonodárce, mohl tento v rámci kodifikace zakotvit řadu podmínek, které musejí být obligatorně splněny v rámci uplatňování dovolání, v opačném případě je Nejvyšší soud, jakožto věcně příslušný soud k projednávání a rozhodování o podaném dovolání dle § 265c trestního řádu, povinen takový návrh odmítnout dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. a) – f) trestního řádu.

Shora již bylo podrobně probráno, problematika přípustnosti dovolání jako první pomyslné první „*síto*“ podmínek, které musejí být naplněny, aby mohlo dojít k uplatnění dovolání, tedy jeho věcnému přezkoumání. Další podmínky a náležitosti vyplývají z právní úpravy § 265b - § 265s trestního řádu a jsou logicky předmětem prvotního, resp. sekundárního zkoumání Nejvyššího soudu v rámci posouzení toho kterého návrhu na dovolání. Nejvyšší soud již několikrát judikoval,¹⁰⁶ že nejprve zkoumá, zda je v té které trestní věci dovolání vůbec přípustné, zda bylo podáno v zákonem stanovené lhůtě a osobou oprávněnou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti, zda poskytuje podklad pro přezkumnou činnost podle § 265i odst. 3 trestního řádu, resp. zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání.

Z tohoto důvodu budou předmětem dalšího rozboru další zbývající podmínky, resp. náležitosti, které jsou Nejvyšším soudem prvotně přezkoumávány, samozřejmě s výjimkou problematiky přípustnosti, která již byla výše řešena.

2.4.2. Osoby oprávněné k podání dovolání

Z ustanovení § 265d odst. 1 trestního řádu vyplývají toliko dva subjekty, které jsou bez dalšího aktivně legitimovány k podání dovolání. Tím prvním je ve smyslu písm. a)

¹⁰⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. II. ÚS 687/02.

¹⁰⁶ Zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07. 08. 2008, sp. zn. 11 Tdo 874/2008.

citovaného ustanovení **nejvyšší státní zástupce**, který může podat dovolání na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu, a to pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí, jak ve prospěch, tak neprospěch obviněného. Tím druhým aktivně legitimovaným subjektem je písm. b) předmětného ustanovení **obviněný**, který může dovolání podat pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká, a to toliko ve svůj prospěch.

Jedinou **výjimkou** z jinak omezeného počtu aktivně legitimovaných subjektů je dle § 265d odst. 2 trestního řádu zákonný zástupce, resp. opatrovník,¹⁰⁷ a obhájce obviněného, kteří mohou podat dovolání v případě, že je obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům, popř. byla jeho způsobilost omezena, a to i proti jeho vůli. Jinými slovy, všechny další osoby odlišné od těch výše uvedených postrádají aktivní legitimaci k podání dovolání a jejich případný pokus o něj by vedl k odmítnutí dovolání Nejvyšším soudem dle § 265i odst. 1 písm. c), tedy z důvodu, že dovolání bylo podáno osobou neoprávněnou, resp. takové podání by vedlo k jeho postoupení v závislosti na jeho skutečném obsahu příslušnému orgánu.

Omezení subjektů oprávněných k podání dovolání je na jednu stranu reflexí mimořádnosti toho institutu, na stranu druhou vytváří nerovnou pozici mezi subjekty oprávněnými a těmi, kteří tuto možnost nemají. Mezi tyto „*pominuté*“ subjekty bychom mohli jmenovat zejména poškozeného, který obdobně jako u návrhu na obnovu či odporu proti trestnímu příkazu nemá možnost napadnout pravomocné rozhodnutí soudu druhého stupně dovoláním, a to jak ve prospěch, tak v neprospěch obviněného. Případný nárok na náhradu škody poškozeného by v řízení o dovolání mohl hájit toliko nejvyšší státní zástupce, nicméně pro tento předpoklad nemá poškozený právní nárok, což samozřejmě nevylučuje možnost poškozeného podat podnět státnímu zastupitelství k podání dovolání v neprospěch obviněného.¹⁰⁸

¹⁰⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 432.

¹⁰⁸ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 35.

Dalšími subjekty, které svým způsobem „*dopláci*“ na **výjimečnost institutu dovolání** jsou osoby uvedené v ustanovení § 247 odst. 2 trestního řádu,¹⁰⁹ které byly oprávněny podat ve prospěch obviněného odvolání, resp. návrh na obnovu řízení či podnět ke stížnosti pro porušení zákona, nicméně v rámci řízení o dovolání již takovéto oprávnění nemají. Pokud by se tyto osoby pokusily podat dovolání, jejich podání by Nejvyšší soud odmítl dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. c) trestního řádu, resp. by předmětné podání postupem dle ustanovení § 265d odst. 2 trestního řádu zaslal v závislosti na obsahu příslušnému soudu jako návrh na obnovu řízení, resp. ministru spravedlnosti jako podnět ke stížnosti pro porušení zákona, popř. by ty které osoby poučil, že nejsou aktivně legitimovanými subjekty pro podání dovolání ve věci.¹¹⁰ Jak ale bylo shora opakovaně předestřeno, vzhledem k tomu, že dovolání není projekcí případného základního práva garantovaného Listinou či jinými součástmi ústavního pořádku, mohl zákonodárce omezit okruh aktivně legitimovaných subjektů právě takto.

Podle ustanovení § 265d odst. 2 trestního řádu může obviněný podat dovolání pouze **prostřednictvím obhájce**, o čemž musí být podle § 125 odst. 3 trestního řádu poučen.¹¹¹ Podání, které nebylo podáno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, i když by tak bylo označeno či splňovalo všechny náležitosti. Jinak řečeno, takové podání není ani způsobilé zachovat zákonnou lhůtu k podání dovolání a tato běží dále. Pokud dojde k takovému podání, Nejvyšší soud o něm nerozhodne, ale v závislosti na jeho obsahu jej zašle buď příslušnému soudu jako návrh na povolení obnovy řízení nebo ministru spravedlnosti jako podnět ke stížnosti pro porušení zákona, popř. ho vrátí obviněnému s poučením, že dovolání může podat pouze prostřednictvím obhájce.¹¹² Je nutno podtrhnout, že zákonná dikce ustanovení § 265d odst. 2 trestního řádu „*prostřednictvím obhájce*“ neznamená, že obhájce by měl v daném případě, tj. v podání dovolání, hrát roli toliko nějakého odesílatele či

¹⁰⁹ Ustanovení § 247 odst. 2 trestního řádu: „*Ve prospěch obžalovaného mohou rozsudek odvoláním napadnout kromě obžalovaného a státního zástupce i příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh.*“.

¹¹⁰ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 34 – 35.

¹¹¹ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5 aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 603.

¹¹² CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 604 – 605.

doručovatele, neboť aby byla předmětná podmínka splněna, musí být obhájce autorem a tvůrcem obsahu takového podání.¹¹³ Skutečnost, že obviněný může podat dovolání toliko prostřednictvím obhájce, opětovně podtrhuje mimořádnost tohoto institutu, kdy prvek obligatorního zastoupení má zaručit, jak dostatečně kvalifikovaný podnět, aby se věcí vůbec Nejvyšší soud zabýval, tak rovnost přístupu všech obviněných k příslušnému soudu bez ohledu na jejich znalosti práva,¹¹⁴ resp. aby jeho využití nebylo na újmu.¹¹⁵ Je zde totiž předpoklad, i když nutno podotknout nikoli bezvýjimečně, že obhájce, jímž může být toliko advokát podle § 35 trestního řádu, má dostatečné zkušenosti, schopnosti či dovednosti, aby byl s to náležitě zpracovat dovolání, aby toto mohlo být řádným podkladem pro meritorní rozhodnutí ve věci.¹¹⁶ Pokud hovoříme o obhájci, jehož prostřednictvím obviněný podává dovolání, je nutno říci, že jedná-li se o stejného obhájce, který zastupoval obviněného v původním řízení, pak tento nepotřebuje k podání dovolání žádné další **zmocnění**, neboť to vyplývá přímo *ex lege*, kdy z ustanovení § 41 odst. 5 trestního řádu plyne, že i když zmocnění zaniklo, je obhájce oprávněn za obžalovaného ještě podat dovolání, jakož i účastnit se řízení o něm. Jiná situace nastává, zvolí-li si obviněný jiného obhájce než toho, který jej zastupoval v původním řízení. V takovém případě je samozřejmě nutností doložit plnou moc, tedy prokázat oprávnění k podání dovolání za obviněného. V souvislosti s touto kumulací obou oprávnění obhájců, vyvstává do popředí otázka, zda má obviněný jednoho nebo dva obhájce, což by mělo být předmětem zkoumání soudu prvního stupně, pokud daná věc není výslovně vyřešena v obsahu konkrétní plné moci.¹¹⁷

¹¹³ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 25.

¹¹⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004, s. 605.

¹¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2048.

¹¹⁶ HRACHOVEC, P. Pátý rok dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11 – 12, s. 24.

¹¹⁷ HRACHOVEC, P. Pátý rok dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11 – 12, s. 24: „(...) vyvstává otázka, zda obviněný v dovolacím má jednoho, tj. jen toho, který za něho podal dovolání, anebo dva obhájce, tj. jak toho, který za něho podal dovolání, tak toho, který ho obhajoval v původním řízení. Je proto vhodné uvést, že (...) by mělo být zřejmé z plné moci, zda chce být obviněný v dovolacím řízení zastoupen jen jedním advokátem, (...) anebo oběma advokáty (...) nejasnosti vyvolávají potřebu tyto odstranit, což vede

Závěrem k této problematice je nutno zdůraznit, že je předmětem nedorozumění zvláště z řad laické veřejnosti, že obviněný musí být zastoupen obhájcem po celou dobu dovolacího řízení. Takové chápání ustanovení § 265d odst. 2 trestního řádu je nesprávné, neboť toto nevyplývá z dikce citovaného ustanovení „obviněný může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce“. Tedy nutnost být zastoupen obhájcem v řízení o dovolání již není dána *ex lege*, ledaže jde o případ nutné obhajoby podle § 36 a násl. trestního řádu¹¹⁸. V případě, že není dán z žádných důvodů nutné obhajoby, nemusí mít obviněný v dovolacím řízení obhájce, byť dovolání samotné muselo být jeho prostřednictvím podáno.¹¹⁹

2.4.3. Lhůta a místo podání dovolání

Z ustanovení § 265e odst. 1 trestního řádu vyplývá, že se dovolání podává u soudu, který rozhodl ve věci v prvním stupni, do **dvou měsíců** od doručení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje. Dvoutřměsíční lhůtou se tady zákonodárce snažil vyvážit dva protichůdné zájmy, a sice (i) zájem na požadavku stability pravomocných soudních rozhodnutí na straně jedné a (ii) na straně druhé zájem na poskytnutí účastníkům trestního řízení tzv.

k prodloužení dovolacího řízení, zvláště když dojde k vrácení spisu soudu prvého stupně, kterému je Nejvyšším soudem uloženo provést postupem podle § 265h odst. 1 trestního řádu úkony nutné pro vyjasnění naznačené otázky.“

¹¹⁸ Ustanovení § 36 trestního řádu.: „(1) Obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení: a) je-li ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo na pozorování ve zdravotnickém ústavu; b) je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, nebo; c) jde-li o řízení proti uprchlému. (2) Obviněný musí mít obhájce také tehdy, považuje-li to soud a v přípravném řízení státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit. (3) Koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, musí mít obviněný obhájce už v přípravném řízení. (4) Obviněný musí mít obhájce též a) v hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadržnému; b) má-li se vyjádřit k tomu, zda se vzdává práva na uplatnění zásady speciality v řízení po vydání z cizího státu (§ 389 odst. 2, § 406 odst. 3); c) v řízení o vydání do cizího státu (§ 394 odst. 3); d) v řízení o dalším předání do jiného členského státu Evropské unie [§ 421 odst. 2 písm. a)]; e) v řízení o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí (§ 452 odst. 2, § 455 odst. 2) a v řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních, kterým byl uložen peněžitý trest nebo pokuta (§ 460r odst. 2), nebo; f) v řízení, v němž se rozhoduje o uložení nebo změně zabezpečovací detence nebo ochranného léčení, s výjimkou ochranného léčení protialkoholního.“

¹¹⁹ HRACHOVEC, P. Pátý rok dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11 – 12, s. 24.

„účinnou možnost“, jak nechat přezkoumat to které rozhodnutí nejvyšším orgánem obecného soudnictví.¹²⁰ Pod pojmem „účinná možnost“ autor chápe relativně dlouhou dobu na to, aby účastníci mohli zvážit, zda dovolání podat či nikoli, a v případě, že se rozhodnou využít mimořádného opravného prostředku, měli objektivně dostatečně dlouhou dobu na náležité zpracování podání, které by umožnilo meritorní posouzení a rozhodnutí ve věci. Tato „účinná možnost“ také reflektuje skutečnost, že v případě nejvyššího státního zástupce není napadené rozhodnutí doručováno Nejvyššímu státnímu zastupitelství, ale Krajskému, resp. Vrchnímu státnímu zastupitelství, které jsou poté povinny předmětné rozhodnutí spolu se spisovým materiálem zastat nejpozději do měsíce od jeho doručení Nejvyššímu státnímu zastupitelství,¹²¹ a to za účelem ponechání relativně dostatečně dlouhé doby na zvážení, zda ve věci bude podáno dovolání či nikoli.

K tomu, aby bylo možné považovat dovolání za včas podané, je třeba, aby bylo podáno jak prostřednictvím obhájce, tak u příslušného orgánu. Tímto orgánem je, jak bylo již výše uvedeno, **soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni**, tj. Okresní soud, resp. soud Krajský v závislosti na právní kvalifikaci skutku. Lhůta k podání dovolání je nicméně **zachována** podle § 265e odst. 3 trestního řádu také tehdy, je-li dovolání podáno ve lhůtě u Nejvyššího soudu nebo u soudu, který rozhodl ve věci ve druhém stupni, anebo je-li podání, jehož obsahem je dovolání, podáno ve lhůtě na poštu a adresováno soudu, u něhož má být podáno, nebo který má ve věci rozhodnout.

Z dikce shora citovaného ustanovení vyplývá, že lhůta je zachována také tehdy, je-li **poslední den lhůty** podání fyzicky podáno **na podatelně u Nejvyššího soudu** či soudu, který **rozhodl ve druhém stupni**, tj. u Krajského soudu, resp. soudu Vrchního. Dále pak je lhůta zachována, je-li její poslední den podání dáno **k poštovní přepravě** a adresováno soudu, u něhož **má být podáno**, tj. soudu, který rozhodl v prvním stupni, anebo soudu, který má ve **věci rozhodnout**, tj. Nejvyššímu soudu. Jinými slovy, je-li sice poslední den lhůty dáno podání k poštovní přepravě, nicméně adresováno soudu, který rozhodl ve druhém stupni, nebude postupováno v souladu s ustanovením § 265e odst. 3 trestního řádu. Samozřejmě za

¹²⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 433.

¹²¹ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 34 – 35.

podmínky, že současně nebude ještě ten samý den podání doručeno adresátovi, resp. tento nestihne v rámci lhůty postoupit podání soudu příslušnému ve smyslu § 265e odst. 1 trestního řádu, což je více než pravděpodobné, dojde k tomu, že podané dovolání bude doručeno příslušnému soudu až po lhůtě, která je zákonem vymezena. Dojde tak následně k odmítnutí dovolání z důvodu, že bylo podáno opožděně dle § 265i odst. 1 písm. c) trestního řádu.¹²²

Problematickým co do zachování lhůty může být i ustanovení § 64 odst. 2 trestního řádu,¹²³ neboť nepozorností či dezinterpretací může dojít k záměně skutečného, resp. faktického dne, kterého bylo předmětné rozhodnutí doručeno obviněnému a dne, který se pro potřeby trestního řízení považuje za den doručení. Jinými slovy, při zkoumání rozhodného dne doručení, je nutno nezapomenout na tzv. „fikci doručení“.

Pro posouzení otázky včasnosti podání dovolání v těchto případech totiž není rozhodující (tj. v případech aplikace fikce doručení), kdy se rozhodnutí fakticky dostalo do dispozice obviněného, nýbrž to, kdy uplynula desetidenní lhůta od uložení zásilky uvedená v § 64 odst. 2 trestního řádu, jelikož poslední den lhůty při splnění dalších podmínek se považuje za den doručení.¹²⁴ Tento problém se ovšem týká toliko usnesení uvedených v ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu, a to s ohledem na znění § 64 odst. 4 písm. a) trestního řádu.

Je třeba říci, že v případech kdy se rozhodnutí doručuje jak obviněnému, tak jeho obhájci a zákonnému zástupci,¹²⁵ běží lhůta od toho doručení, které nastalo nejpozději. Naproti tomu v případě doručování rozhodnutí státnímu zastupitelství, kdy odvolací soud sám

¹²² K tomu viz HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 12 – 24; HRACHOVEC, P. Pátý rok dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11 – 12, s. 24 – 36.

¹²³ Ustanovení § 64 odst. 2 trestního řádu.: „*Nebyl-li adresát zásilky, kterou je třeba doručit do vlastních rukou, zastížen, zásilka se uloží a adresát se vhodným způsobem vyrozumí, kde si ji může vyzvednout. Nevyzvedne-li si adresát zásilku do deseti dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedověděl, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, nebo uvedenou adresu označil pro účely doručování.*”.

¹²⁴ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 13, s. 11 - 12.

¹²⁵ Viz ustanovení § 130 odst. 2 a § 137 odst. 3 trestního řádu.

doručuje opis rozhodnutí státnímu zastupitelství na svém stupni, přičemž spis poté vrátí soudu prvního stupně, který opis rozhodnutí odvolacího soudu doručí státnímu zastupitelství na svém stupni, lhůta k podání dovolání běží od toho doručení, které bylo v pořadí první, tj. zásadně od doručení státnímu zastupitelství na úrovni odvolacího soudu.¹²⁶

Z ustanovení § 265e odst. 4 trestního řádu dále plyne, že navrácení lhůty k podání dovolání není přípustné, což má své opodstatnění již v několikrát zmíněné mimořádnosti dovolání. Jinými slovy, vzhledem k tomu, že se dovolání podává proti pravomocným rozhodnutím, nelze prodlužovat období, ve kterém může být právní moc zpochybněna, neboť by to bylo na úkor právní jistoty.¹²⁷

2.4.4. Obsahové a formální náležitosti

Obsah dovolání je zákonem přesně vymezen v ustanovení § 265f odst. 1, odst. 2 trestního řádu, přičemž jeho účelem je vymezit rozsah a obsah přezkumné činnosti Nejvyššího soudu.¹²⁸ Vzhledem k tomu, že nikde není speciální ustanovení o formě a náležitostech, které musí dovolání splňovat, uplatní se u něj **obecná úprava obsahu** podání podle § 59 odst. 4 trestního řádu.¹²⁹ Na posledně citované ustanovení ostatně odkazuje § 265f odst. 1 trestního řádu, které stanoví další **zvláštní obsahové náležitosti** dovolání,¹³⁰ které jsou kvalifikovaným podkladem pro přezkum a prolomení právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí.¹³¹

Z ustanovení § 265f odst. 1, odst. 2 trestního řádu plyne, že dovolání musí vedle obecných obligatorních náležitostí podání uvedených v § 59 odst. 4 trestního řádu obsahovat rovněž údaj o tom, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje, který výrok a v jakém rozsahu napadá, dále z jakých důvodů dovolání podává, a to přímo uvedením odkazu na zákonné

¹²⁶ HRACHOVEC, P. Pátý rok dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11 – 12, s. 35.

¹²⁷ ŠÁMAL, P. Dotazy a odpovědi. K možnosti žádat o navrácení lhůty k podání dovolání. *Trestněprávní revue*, 2003, č. 2, s. 60.

¹²⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II. 5 vydání*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2056.

¹²⁹ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 39.

¹³⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád. Poznámkové vydání s judikaturou. 22. aktualizované vydání podle stavu k 1. 3. 2005*. Praha: Linde Praha, 2005, s. 683.

¹³¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II. 5 vydání*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2056.

ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) nebo § 265b odst. 2 trestního řádu,¹³² a konečně čeho se domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu.

Podle obecných obligatorních náležitostí ve smyslu § 59 odst. 4 má dovolání být datováno a podepsáno. Přičemž postačí, je-li dovolání podepsáno toliko obhájcem a to vzhledem k tomu, že se podává jeho prostřednictvím. Nejvyšší soud co do této problematiky uzavřel, že podání podepsané toliko obhájcem není bez dalšího podáním proti vůli obviněného.¹³³

V případě, že podané dovolání neobsahuje ke dni uplynutí lhůty pro jeho podání obecné obligatorní náležitosti podle § 59 odst. 4 trestního řádu, je na místě postup, kterým Nejvyšší soud **podané dovolání odmítne** ve smyslu ustanovení § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu, jakožto nesplňující náležitosti obsahu. Na druhou stranu pokud dovolání postrádá ty náležitosti uvedené v § 265f odst. 1 trestního řádu, pak přichází v úvahu odmítnutí dle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu pouze v případě, že podle § 265h odst. 1 trestního řádu byla oprávněná osoba upozorněna na nedostatky podání, k odstranění těchto nedostatků byla předsedou senátu soudu prvního stupně poskytnuta přiměřená lhůta dvou týdnů a konečně oprávněná osoba nedostatky neodstranila, ač byla poučena o následcích jejich neodstranění ve lhůtě, tj. o odmítnutí dovolání dle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu, jakožto nesplňující náležitosti obsahu. Nutno dodat, že nestačí toliko paušální odkaz na odstranění vad podaného dovolání, ale musí být jasně specifikováno, v čem vady spočívají a jak tyto odstranit, neboť v případě opačném by Nejvyšší soud nemohl podané dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu pro nesplnění obsahových náležitostí.¹³⁴

V případě podání dovolání **nejvyšším státním zástupcem** je nutno, aby tento uvedl, zda je dovolání podáváno ve prospěch či neprospěch obviněného, což má své opodstatnění

¹³² K dovolacím důvodům viz bod 2.5. této práce.

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 7 Tdo 108/2003.

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 07. 2003, sp. zn. 7 Tdo 834/2003: „(...) pokud (...) ve výzvě nekonkretizoval, jaké obsahové náležitosti dovolání nejsou splněny, a jak je třeba vytýkané vady podání odstranit.. Obecný odkaz na obsah dovolání, jak je vymezen v ustanovení § 265f odst. 1 trestního řádu, nestačí. Nereagoval-li obhájce ve lhůtě dvou týdnů, která mu byla (...) k odstranění vad stanovena, na takto neurčitou výzvu soudu a vady obsahu dovolání neodstranil, nebylo možno dovolání odmítnout proto, že nesplňuje náležitosti obsahu dovolání.“

a důsledky pro další rozhodování ve věci, neboť bylo-li podáno dovolání toliko ve prospěch, a jak již bylo výše uvedeno, dochází v případě úspěšného uplatnění dovolání k omezení rozhodovací pravomoci soudů nižších stupňů, resp. Nejvyššího soudu, a to s ohledem na zákaz *reformationis in peius*.¹³⁵

Vzhledem k tomu, že uvedení napadeného **rozhodnutí**, jakožto jedna z obligatorních náležitostí obsahu, již byla výše rozebrána, nebude předmětem hlubšího rozboru. Nicméně je nutné připomenout, že napadnout lze toliko pravomocná rozhodnutí soudu druhého stupně vypočtená v ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu. Na této skutečnosti nic nemůže změnit ani špatné poučení soudu ve smyslu § 125 odst. 3 trestního řádu, který nesprávně poučil obviněného o možnosti podat dovolání proti rozhodnutí, které není považováno za meritorní ve smyslu ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu.¹³⁶ Jak Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí uvedl, jestliže obviněný dovoláním napadne usnesení soudu, které není považováno za rozhodnutí ve věci samé ve smyslu ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu, není dovolání přípustné, přičemž skutečnost, že v napadeném usnesení soud obviněného nesprávně poučil ve smyslu § 125 odst. 3 trestního řádu o možnosti podat proti jeho rozhodnutí dovolání, nemá žádný vliv na možnost dovolání podat.

Podle ustanovení § 265f odst. 1 trestního řádu spadá mezi náležitosti obsahu i uvedení **výroku a rozsahu**, v jakém se dovolání napadá. Dovolatel tak musí výslovně uvést, proti kterému výroku napadeného rozhodnutí a v jakém rozsahu dovolání podává.¹³⁷ Přičemž okruh námitek není dost možné považovat za uvedení rozsahu, neboť někdy nemusí být rozsah na první pohled z dovolacích důvodů a obsahu dovolacích námitek zřejmý, tj. např. u vícečinného souběhu dvou trestných činů, kdy je napadán toliko výrok o vině, co do jednoho z nich. V takovém případě je nutno výslovně uvést konkrétně, proti kterému z nich je

¹³⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II.* 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2056.

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2002, sp. zn. 11 Tdo 769/2002.

¹³⁷ Zejména: „dovolání je zaměřeno především do výroku o vině a v souvislosti s tím i do výroku o trestu napadeného rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne (...)“.

dovolání podáváno.¹³⁸ Dále je nutno dbát na to, aby existoval soulad mezi deklarovaným rozsahem, uvedeným dovolacím důvodem a uplatněnými námitkami.¹³⁹

Vzhledem k tomu, že dovolání je mimořádným opravným prostředkem proti rozhodnutí soudu druhého stupně, lze dovolání podat jen v rozsahu, v němž odvolací soud přezkoumával rozsudek soudu prvního stupně.¹⁴⁰ Jinými slovy, zůstaneme-li například u vícečinného souběhu, není možné podat dovolání do výroku o vině, kterým byl obviněný uznán vinným jak jedním trestným činem, tak druhým trestným činem, když v odvolání obviněný napadal toliko výrok o vině, týkající se jen jednoho z trestných činů. Stejně tak není možné napadnout výrok o vině, byl-li v odvolání předmětem přezkumu toliko výrok o trestu, jak uzavřel Nejvyšší soud,¹⁴¹ potažmo soud Ústavní,¹⁴² a to z důvodu, že dovolatel je

¹³⁸ Např. „dovolání je zaměřeno z části do výroku o vině napadeného rozhodnutí Krajského soud v Ostravě ze dne (...) kterým byl obviněný uznán vinným trestným činem dle (...)“.

¹³⁹ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestním řízení. První rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 16.

¹⁴⁰ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 16.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 08. 2002, sp. zn. 6 Tdo 353/2002: „(...) dovolatel v dovolacím řízení brojit výhradně proti rozhodnutí soudu druhého stupně a může se svým dovoláním uspět toliko za předpokladu, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je zatíženo některou z vad, uvedených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) TrŘ. Existence podobné vady je ovšem podmíněna tím, že odvolací soud svým procesním postupem pochybil některým ze způsobů, specifikovaných ustanovením § 265b odst. 1 písm. a) až k) TrŘ nebo rozhodl o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) až g) TrŘ, aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl, v řízení mu předcházejícím, dán důvod dovolání uvedený v § 265b písm. a) až k) TrŘ. Z uvedeného vyplývá, že dovolatel může dovoláním napadat rozhodnutí odvolacího soudu pouze a výhradně v tom rozsahu, v jakém byl tento soud oprávněn přezkoumat, event. změnit rozhodnutí soudu prvního stupně (...) stěžovatel svým postupem omezil přezkumnou povinnost a právo odvolacího soudu přezkoumat napadený rozsudek okresního soudu výhradně na výrok o trestu. Proto mohl v dovolání uplatnit dovolací námitky pouze proti tomuto výroku, případně proti průběhu řízení, které jeho vydání předcházelo (...)“.

¹⁴² Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. I.ÚS 660/02: „závěr Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 6 Tdo 353/2002, že dovolání je nepřípustné, je zcela v souladu s podstatou a funkcí dovolání (...) skutečnost namítat nejpozději v odvolacím řízení, které je ovládáno zásadou dispozicní, a v jehož rámci umožňuje trestní řád uplatňovat tzv. nova, což však stěžovatel neučinil (...) Nejvyšší soud ČR je, stejně jako další orgány veřejné moci, vázán ustanovením čl. 2 odst. 2 Listiny, totiž, že státní moc lze uplatňovat

oprávněn podat dovolání jen proti rozhodnutí soudu druhého stupně, které je zatíženo jistou vadou uvedenou v ustanovení § 265b trestního řádu, přičemž existence takovéto vady je závislá na procesním pochybení soudu. Jinými řečeno, nerozhodoval-li odvolací soud o tom kterém výroku, není poté ani možné v dovolání namítat, že v souvislosti s projednáváním a rozhodováním o něm pochybil. Dovoláním tedy lze napadat rozhodnutí odvolacího soudu pouze a výhradně v tom rozsahu, v jakém byl tento soud oprávněn přezkoumat, eventuálně změnit rozhodnutí soudu prvního stupně.

V souvislosti s problematikou rozsahu je nutné zabývat se i otázkou, zda je možné v souvislosti s uplatněním dovolacího důvodů uvedeného v ustanovení § 265b odst. 2 trestního řádu, tj. že byl obviněnému uložen výjimečný trest odnětí svobody na doživotí, podat dovolání zejména i do výroku o vině. K této problematice Nejvyšší soud uzavřel, a i z logiky shora uvedeného vyplývá, že dovolání s odkazem na důvod uvedený v § 265b odst. 2 trestního řádu je možné podat jen proti výroku o uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí, a to s námitkami založenými na tom, že pro uložení tohoto trestu nebyly splněny podmínky stanovené v § 54 odst. 3 trestního zákoníku.¹⁴³

Co do problematiky shora uvedeného postupu dle § 265h trestního řádu se v praxi vyskytl jistý problém, který se vyznačoval i diverzifikací v názorech samotného Nejvyššího soudu,¹⁴⁴ přičemž autor si trvá na tvrzení, že je stále předmětem diskuzí z řad praxe,¹⁴⁵ tj. tzv. „*blanketní dovolání*“. Jinak řečeno, problematiku byla/je otázka, zda je možné podat dovolání, aniž by návrh obsahoval všechny náležitosti a tyto poté doplnit v rámci postupu dle § 265h trestního řádu, tj. ve 14 denní přiměřené lhůtě k doplnění či opravě chyb

jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který stanoví zákon, byl by jakýkoliv jiný postup porušením této zásady. Nejvyšší soud ČR neměl oprávnění a ani možnost rozhodnout jinak, než že dovolání odmítl jako nepřipustné.“

¹⁴³ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 14.

¹⁴⁴ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002 sp. zn. 7 Tdo 1001/2002; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2003, sp. zn. 7 Tdo 541/2003.

¹⁴⁵ Např. k tomu srov. HRACHOVEC, P. Dovolání v trestním řízení. První rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7 – 20.; HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 12 – 24.

návrhu pod sankcí odmítnutí podání dle § 265i odst. 1 psím. d) trestního řádu. Klasicky půjde o případ, kdy podané dovolání neobsahuje zejména odůvodnění, resp. problematický rozsah a důvody dovolání, které mohou být podle ustanovení § 265f odst. 2 trestního řádu měněny toliko v rámci zákonné lhůty k podání dovolání. Totiž v případě, kdy obhájce podá blanketní dovolání v poslední den dvou (2) měsíční lhůty pro podání dovolání u soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, rovná takové podání prodloužení zákonné lhůty a současně v očích autora obcházení již citovaného ustanovení § 265f odst. 2 trestního řádu.

Pro potřeby této práce nemá smysl spekulovat a zpochybňovat možnost podání jak blanketního dovolání, které bude ještě v rámci zákonné lhůty doplněno, tak které bude doplněno ve lhůtě pro odstranění vad s tím, že je jedná o nedostatek jiných náležitostí, než rozsahu a důvodů. **Problematickým se nicméně autorovi jeví blanketní dovolání prosté rozsahu či důvodů** a jejich následné **doplnění po uplynutí dvou měsíční lhůty** k podání dovolání v náhradní lhůtě čtrnácti dnů k doplnění vadného podání.

Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze dle ustanovení § 265f odst. 2 trestního řádu měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání. Autor díky předmětného ustanovení rozumí a jeví se mu logické za použití argumentu *a minori ad maius*, že jelikož nelze měnit rozsah ani důvody po uplynutí lhůty k podání dovolání, tím spíše tyto nelze po lhůtě ani nově uplatnit. Což má i své opodstatnění v tom, že Nejvyšší soud potřebuje pro své rozhodnutí opravdu kvalifikovaný podklad a musí vědět, o čem bude rozhodovat. Právě s ohledem na mimořádnost institutu dovolání má autor za to, že by nemělo na základě 265h odst. 1 trestního řádu docházet k účelovému prodlužování lhůty pro podání dovolání v souvislosti s neuvedením rozsahu a důvodů v rámci blanko dovolání, neboť takový postup považuje *contra legem et in fraudem legis* § 265f odst. 2. trestního řádu.

Co více, měl-li zákonodárce skutečně v úmyslu umožnit aktivně legitimovaným subjektům podávat blanketní dovolání bez uvedení rozsahu a důvodů, které by mohly být doplněny až postupem pro odstraňování vad po lhůtě k podání dovolání, učinil by tak obdobně jako v případě odvolání, kdy tuto možnost v ustanovení § 249 odst. 1 trestního řádu zakotvil. Neboť z citovaného ustanovení vyplývá, že odvolání musí být ve lhůtě uvedené v § 248 trestního řádu nebo v další lhůtě k tomu stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně podle § 251 trestního řádu také odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytykány rozsudku nebo řízení, které rozsudku

předcházelo. Jak již bylo shora uvedeno, takto ale legislativa nepostupovala, ba naopak stanovila explicitní zákaz měnit rozsah a důvody po lhůtě určené k podání dovolání v ustanovení § 265f odst. 2 trestního řádu. Už jen z logiky věci plyne, že pokud je zde výslovný zákaz měnit rozsah a důvody po lhůtě určené k podání dovolání, pak tyto náležitosti musely být v rámci předmětné lhůty v podání již obsaženy. Jinými slovy, dle názoru autora je postup dle § 265h odst. 1 trestního řádu co do souvislosti s blanketním podáním bez uvedení rozsahu a důvodů nejen nemožný, ale rovněž *contra legem et in fraudem legis*.

Bez ohledu na shora uvedené je třeba říci, že Ústavní soud, potažmo některé senáty Nejvyššího soudu,¹⁴⁶ dospěly k opačnému závěru, tedy že pokud je dovolání podáno v zákonné lhůtě bez uvedení důvodů, je na místě postup podle § 265h odst. 1 trestního řádu, kdy předseda senátu soudu prvního stupně vyzve dovolatele, aby vady odstranil ve lhůtě dvou týdnů, kterou jim zároveň stanoví, a upozorní jej, že jinak bude dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu, přičemž Nejvyšší soud v takovém případě není oprávněn aplikovat § 265f odst. 2 trestního řádu, podle něhož rozsah a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání, neboť citované ustanovení ve věci, kdy bylo podáno včas jen tzv. blanko dovolání, nelze vůbec aplikovat.¹⁴⁷

S tímto však autor s odkazem na shora uvedené zcela nesouhlasí. Jestliže jak soud Nejvyšší, tak soud Ústavní dospěly shodně k názoru, že dovolání musí být nejen podáno prostřednictvím obhájce, ale musí jím být i skutečně vytvořeno a formulováno, a to právě s ohledem na mimořádnost institutu dovolání, kdy podání musí být skutečně kvalifikovaným podkladem pro možný přezkum a zásah do právní moci napadeného rozhodnutí,¹⁴⁸ tak poté by nadepsané soudy měly tuto skutečnost reflektovat rovněž při rozhodnutí o ne/možnosti podání blanketního dovolání bez rozsahu a důvodů. Neboť přítomnost obhájce v tvůrčím procesu podání a relativně dlouhá lhůta k jeho přípravě je dostatečným předpokladem pro to, aby nebylo zneužíváno ustanovení § 265h odst. 1 trestního řádu, a to navíc k rozporu

¹⁴⁶ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 16.

¹⁴⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 08. 2003, sp. zn. IV.ÚS 134/03.

¹⁴⁸ Obhájce má obecně zvážit, zda jde skutečně relevantní případy pro jeho podání, aby tak nedocházelo k neopodstatněnému zatěžování Nejvyššího soudu.

s ustanovením § 265f odst. 2 trestního řádu. Jak Nejvyšší soud, tak Ústavní soud by měly postupovat jednotně a konzistentně a vykládat buď problematiku dovolání komplexně rigidně, zejména s ohledem na mimořádnost institutu dovolání anebo liberálně. V takovém případě by pak nebylo možné, aby například v souvislosti s přípustností dovolání ve vztahu k Velké novele a možnosti podání blanketního dovolání bez uvedení rozsahu a důvodů, bylo dospěno k poněkud rozdílným výsledkům s protikladnou argumentací, přičemž to vše s ohledem na stejné výkladové postupy, tj. výklad gramatický, logický a teleologický. Takový postup v demokratické společnosti, kde je panství práva, není dle názoru autora možné, už jen kvůli požadavku právní jistoty a předvídatelnosti.

Závěrem k této problematice je nutno dodat, že ať již je názor autora na tzv. „*blanketní podání*“ jakýkoli, má za to, že možnost jeho podání je samozřejmě užitečná a tedy využívaná praxí, nicméně zjevně bez opory v zákoně.

Poslední náležitostí, kterou musí dovolatel v podání uvést je, **čeho se domáhá**, a to včetně konkrétního návrhu. Tedy je nutno naformulovat petit a to v souladu s vlastním obsahem podání. K tomu viz kapitola III. této práce.

2.4.5. Vzdání se dovolání a jeho zpětvzetí

Podání dovolání je výhradně právem určité osoby a tedy je toliko na jejím zvážení, zda dovolání ne/podá, resp. jak naloží již s podaným opravným prostředkem, tj. jestli je podle ustanovení § 265g trestního řádu vezme zpět či nikoli.¹⁴⁹ Možnost zpětvzetí reflektuje svobodu dovolacího práva¹⁵⁰ a je tedy obrazem dispozitivity dovolání, která je pro tento mimořádný opravný prostředek typická. Na rozdíl od ostatních opravných prostředků neexistuje u dovolání způsob vzdání se tohoto prostředku. Jinak řečeno, případný projev vzdání se práva na dovolání i vůči tomu kterému soudu nemá právní účinky,¹⁵¹ resp. má stejné

¹⁴⁹ SEKVAR, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 43.

¹⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s. 1. vydání*. Praha: Linde Praha, 2007, s. 434.

¹⁵¹ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání*. Praha: Linde Praha, 2007, s. 605.

účinky, jako když se oprávněná osoba rozhodne nevyužít svého dovolacího práva a nechá marně uplynout lhůtu k podání dovolání.¹⁵²

Citované ustanovení prvního odstavce zakotvuje oprávnění osoby, která dovolání podala, vzít toto výslovným prohlášením zpět, a to až do doby, než se Nejvyšší soud odebere k závěrečné poradě. V případě, že dojde ke zpětvzetí po této době, půjde o neúčinné podání.¹⁵³ Je nutno říci, že i když zákon neurčuje žádnou obligatorní formu pro podání zpětvzetí, toto musí splňovat alespoň obecné náležitosti podání ve smyslu § 59 trestního řádu.¹⁵⁴

Osoba, která bere podané dovolání zpět, takto musí učinit v celém rozsahu vůči soudu, který rozhodl v prvním stupni nebo u Nejvyššího soudu. Není totiž možné, aby bylo dovolání vzato zpět pouze částečně, neboť by šlo o změnu dovolání.¹⁵⁵

Bez ohledu na podané zpětvzetí dovolání se však dle § 265g odst. 1 trestního řádu v řízení o dovolání pokračuje, vzal-li nejvyšší státní zástupce zpět dovolání podané jen ve prospěch obviněného a obviněný trvá na pokračování dovolacího řízení. V takovém případě Nejvyšší soud rozhoduje v rozsahu, jakoby dovolání podané nejvyšším státním zástupcem podal sám obviněný. Dále je podle citovaného ustanovení tohoto odstavce zpětvzetí dovolání neúčinné, bylo-li podáno nejvyšším státním zástupcem jen ve prospěch obviněného, který zemřel.

Ve smyslu ustanovení § 265g odst. 2 trestního řádu vezme zpětvzetí dovolání, není-li překážek, usnesením na vědomí předseda senátu Nejvyššího soudu, a nebyla-li věc dosud tomuto soudu předložena, předseda senátu soudu prvního stupně. V případě, že nejvyšší státní zástupce vzal zpět dovolání podané jen ve prospěch obviněného a obviněný trvá na

¹⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 606.

¹⁵³ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní.* 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 605.

¹⁵⁴ SEKVARD, O. *Dovolání.* Praha: Orac, 2004, s. 44.

¹⁵⁵ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní.* 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 502.

pokračování řízení o dovolání, uvede to předseda senátu Nejvyššího soudu v usnesení, jímž rozhoduje o zpětvzetí dovolání.

2.5. Dovolací důvody

2.5.1. Obecně k dovolacím důvodům

Je třeba si uvědomit, že dovolání je přípustné na rozdíl od odvolání jen proti rozhodnutí soudů ve věci samé ve smyslu ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu, a to z výslovně stanovených a taxativně vypočtených důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1, odst. 2 trestního řádu,¹⁵⁶ které zároveň tvoří jednu z dalších obligatorních obsahových náležitostí dovolání dle ustanovení § 265f odst. 1 trestního řádu. Jde o velice úzké vymezení důvodů, což je zjevně způsobeno obavou o možné přetížení Nejvyššího soudu.¹⁵⁷ Za použití argumentu *a contrario* lze uzavřít, že z jiného než v zákoně uvedeného důvodu nelze dovolání podat, což i odpovídá ustanovení § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu, podle kterého Nejvyšší soud dovolání podané z jiného důvodu odmítne bez věcného přezkoumání.

Dovolatel musí uplatnit jeden či více důvodů vedle sebe, vždy však tak musí učinit jeho zákonným označením a konkrétním odkazem na příslušné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l), resp. odst. 2 trestního řádu.¹⁵⁸ Nutno dodat, že nestačí pouhé označení důvodů a odkaz na zákonné ustanovení, tedy naplnění tzv. formálního hlediska. Pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí je však potřeba skutečná (materiální) existence dovolacího důvodu, neboť pouze skutečná existence zákonného dovolacího důvodu je zákonnou podmínkou i rámcem, v němž dochází k přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.¹⁵⁹ Materiální předpoklad je naplněn, je-li možno dovolatelem tvrzené námitky reálně podřadit pod ten který v dovolání uplatněný důvod.¹⁶⁰ Je tak nutné, aby námitky obsahově naplňovaly deklarovaný důvod.

¹⁵⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. Poznámkové vydání s judikaturou. 22. aktualizované vydání podle stavu k 01. 03. 2005. Praha: Linde Praha, 2005, s. 671.

¹⁵⁷ ŠÁMAL, P. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11 – 12, s. 109.

¹⁵⁸ NETT, A. In MUSIL, J. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 593.

¹⁵⁹ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 02. 06. 2005, sp. zn. III.ÚS 78/05.

¹⁶⁰ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 46.

S ohledem na shora uvedené je zřejmé, že předmětem prvotního přezkoumání Nejvyššího soudu je, zda dovolatel v dovolání uvedl jak (i) dovolací důvod uvedením konkrétního odkazu na příslušné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) – l), resp. odst. 2 trestního řádu, tak (ii) dovolací námitky, které zároveň obsahově uplatněný dovolací důvod naplňují. Ke stejnému závěru o nutnosti kumulativního naplnění podmínek (i) a (ii) výše dospěl ve své rozhodovací praxi rovněž Ústavní soud, který uzavřel, že uplatněné dovolací důvody musejí být naplněny také materiálně, tedy obsahem dovolacích námitek, které lze subsumovat pod dovolací důvod.¹⁶¹ Odůvodnění je nasnadě, jelikož pouze skutečná existence zákonného dovolacího důvodu, nikoli jen jeho označení, je zákonnou podmínkou i rámcem, v němž dochází k přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.¹⁶² Za použití argumentu *a contrario* dospějeme k závěru, že nelze věcně přezkoumat dovolání, v němž jsou uplatněny námitky, které obsahově nenaplňují zákonný dovolací důvod.¹⁶³ Výjimkou jen uplatnění dovolacího důvodu dle § 265b odst. 2 trestního řádu, kdy jinak obligatorní podmínka (ii) výše nemusí být naplněna, protože citovaný dovolací důvod jde o specifický důvod, který je dán již povahou samotného rozhodnutí (pozn.: při jeho existenci), nikoli vady jako takové.

Obecně však lze uzavřít, že uplatnění námitek, které obsahově naplňují dovolací důvod, je nezbytnou podmínkou přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem¹⁶⁴ podle ustanovení § 265i odst. 3 trestního řádu.¹⁶⁵ V opačném případě by soud podané

¹⁶¹ Zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 09. 11. 2005, sp. zn. 3 Tdo 1238/2005; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1182/2006; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 01. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1408/2006.

¹⁶² Usnesení Ústavního soudu ze dne 02. 06. 2005, sp. zn. III.ÚS 78/05: „*Označení konkrétního dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b trestního řádu přitom nemůže být pouze formální; Nejvyšší soud je povinen vždy nejdříve posoudit otázku, zda dovolatelem uplatněný dovolací důvod lze i podle jím vytýkaných vad podřadit pod některý ze specifických dovolacích důvodů uvedených v § 265b trestního řádu, neboť pouze skutečná existence zákonného dovolacího důvodu, nikoli jen jeho označení, je zároveň zákonnou podmínkou i rámcem, v němž dochází k přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.*“.

¹⁶³ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 17.

¹⁶⁴ K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. 11 Tdo 349/2007.

¹⁶⁵ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Lidne Praha, 2007, s. 605.

dovolání musel odmítnout ve smyslu ustanovení § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu jako podané z jiného důvodu, než který je uveden v § 265b trestního řádu, popř. dle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu, jakožto nesplňující obsahové náležitosti, a to za předpokladu uplatnění postupu podle § 265h odst. 1 trestního řádu.¹⁶⁶

Na tomto místě je prozatím toliko v obecné rovině nutno zmínit, že Nejvyšší soud již několikrát judikoval, že dovolání není opravným prostředkem, kterým by šlo *a priori* měnit skutkový stav, resp. nesprávná skutková zjištění tak, jak byla učiněna soudy první a druhé instance, neboť má za to, že i když to trestní řád výslovně nestanoví, vyplývá to z vymezení dovolacích důvodů v ustanovení § 265b trestního řádu.¹⁶⁷ Nejvyšší soud totiž není dle svých vlastních slov třetí instancí, která by byla zásadně oprávněna měnit skutkový stav či jinak doplňovat dokazování.¹⁶⁸ Naopak dovolání je zaměřeno toliko na nápravu těch nejzávažnějších právních vad, tj. dovolacích důvodů, uvedených v ustanovení § 265b odst. 1, resp. odst. 2 trestního řádu.

Lze říci, že dovolací důvody jsou stanoveny v prvním odstavci § 265b trestního řádu **obecně**, kdy jde výhradně o kvalifikované procesní a hmotně právní vady, kdežto v odstavci druhém téhož ustanovení jde o **zvláštní** důvod dovolání, který již není vymezen povahou vady, ale konkrétním rozhodnutím, jímž byl uložen výjimečný trest odnětí svobody na doživotí.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Jak již bylo výše uvedeno, autor má za to, že postup dle § 265h odst. 1 trestního řádu., kdy v dovolání nebyly uvedeny důvody, pro které bylo dovolání podáno, lze využít jen do skončení lhůty pro podání dovolání a to zejména s ohledem na ustanovení § 265f odst. 2 trestního řádu., kdy rozsah a důvody lze měnit toliko ve lhůtě pro podání dovolání.

¹⁶⁷ ŠÁMAL, P. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11 – 12, s. 110.

¹⁶⁸ K tomu zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 12. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1367/2004.

¹⁶⁹ NETT, A. In MUSIL, J. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 594.

Obecné dovolací důvody obsahující procení a hmotněprávní vady jsou obsaženy v ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu, které stanoví, že dovolání lze podat, jen je-li tu některý z následujících důvodů:

- a) ve věci rozhodl věcně nepřislušný soud, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně;
- b) ve věci rozhodl vyloučený orgán; tento důvod nelze použít, jestliže tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta;
- c) obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl;
- d) byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání;
- e) proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné;
- f) bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí;
- g) rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení;
- h) obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným;
- i) bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup;
- j) bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení;
- k) v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný;
- l) bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

Zvláštní důvod dovolání spočívající v povaze rozhodnutí je dle ustanovení § 265b odst. 2 trestního řádu dán tehdy, byl-li uložen obviněnému trest odnětí svobody na doživotí.

Vzhledem k té skutečnosti, že v praxi nejpoužívanějším dovolacím důvodem je důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, bude se autor dále prvotně zabývat problematikou tohoto důvodu a teprve poté přistoupí k rozboru důvodů zbývajících. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu je důvodem (i) nejkomplicovanějším a (ii) nejpoužívanějším, proto si dle názoru autora zaslouží v této práci nejvíce pozornosti. V praxi v zásadě při aplikaci zbývajících dovolacích důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f), h), i) j) k), l) trestního řádu potíže nevznikají, protože jsou naplněny v případech, kdy nebyly dány podmínky předvídané v tom kterém ustanovení.

2.5.2. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu

Úvod – formální pojetí.

Předně je vhodné uvést, že pro svou velice obecnou formulaci se dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu (dále jen „G“) stal v průběhu účinnosti institutu dovolání **nejčastěji uplatňovaným důvodem**, a to jak ze strany obviněného, tak ze strany nejvyššího státního zástupce.¹⁷⁰ Což je jednoduše dáno skutečností, že dikce předmětného důvodu G, **ponechává relativně široký prostor pro velké spektrum dovolacích námitek**, které mohou být pod rozsah důvodu G subsumovány. Připomeňme, že podkladem pro přezkoumání napadeného rozhodnutí a předchozího řízení nemůže být dovolání, v němž jsou uplatněny dovolací námitky, které obsahově nenaplnují zákonný dovolací důvod.

Materiální pojetí – námitky – nedotknutelnost zjištěného skutkového stavu.

V rámci dovolacího důvodu G lze dle stávající soudní judikatury toliko napadat **nesprávné právní posouzení či jiné nesprávné hmotněprávní posouzení** ve vztahu ke skutkovému stavu tak, jak byl zjištěn soudem prvního, resp. druhého stupně.¹⁷¹ Přičemž

¹⁷⁰ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 59.

¹⁷¹ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestním řízení. První rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 8 - 11.

právním posouzením se myslí řešení otázky, zda popsany skutek je vůbec trestným činem, resp. jakým trestným činem. Z toho plyne, že nesprávnou právní kvalifikací je situace, kdy ze skutkové věty toho kterého rozhodnutí, resp. ve spojení s odůvodněním, nelze vyčíst všechny obligatorní znaky té které skutkové podstaty trestného činu. Jinak řečeno, skutkový stav nelze subsumovat pod rozsah normy příslušného trestného činu. Naopak za jiné nesprávné hmotněprávní posouzení se považuje vadné vyhodnocení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.¹⁷²

V rámci uplatnění dovolacího důvodu G lze namítat zejména následující právní vady:

(i) nesprávná právní kvalifikace:

- a) skutek tak, jak byl v předchozím řízení zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako konkrétní trestný čin, neboť ve skutečnosti šlo o jiný trestný čin;
- b) skutek tak, jak byl v předchozím řízení zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako konkrétní trestný čin, neboť se o žádný trestný čin nejednalo;

(ii) jiné nesprávné hmotněprávní posouzení:

- a) nesprávná aplikace hmotného práva v rámci mimotrestní normy, tj. např. nesprávné vyhodnocení kritérií určující výši škody dle § 420 OZ;¹⁷³
- b) nesprávná aplikace hmotného práva v rámci trestního zákona, tj. zejména nesprávné vyhodnocení kritérií podmiňujících použití vyšší trestní sazby dle § 17 trestního zákoníku,¹⁷⁴ souběhu dle § 43 trestního zákoníku,¹⁷⁵ mimořádného zvýšení trestu podle § 59 trestního zákoníku., organizovaná zločinecká skupina § 129 trestního zákoníku.¹⁷⁶ či

¹⁷² Usnesení Ústavního soudu ze dne 02. 06. 2005, sp. zn. III.ÚS 78/05.

¹⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04.

¹⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 01.2007, sp. zn. 3 Tdo 1408/2006

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2002, sp. zn. 5 Tdo 933/2002.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1182/2006.

posouzení předběžné otázky a aplikace časové působnosti trestního zákona;¹⁷⁷ a konečně

- c) v těch případech, ve kterých se stále použije předcházející právní úprava, nesprávné vyhodnocení materiální stránky trestného činu ve smyslu § 3 odst. 2, odst. 4. trestního zákona.¹⁷⁸

Nutno říci, že **námítky**, které brojí *a priori* **proti zjištěnému skutkovému stavu**, a až sekundárně proti právnímu posouzení skutku,¹⁷⁹ **nebudou obsahově spadat pod rozsah důvodu G**. Takové podání bude bez dalšího odmítnuto, aniž by došlo k jeho věcnému přezkumu, a to s odůvodněním, že dovolání bylo podané z jiného důvodu, než který je uveden v ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu, resp. odst. 2 trestního řádu. Nejvyšší soud totiž ve své rozhodovací praxi uzavřel a opakovaně zdůraznil, že je zásadně povinen vycházet ze skutkového zjištění soudu prvního stupně, resp. druhé stupně. Hmotněprávní posouzení stavu věci Nejvyšším soudem tak může navazovat pouze na zjištěný skutkový stav nalézacích soudů.¹⁸⁰

Obecně byl přijat závěr, že dovolání jako mimořádný opravný prostředek **není určeno k nápravě skutkových vad rozhodnutí** předpokládaných již v několikrát zmíněném ustanovení § 265a trestního řádu, ale pouze k odstranění taxativně vyjmenovaných procesních a právních vad.¹⁸¹ Tento závěr má vycházet z ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu, kde jsou vyjmenovány toliko procesní a právní vady napadených rozhodnutí.

¹⁷⁷ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 93.

¹⁷⁸ K tomu srov. protikladná rozhodnutí co do problematiky relevantnosti námítky týkající se spatného vyhodnocení naplnění materiální stránky trestného činu - usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 04. 01. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1408/2006 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 07. 2006, sp. zn. 8 Tdo 721/2006.

¹⁷⁹ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestním řízení. První rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 10.

¹⁸⁰ ŠÁMAL, P. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11 – 12, s. 110.

¹⁸¹ DRAŠTÍK, A. Novela trestního řádu v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu. *Trestní právo*, 2002, č. 7, s. 204 – 207.

K tomuto paradigma dospěl ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud, když mnohokrát vyslovil právní názor,¹⁸² který ostatně zastává rovněž v současné době,¹⁸³ tedy že dovolání je

¹⁸² Zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 166/2002.;.....z vymezení důvodů dovolání v ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu vyplývá, že důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být nesprávné skutkové zjištění, byť to zákon explicitně nestanoví, a to vzhledem k tomu, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená a objasněná v jeho odůvodnění. Přesvědčivě však lze tento názor dovodit právě s ohledem na jednotlivé důvody dovolání vymezené v § 265b odst. 1 trestního řádu, zejména důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, kde se uvádí, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z toho vyplývá, že Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet ze skutkového zjištění soudu prvního stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažuje hmotně právní posouzení, přičemž skutkové zjištění soudu prvního stupně nemůže změnit, a to jak na základě případného doplňování dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. To vyplývá také z toho, že Nejvyšší soud v řízení o dovolání jako specifickém mimořádném opravném prostředku, který je zákonem určen k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a trestního řádu, není a ani nemůže být další (třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři, neboť v takovém případě by se dostával do role soudu I. stupně, který je z hlediska uspořádání zejména hlavního líčení soudem zákonem určeným a také nejlépe způsobilým ke zjištění skutkového stavu věci ve smyslu § 2 odst. 5 trestního řádu, popř. do pozice soudu projednávajícího řádný opravný prostředek, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem (srov. § 147 až § 150 a § 254 až § 263 trestního řádu). V té souvislosti je třeba také zdůraznit, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. trestního řádu) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. trestního řádu). Z vymezení obsahu dovolání v ustanovení § 265f odst. 1 a 2 trestního řádu a zejména ze znění ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu je třeba dovodit, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) trestního řádu odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn, neboť ve smyslu § 265b odst. 1 trestního řádu lze dovolání podat, jen je-li tu některý z následujících konkrétně vymezených důvodů v písmenech a) až l). V konkrétním případě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, který je vymezen tak, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném hmotně právním posouzení, musí být tento důvod v dovolání skutečně (tedy materiálně, nikoli jen formálně) tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotně právní pochybení lze vytýkat i nesprávná skutková zjištění, např. vztahující se k jiné právní kvalifikaci, která měla být podle dovolání použita. Nelze tedy postupovat opačně, že jsou v dovolání tvrzeny pochybnosti o správnosti skutkových zjištění soudu I. stupně a v návaznosti na to i soudu II. stupně, kdy je třeba důkazy opakovat, provádět důkazy další, popř. jinak hodnotit důkazy již provedené, přičemž v důsledku takových tvrzených skutkových vad pak dovolatel navrhuje,

zákonem určeno k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a trestního řádu, a dále že není a ani být nemůže dalším opravným prostředkem umožňujícím přezkoumání skutkového stavu v celé šíři. Jinak řečeno, **dovolací soud je zásadně vázán skutkovými zjištěními** soudů prvního a druhého stupně a tento skutkový stav také tvoří východisko pro posouzení skutku z hlediska práva hmotného.

Prolomení zásady nedotknutelnosti zjištěného skutkového stavu.

Závěr o nedotknutelnosti zjištěného skutkového stavu ovšem **neplatí absolutně**, neboť dle stávající judikatury Nejvyššího soudu lze výjimečně pod důvod G podřadit rovněž skutkové námitky. Výjimečnost je dána pouze v případě tzv. „**extrémního rozporu, resp. nesouladu**“ mezi důkazy a skutkovými zjištěními soudů nalézacích. Poněkud vágní pojem „*extrémní rozpor*“ bude dle rozhodovací praxe dovolacího soudu naplněn zejména, pokud (a) skutková zjištění nebudou mít vůbec žádnou obsahovou vazbu na důkazy, nebo (b) skutková zjištění nebudou z důkazů vyplývat při žádném ze způsobů jejich hodnocení, který lze akceptovat jako logický.¹⁸⁴ O extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy tak obecně půjde pouze v případě zásadního vybočení z rámce volného hodnocení důkazů.

Pohled autora.

Do jaké míry bude předmětná **výjimka aplikovatelná v praxi**, je již otázkou druhou. Autor má za to, že možnost namítat nesprávnost skutkových zjištění s odkazem na „*extrémní rozpor*“ **je v zásadě vyloučena**. Předně situace, kdy bude naplněn předpoklad

aby dovolací soud zrušil dovoláním napadené rozhodnutí a věc vrátil odvolacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí. V takovém případě nebyl materiálně, tedy ve skutečnosti uplatněn důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, spočívající v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, ale důvod jiný, a to pochybnosti o správnosti skutkových zjištění, který však v ustanovení § 265b trestního řádu pro podání dovolání není uveden, a proto je třeba postupovat podle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu a podané dovolání odmítnout, neboť dovolání bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b trestního řádu.“

¹⁸³ K tomu zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 09. 2002, sp. zn. 7 Tdo 621/2002; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 07. 2006, sp. zn. 8 Tdo 721/2006; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 01. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1408/2006.

¹⁸⁴ Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 06.07.2008, sp.zn. 7 Tdo 801/2008.

„extrémního rozporu“ tak, jak jen restriktivně interpretuje Nejvyšší soud (*tj. soud rozhodne v rámci takové libovůle, že jeho právní závěry nebudou mít vůbec žádnou oporu v provedeném dokazování*), nebude příliš častým jevem. A pokud by již skutečně došlo k naplnění podmínek pro aplikaci předmětné výjimky a dovolatel by podal dovolání z důvodu G s odkazem na extrémní rozpor mezi důkazy a skutkovými zjištěními, lze předpokládat, že stejně narazí na rezolutní postoj Nejvyššího soudu k námitkám procesního charakteru, kterými je vyžadován přezkum skutkového stavu.¹⁸⁵ Pouhá skutečnost, že dovolatel namítá procesní vady s odkazem na existenci extrémního rozporu, ještě neučiní podání způsobilým k věcnému přezkumu.

Aplikace předmětné výjimky se z pohledu autora zdá být spíše výsledkem nucené reflexe judikatury Ústavního soudu, než samovolnou změnou v přístupu Nejvyššího soudu. Dovolací soud totiž nadále fakticky zastává názor, že skutková tvrzení není v zásadě možné napadat, a v tomto směru také vykládá pojem „extrémního rozporu“.

Autor má za to, že postoj Nejvyššího soudu není důvodný a je v rozporu se smyslem institutu dovolání a **judikaturou Ústavního soudu**, který opakovaně judikoval, že pokud jde o **interpretaci ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu Nejvyšším soudem**, kdy tento dovozuje, že v rámci řízení o dovolání náleží dovolacímu soudu toliko posouzení, zda ve výroku o vině skutková věta odpovídá větě právní, resp. zda skutková věta představuje slovní vyjádření posuzovaného skutku tak, aby obsahovala všechny relevantní okolnosti z hlediska použité právní kvalifikace, bez ohledu na jakékoliv námitky týkající se právních vad řízení před soudy obou stupňů uplatněné v dovolání a bez přihlídnutí k tomu, zda skutek tak, jak je popsán v odsuzujícím rozsudku, byl skutečně prokázán, lze **označit za velmi restriktivní a odporující smyslu a záměru zavedení tohoto mimořádného opravného prostředku do trestního procesu.**¹⁸⁶

¹⁸⁵ V zásadě v úvahu připadá takový postup, kdy Nejvyšší soud (i) podání bez dalšího odmítne dle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu jako podané z jiného důvodu, neboť nelze namítat procesní vady, (ii) podání odmítne po zjištění, že extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními nebyl dán/byl dán částečně a řízení jako celek bylo spravedlivé, a to dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu jako zjevně neopodstatněné.

¹⁸⁶ K tomu viz náleží Ústavního soudu ze dne 18. 06. 2003, sp. zn. IV.ÚS 558/02: „vzhledem ke skutečnosti, že (...) Ústavní soud je soudní orgán ochrany ústavnosti čl. 83 Ústavy České republiky, není proto součástí

Autor se s názorem Ústavního soudu plně ztotožňuje a dále uvádí, Nejvyšší soud by se měl vždy rovněž věcně zabývat závažnými procesními vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a nikoli se paušálně distancovat od role ochránce práv s odkazem na nedůvodně formalistický a rignidní výklad ustanovení § 265a a násl. trestního řádu. Autor má dále za to, že by minimálně v očích širší veřejnosti takový postup mohl být vnímán jako *de facto denegatio iustitiae*. Není totiž v obecné rovině možné, aby orgán, který je vrcholem obecné soudní soustavy, vědomě přehlížel vážné procesní vady řízení a odvracel tak tvář spravedlnosti.

Autor činí tento závěr při plném vědomí, že případná možnost napadat procesní vady (tj. nesprávná skutková zjištění), by byla zejména ze strany obhajoby nadužívána, resp. zneužívána, a Nejvyšší soud by tak byl zahlcen účelovými podáními. Nicméně k úplnosti dodává, že **argument přetíženosti Nejvyššího soudu nemůže z povahy věci obstát**, neboť jde o organizační nedostatky, které nemohou být kladeny k tíži obviněného. Autor respektuje, že institut dovolání je projekcí svobodné vůle zákonodárce, jelikož právo na soudní přezkum třetí instancí není garantováno. Nicméně když už se zákonodárce k tomuto kroku odhodlal, měl učinit vše potřebné k tomu, aby nedocházelo k přehlcnosti Nejvyššího soudu. Nečinnost zákonodárce v tomto směru nemůže být východiskem pro účelovou interpretaci těch kterých ustanovení týkajících se dovolání a už vůbec ne argumentem pro paušální odmítání dovolání bez jeho věcného přezkoumání. Naopak je potřeba si položit otázku, zda by změna v postoji a přístupu k institutu dovolání, tj. faktická možnost napadat vážné procesní vady, nedonutila nepřímo nalézací soudy, potažmo soudce, k minimalizaci procesních vad, což je nesporně stav, který minimálně široká veřejnost od soudní moci stále marně očekává.

obecných soudů, jimž není ani instančně nadřazen (...) úkolem Ústavního soudu je kontrola rozhodovací činnosti obecných soudů, ovšem pouze za situace, kdy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce. To znamená, že Ústavní soud není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů v každém případě (...) to neplatí rozhodnutí obecného soudu by bylo nutné považovat za vydané v rozporu s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces za situace, kdy by byly právní závěry obecného soudu v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěním (...) soudy poskytují jednotlivci ochranu jeho práv (čl. 90 Ústavy); tuto premisu musí mít soud na vědomí vždy, když rozhoduje o právech jednotlivce. Rozhodování soudu, ať už jde o rozhodování v řízení o řádném nebo mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce (...)“.

Autor je tedy toto názoru, že pojem „*extrémního rozporu*“ nelze vykládat pouze tak, že musí jít o případy, kdy právní závěry nemají žádnou oporu v provedených důkazech, ale je třeba pod něj při respektování zásady ústavního rámce ochrany základních práv jednotlivce¹⁸⁷ podřadit jakékoli procesní pochybení, které mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Jak vyslovil Ústavní soud, skutkové a právní námitky nelze od sebe bez dalšího oddělit, proto stávající praxe Nejvyššího soudu, kdy tento zakládá důvodnost dovolání čistě na otázce právní kvalifikace a otázky nesprávného zjištění skutku pak ponechává mimo rámec dovolacích důvodů, je příliš **restriktivní a zjevně neobstojí v konfrontaci s požadavky ochrany základních práv a svobod** toho kterého stěžovatele.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Zejména náleží Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04.

¹⁸⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04: „(...) dovolání založila na skutkových zjištěních, která soudy neučinily, ač je podle ní učinit měly. To znamená, že použila skutková východiska odlišná od těch, která soudy učinily v napadených rozhodnutích. Teprve na tomto základě pak dovodila vady hmotněprávní povahy ve smyslu absence aplikace mimotrestních právních norem, jejichž důsledkem mělo být nesprávné právní posouzení skutků, pokud byly kvalifikovány jako trestné činy (...) rozhodnutí obecného soudu by bylo nutné považovat za vydané v rozporu s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces za situace, kdy by byly právní závěry obecného soudu v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěními (...) Ústavní soud je oprávněn posuzovat výsledky důkazního řízení před obecným soudem za situace, kdy právní závěry, na nichž je rozhodnutí obecných soudů postaveno, výrazně nekorespondují se skutkovými zjištěními (včetně absence skutkových zjištění). V takovém případě obecný soud zasáhl do práva jednotlivce na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny, popřípadě též podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud současně jde o rozhodnutí, jímž obecný soud vysloví právní závěry týkající se trestní odpovědnosti jednotlivce, je třeba takové rozhodnutí posuzovat jako rozporné s čl. 8 odst. 2 Listiny. (...) Ústavní soud musí přisvědčit námitkám stěžovatelky, pokud jde o otázku zohlednění mimotrestních právních norem, resp. otázku komplexního posouzení jednání stěžovatelky z hlediska stanovení její trestní odpovědnosti. Jinými slovy, obecné soudy (...) došly k závěrům, které zásadně nekorespondují se skutkovými zjištěními, k nimž nalézací soud v řízení dospěl a s nimiž se Ústavní soud seznámil z trestního spisu. Skutečnost, že obecné soudy vůbec nepřihlížely úpravě soukromoprávní, měla vliv také na rozsah a způsob vedení dokazování, z jehož výsledků - tak jak bylo obecnými soudy provedeno - však podle Ústavního soudu nelze dovést závěr, k němuž dospěl soud nalézací, totiž závěr o spáchání trestných činů zpronevěry a podvodu, jak jsou popsány ve skutkové větě rozsudku nalézacího soudu. Soukromoprávní kvalifikace závazkově-právního vztahu mezi stěžovatelkou a poškozenými by podle Ústavního soudu vedla obecné soudy k dalšímu dokazování. V souvislosti s tím se pak obecné soudy nedostatečným způsobem vypořádaly také s naplněním materiálních podmínek trestnosti stěžovatelčina jednání, neboť v řízení nebylo prokázáno, jakou skutečnou škodu stěžovatelka způsobila.“

Není totiž dost dobře možné bez dalšího akceptovat stav, kdy Nejvyšší soud, jakožto vrcholný orgán obecného soudnictví, *de facto* odvrací svůj zrak od skutečného stavu věci, který např. nebyl náležitě zjištěn v důsledku porušení příslušných ustanovení trestního řádu, resp. byl zjištěn vadným postupem, a který by měl zásadní vliv na posouzení otázky viny obviněného. Není možné, aby dovolací soud takto činil s alibistickým odkazem toliko na obsahové nenaplnění důvodu G, které je nedůvodně přísně vykládáno. Tento závěr je zejména umocněn v situaci, kdy v rámci řízení před soudy prvního a druhého stupně došlo k porušení základních práv a svobod obviněného, např. došlo-li k neoprávněnému odběru pachových stop, které byly jedním ze základních důkazů o vině obviněného.¹⁸⁹ Jak již několikrát uzavřel Ústavní soud, obecné soudy jsou povolány k tomu, aby poskytovaly ochranu právům, které jsou pod ochranou soudní moci, nejen na podústavní úrovni, ale i na úrovni ústavního pořádku. Je tedy žádoucí a ústavně souladné, pokud pochybení, ke kterým dojde, jsou napravena v rámci řízení o opravných prostředcích, totiž dříve, než je do věci povolán zasáhnout Ústavní soud, coby orgán ochrany ústavnosti rozhodující o ústavní stížnosti, která je posledním účinným prostředkem nápravy v České republice.¹⁹⁰

Praktický příklad.

Pro názornou ukázkou, kdy se dovolací soud svým restriktivním výkladem dostane relativně snadno mimo ústavní rámec ochrany jednotlivce, lze uvést následující krátký příklad, kterým je případ obviněného M. D, na kterém autor úzce spolupracoval.¹⁹¹

V dané věci šlo, mimo jiné, o to, že obviněný M. D. byl jak soudem prvního, tak soudem druhého stupně uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 trestního zákona, kterého se měl dopustit tím, že zamaskován a s pistolí v ruce vyzval pracovníci banky k vydání peněz, přičemž tato mu je po otevření trezoru vydala. Problém dle obhajoby spočíval v tom, že závěr o vině vyplýval toliko z nepřímých důkazů, které netvořily logickou, ničím nerušenou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navzájem navazujících

¹⁸⁹ K tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 07. 2007, sp. zn. 5 Tdo 777/2007, ve spojení s nálezem Ústavního soudu ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. II. ÚS 2168/07.

¹⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 12.04.2007, sp. zn. I. ÚS 603/06.

¹⁹¹ K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2007, sp. zn. 5 Tdo 777/2007 a nález Ústavního soudu ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. II. ÚS 2168/07.

důkazů. Těmito důkazy byly nekvalitní videozáznam, procesně vadný důkaz porovnání pachových stop a konečně výpovědi svědků, kteří zjevně užívali omamné a psychotropní látky a jedy.

Pro potřeby této práce lze jen v kostce uvést, že soud prvního stupně dospěl k vině obviněného na základě shora uvedených nepřímých důkazů, kdy uvedl, že má za to, že tyto tvoří logickou, ničím nerušenou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navzájem navazujících důkazů, přičemž k námitkám obhajoby týkající se protiprávnosti důkazu pachovou zkouškou,¹⁹² jakož i návrhům na doplnění dokazování v této souvislosti, se nijak nevyjádřil a tyto zcela pominul. Ještě je nutno dodat, že z odůvodnění soudu prvního stupně hned na několika místech plyne, že tento ani jednou důkazu pachovou zkouškou nepřikládal toliko ryze podpůrný či dokonce podřadný význam, jak posléze argumentoval soud dovolací, a dále že předmětný videozáznam, který by měl tvořit onu ničím nenarušenou soustavu nepřímých důkazů, je nekvalitní a pachatele podle něj nelze jednoznačně identifikovat.

¹⁹² Obhajoba považovala onu protiprávnost v tom, že při provádění pachové zkoušky bylo porušeno právo obviněného na obhajobu, kdy obhájce nebyl ani přítomen trojnásobnému odběru jeho pachových stop, přestože šlo o případ nutné obhajoby, ani o těchto úkonech nebyl ani vyrozuměn, přičemž ve spisovém materiálu nebyl ani žádný protokol o odebrání srovnávací pachové stopy, natož o opakovaném odběru a případně o jejich dalších osudech. K problematice důkazu pachovou zkouškou viz náleží Ústavního soudu ze dne 09. 06. 2003 sp. zn. IV. ÚS 10/02: „(...) dokumentace o dílčích komponentech je třeba považovat za nezbytnou součást důkazu pachovou zkouškou (...) byť není důkaz pachovou zkouškou *expressis verbis* v trestním řádu, by měl mít "z povahy věci" obhájce obviněného možnost, odhlédnuto od toho, kterým orgánem je tento důkaz prováděn, být při něm účasten, a to především z toho důvodu, že pro "vyvětrávání" pachových stop jej nelze posléze zpravidla znovu provést, a tedy jeho pozdější verifikace je možná pouze ve výjimečných případech. Stejně tak i následná náprava jakýchkoliv procesních nedostatků je tedy co do jeho reálného úspěšného provedení minimální. Má-li být naopak důkaz pachovou zkouškou bez rizika kdykoliv v budoucnu uplatněných a *ex post* nepřezkoumatelných výhrad brán v potaz, měla by mít obhajoba, projeví-li o to kvalifikovaný zájem, a to i s ohledem na nezpůsobilost jeho exaktního ověření a princip "rovnosti zbraní", v intencích zákona garantován alespoň jistý minimální dohled nad jeho prováděním. Při takovém "fair" procesu je posíleno naplnění požadavku právního státu na transparentnost jeho rozhodování, což měrou nemalou přispívá i k jeho důvěryhodnosti a současně není přirozeně na újmu dosažení účelu trestního řízení. Stranou pozornosti by neměla zůstat ani možnost pořízení videozáznamu zachycujícího provedení porovnání otisku pachové stopy a srovnávací pachové konzervy, eventuálně i zvážení příbrání k tomuto úkonu alespoň jedné osoby, která není na věci zúčastněna.“.

Ve smyslu shora uvedených nedostatků bylo podáno odvolání, které bylo odvolacím soudem zamítnuto s tím, že k závěru o vině lze jednoznačně dospět z nepřímých důkazů, tj. zejména z videozáznamů (*ze kterého ale dle soudu prvního stupně nelze jednoznačně poznat pachatele*) a dále výpovědí svědků, kteří měli obviněného na pořízeném nekvalitním záznamu poznat (*přičemž i soudní znalec z oboru antropologie seznal, že není dost dobře možné poznat pachatele*) a kteří v době podání svědeckých výpovědí prokazatelně užívali omamné a psychotropní látky a jedy. Co se týče odvolacích námitek týkající se procesně vadného důkazu pachovou zkouškou, lze říci, že soud se těmito vůbec nezabýval.

V podaném dovolání s ohledem na uplatněný dovolací důvod G bylo **namítáno**, že předmětný **skutek neměl být vůbec posouzen jako trestný čin, neboť ze zjištěného skutkového stavu nelze jednoznačně dovodit vinu**. Jinými slovy, nebyl *a priori* napadán zjištěný skutkový stav, který byl zjevně nedostatečný, ale aby bylo učiněno za dost restriktivnímu výkladu důvodu G, byla napadána právní kvalifikace skutku jako trestného činu dle § 234 odst. 1 trestního zákona., který neměl být ve vztahu k obviněnému posouzen vůbec jako trestný čin, neboť ze zjištěného skutkového stavu tak, jak jej zjistily soudy prvního a druhého stupně, nelze jednoznačně dojít k závěru, že by předmětný skutek spáchal obviněný. V návaznosti na to pak bylo zejména napadáno vadné provedení důkazu pachovou zkouškou, které ani nemá oporu ve spisu a jímž byla dále porušena základní práva a svobody obviněného. Dle názoru obhajoby tak byly uplatněny dovolací námitky, které materiálně naplnily důvod G. Na podkladě podaného dovolání tak mělo dojít k věcnému přezkoumání napadaného rozhodnutí.

Jak ale bývá častou praxí **Nejvyššího soudu**, tento došel k závěru opačnému, který byl navíc toliko velice sporadicky odůvodněn na straně 6 shora citovaného usnesení, tedy že **dovolací důvod G byl uplatněn pouze formálně**, kdy vznesené námitky materiálně nespadají pod dovolací důvod a v důsledku toho **napadené rozhodnutí nepřezkoumával**.

K úplnosti nutno dodat, že vzhledem ke skutečnosti, že druhý důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. c) trestního řádu, který byl v daném případě uplatněn, byl obsahově naplněn námitkami, Nejvyšší soud věcně přezkoumal napadené rozhodnutí. Nicméně došel k závěru, že pachové stopy nelze považovat za úkon, který by zásadně ovlivnil konečnou podobu meritorního rozsudku. Přičemž zdůraznil, že závěr o vině nevycházel jen z tohoto důkazu, právě naopak tento byl použit toliko jako podpůrný prostředek svědčící o tom, že se obviněný

na místě činu nacházel (*což nekoresponduje s odůvodněním soudu prvního stupně, který předmětnému důkazu v žádném případě nepřipisoval toliko podpůrný charakter*).

Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti proti shora uvedeným rozhodnutím přisvědčil obhajobě a dospěl k **závěru, že není dost dobře možné**, aby se soudy prvního a druhého stupně námitkami ve vztahu k důkazu srovnáním pachových stop vůbec **nezabývaly**, resp. aby dovolací soud toliko konstatoval bagatelnost tohoto důkazu pro závěr o vině. Postupem, kdy soudy, včetně dovolacího soudu, ignorovaly podstatu námitek stěžovatele obsažených v opravných prostředcích, zejména ohledně dokumentace srovnávací pachové stopy obviněného, došlo k porušení čl. 4 a čl. 90 Ústavy, a tím základní právo stěžovatele podle čl. 8 odst. 2 LZPS, ve spojení s čl. 37 odst. 3 LZPS a čl. 40 odst. 3 LZPS.¹⁹³

Ústavní soud dále připomněl, že ústavně relevantní vůli zákonodárce projevenou ve stanovení konkrétních **úkolů soudní soustavy** považuje za **jeden z prvků budujících důvěru v chod spravedlnosti a v právní jistotu** a předvídatelnost práva vůbec. Přičemž svévole či **nepřípustné sebeomezení vlastních úkolů** ze strany obecných soudů proto **není ústavněprávně akceptovatelné**. Proto Ústavní soud považuje za zásadní pro posuzovaný případ protiústavní postup a na ně navazující rozhodnutí soudů druhého a **třetího stupně, které mohly a měly být korektory jednání** soudu prvního stupně v návaznosti na argumentaci stěžovatele v opravných prostředcích, což se však nestalo. V zájmu fair procesu tak, jak ho chápe ve své ustálené rozhodovací činnosti Ústavní soud, není možné ani naprosté mlčení o jednom článku takové soustavy důkazů, jak to učinil odvolací soud, ani jeho bagatelizace bez logické návaznosti na skutečnou důkazní situaci, jak to učinil dovolací soud.

Závěrem k tomuto krátkému případu lze shrnout, že **nelze připustit takový postup Nejvyššího soudu**, kterým v souvislosti s **restriktivním výkladem důvodu G systematicky**

¹⁹³ K tomu viz náleží Ústavního soudu ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. II.ÚS 2168/07: „*Soud prvního stupně se přes návrhy obhajoby na provedení důkazů výslechy policistů, kteří měli stěžovateli srovnávací pachové stopy odebrat, odmítl touto pochybností zabývat, důkazní návrh zamítl, a vycházel z použitelnosti tohoto důkazu. Odvolací soud o tomto důkazu bez vysvětlení úplně pomlčel, jak bylo uvedeno výše, a odvolání tak jak bylo podáno tedy vlastně vůbec neprojednal. Nelze také souhlasit s názorem dovolacího soudu, že případné pochybení ve fázi přípravy tohoto důkazu nemá vliv na jeho procesní použitelnost, protože v takovém případě by právo na obhajobu a požadavek dostatečných poznatků pro rozhodnutí byly jen bezobsažnými pojmy ve prospěch potřeby odsoudit spáchání trestného činu, tedy ve prospěch obžaloby.*“.

odnímá právo na soudní ochranu tomu kterému jednotlivci. Je třeba si uvědomit, že právě tímto postupem se Nejvyšší soud poměrně snadno **dostává mimo ústavní rámeček ochrany základních práv a svobod**. Obecně platí, že pokud v předcházejícím řízení došlo k porušení ústavně zakotvených práv a svobod toho kterého dovolatele, bude odmítavé rozhodnutí dovolacího soudu, které bez věcného přezkumu přebralo vady předcházejícího řízení, aniž by tento stav napravilo, zrušeno Ústavním soudem.

Podtrženo a sečteno, v daném případě **obhajoba uplatnila dovolací důvod G s tím, že soudy nesprávně právně kvalifikovaly skutek jako trestný čin loupeže dle § 234 trestního zákona**, když tento vůbec nebyl trestným činem ve vztahu k obviněnému, jelikož ze zjištěného skutkového stavu jednoznačně nevyplývá, že by jej spáchal obviněný. Dovolací námitky směřovaly do nesprávné právní kvalifikace skutku, přičemž nebylo *a priori* brojeno proti skutkovým zjištěním. Autor má za to, že **Nejvyšší soud měl dovolání s ohledem na uplatněný dovolací důvod věcně prozkoumat**, jelikož v takovém případě uplatněné námitky obsahově pro předmětný důvod spadají. Je obecně zřejmé, že **restriktivní výklad** Nejvyššího soudu **brání tomu, aby byly napraveny vady právního posouzení, které mají základ v nesprávném zjištění skutkového stavu**, jak již judikoval Ústavní soud.¹⁹⁴ Připustíme-li hypotézu, že v daném případě bylo brojeno do zjištěného skutkového stavu a nikoli proti nesprávné právní kvalifikaci trestného činu jako takového, což obhajoba odmítá, má autor i tak za to, že Nejvyšší soud měl povinnost napadený skutkový stav přezkoumat a tento popřípadě napravit, ať již sám nebo zrušením napadeného rozhodnutí a přikázáním věci příslušnému soudu, a to s ohledem na onu již citovanou výjimku „*extrémního rozporu*“.¹⁹⁵ Připomeňme, že Nejvyšší soud není *zásadně* oprávněn přezkoumávat skutkový stav, ledaže jde o případ extrémního rozporu mezi důkazy a skutkovými zjištěními soudů. Pro úplnost lze jen dodat, že Nejvyšší soud měl povinnost danou věc věcně přezkoumat už jen s ohledem na tu skutečnost, že došlo k možnému porušení základních práv a svobod obviněného, neboť je

¹⁹⁴ K tomu viz náleží Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04.

¹⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 7 Tdo 801/2008

vrcholem obecného soudnictví a není tak odpovědný za poskytování ochrany právům jen na podústavní úrovni, ale i na úrovni ústavní.¹⁹⁶

Závěrem k dovolacímu důvodu G.

Autor této práce je dále toho názoru, že velice restriktivní interpretace důvodu G a obecně rigorózní **přístup Nejvyššího soudu nereflektuje hlavní účel institutu dovolání**, tj. nápravu nejzávažnějších právních a procesních vad, resp. se o jeho dosažení ne příliš přesvědčivě snaží. Což nesvědčí již tak přespříliš formalizovanému mimořádnému opravnému prostředku, jakým dovolání je. Přístup Nejvyššího soudu je poté více či méně odrazem účelového konání, které v konečném důsledku umožňuje efektivně regulovat počet podaných dovolání, které budou připuštěny k věcnému přezkumu. Jak již judikoval Ústavní soud,¹⁹⁷ **nelze striktně oddělovat nesprávné zjištění skutkového stavu od nesprávné právní kvalifikace skutku**, jelikož jde v podstatě o dvě neoddelitelné kategorie. Jinými slovy, rigorózní přístup a restriktivní výklad ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu může Nejvyšší soud snadno postavit mimo shora uváděný rámec ochrany práv jednotlivce. V takovém případě by v řízení o podané ústavní stížnosti došlo s největší pravděpodobností ke zrušení napadeného rozhodnutí Ústavním soudem.

Autor musí poněkud rozpačitě konstatovat, že **rozhodovací praxe** těch kterých senátů Nejvyššího soudu se poněkud **diametrálně liší** při posuzování obsahového ne/naplnění důvodu G. Jde zpravidla o případy, kdy dovolatel namítá a) nesprávnou právní kvalifikaci skutku jako trestného činu, když tento žádným trestným činem není, nebo že b) ze zjištěného skutkového stavu nevyplývají všechny znaky skutkové podstaty, a to zejména, následuje-li za zmíněnou námitkou např. výčet procesních pochybení v rámci dokazování, resp. neprovedení důkazů. Problém spočívá v tom, že někdy Nejvyšší soud dospěje k závěru, že uplatněná námitka obsahově naplnila důvod G, a je tudíž dovolání způsobilé k věcnému přezkoumání. Naproti tomu jiný senát téhož soudu dospěje u obdobné námitky k tomu, že se jedná o skutkové námitky, které nezakládají žádný z důvodů dovolání dle § 265b trestního řádu,

¹⁹⁶ K tomu viz náleží Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04: „Rozhodování soudu, ať už jde o rozhodování v řízení o řádném nebo mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce (...)“.

¹⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04.

a proto neexistuje ani zákonná povinnost soudu dovolání přezkoumat, tedy takové podání bude odmítnuto bez věcného přezkoumání.

Takováto praxe jen potvrzuje domněnku autora, že velice restriktivní výklad zejména ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu umožňuje Nejvyššímu soudu poměrně velice efektivně regulovat počet podání, která budou připuštěna k věcnému přezkumu. Tento přístup je však dle názoru autora zcela nepřipustný, a to i s ohledem zejména na názor Ústavního soudu, kdy **trestní proces nesmí vzbuzovat, byť třeba i jen hypotetické podezření o projevu libovůle**, neboť vždy je třeba neztrácet ze zřetele, že účelem trestního řízení není jenom spravedlivé potrestání pachatele, ale účelem trestního řízení je rovněž fair proces.¹⁹⁸ Navíc je třeba si uvědomit, že nesprávné zjištění skutkového stavu nelze striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace skutku, jelikož tyto dvě kategorie jsou v podstatě neoddělitelné, jak uzavřel Ústavní soud.¹⁹⁹ Podle autora ve věci úctě k Nejvyššímu soudu je jeho **restriktivní výklad a rigorózní přístup** k dovolání **neodůvodněný, bez výslovné opory v zákoně a v rozporu jak s výše uvedenými názory Ústavního soudu, tak i tím účelem a smyslem dovolání**, kdy dovolací soud by měl být povinen zabývat se návrhy a uplatněnou argumentací dovolatele, a nikoli je odmítat nebo pomíjet, když jsou splněny procesní podmínky, za nichž může ve věci jednat.²⁰⁰

2.5.3. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. a) trestního řádu

Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) trestního řádu (dále jen „A“) je dán, rozhodl-li ve věci věcně nepřislušný soud, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen. Jinými slovy, došlo-li k porušení ustanovení § 16 a § 17 trestního řádu, která upravují problematiku věcné příslušnosti.²⁰¹

¹⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl.ÚS 4/94.

¹⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04.

²⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. II.ÚS 2168/07.

²⁰¹ Z ustanovení § 16 trestního řádu vyplývá, že: „Řízení v prvním stupni koná, jestliže tento zákon nestanoví něco jiného, okresní soud.“. Ustanovení § 17 trestního řádu pak dále stanoví, že: „1) (a) neoprávněného odebrání tkání a orgánů, nedovoleného nakládání s tkáněmi a orgány, odběru tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu, nedovoleného nakládání s lidským embryem a lidským genomem, obchodování s lidmi; b) spáchaných prostřednictvím investičních nástrojů, které jsou přijaty k obchodování na

Z dikce dovolacího důvodu „*ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud, ledaže rozhodl soud vyššího stupně*“ vyplývá, že tento je naplněn toliko za předpokladu, že místo soudu krajského rozhodoval v prvním stupni soud okresní a nikoli naopak.²⁰² Zákodárce tak vyjádřil domněnku, že rozhodoval-li namísto soudu nižšího soud vyšší, tedy soud nadřízený, kde je předpoklad zkušenějších soudců, nehrozí snížení kreditu rozhodování a tedy záruky ochrany práv, tudíž není potřeba ani dovolacího důvodu.

Dovolací důvod A je naplněn také tehdy, rozhodoval-li soud, který nebyl náležitě obsazen.²⁰³ Jinak řečeno, když namísto senátu rozhodoval samosoudce.²⁰⁴ V případě opačném, tj. když by místo samosoudce rozhodoval senát, dovolací důvod by naplněn nebyl, a to z obdobného důvodu jako u věcné nepříslušnosti.

Pro úplnost zbývá dodat, že je třeba, aby faktické složení senátu korespondovalo se zákonným požadavkem, tj. aby namísto některých ze tří profesionálních soudců nerozhodovali i přísedící, resp. aby byl senát úplný. V této souvislosti lze připomenout, že

regulovaném trhu nebo o jejichž přijetí k obchodování na regulovaném trhu bylo požádáno, nebo jejich padělků a napodobenin, pokud jejich zákonným znakem je způsobení značné škody nebo získání značného prospěchu; c) porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, manipulace s kurzem investičních nástrojů, zneužití informace a postavení v obchodním styku, poškození finančních zájmů Evropských společenství, porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití, porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití, zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití, provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence, porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem, zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem, vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků a; d) sabotáže, zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace, vyzvědačství, ohrožení utajované informace, spolupráce s nepřitelem, styků ohrožujících mír, použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje, plenění v prostoru válečných operací, koná v prvním stupni řízení krajský soud i tehdy, je-li dolní hranice trestu odnětí svobody nižší. (2) Krajský soud koná v prvním stupni řízení též o dílčích útocích pokračujícího trestného činu, jestliže postupem podle § 45 trestního zákoníku přichází v tomto řízení v úvahu rozhodnutí o vině některého z trestných činů uvedených v odstavci 1. “

²⁰² SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 49.

²⁰³ Soud nebyl náležitě obsazen, neodpovídalo-li zejména ustanovením § 27, § 31 a § 35 ZoSS.

²⁰⁴ Dle ustanovení § 314a trestního řádu rozhoduje samosoudce: „*v řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.*“

k dosažení požadavku náležitého obsazení nestačí toliko formální pojmenování toho kterého senátu, ale je nutná i faktická, neustálá přítomnost všech jeho členů v jednací síni.²⁰⁵

2.5.4. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. b) trestního řádu

Dovolání lze také podat v případě, že ve věci rozhodl vyloučený orgán ve smyslu ustanovení § 30 trestního řádu,²⁰⁶ ledaže tato okolnost byla známa tomu, kdo podává dovolání již původním řízením a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta.

V daném případě je nutné, aby pro naplnění dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. b) trestního řádu (dále jen „B“) byly kumulativně splněny dvě podmínky, a sice (i) rozhodl vyloučený orgán a (ii) oprávněná osoba o této skutečnosti nevěděla, resp. jí v řízení namítla. Není přitom důležité, zda byla předmětná skutečnost namítnuta v řízení před soudem prvního stupně nebo soudem druhého stupně, podstatným je ale to, že takto bylo učiněno již před vlastním rozhodnutím druhoinstančního soudu.

Dovolací důvod B tak umožňuje brojit proti rozhodnutí ve věci samé dle § 265a odst. 2 trestního řádu, ve kterém rozhodovaly osoby uvedené v citovaném ustanovení § 30 trestního řádu, tj. soudce nebo přísedící, státní zástupce, policejní orgán nebo osoba v něm

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 11. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1067/2003.

²⁰⁶ Ustanovení § 30 trestního řádu stanoví: (1) Z vykonávání úkonů trestního řízení je vyloučen soudce nebo přísedící, státní zástupce, policejní orgán nebo osoba v něm služebně činná, u něhož lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat. Úkony, které byly učiněny vyloučenými osobami, nemohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním řízení. (2) Soudce nebo přísedící je dále vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení, jestliže byl v projednávané věci činný jako státní zástupce, policejní orgán, společenský zástupce, obhájce nebo jako zmocněnec zúčastněné osoby nebo poškozeného. Po podání obžaloby je vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení soudce, který v projednávané věci v přípravném řízení nařídil domovní prohlídku, vydal příkaz k zatčení nebo rozhodoval o vazbě osoby, na niž byla poté podána obžaloba. (3) Z rozhodování u soudu vyššího stupně je kromě toho vyloučen soudce nebo přísedící, který se zúčastnil rozhodování u soudu nižšího stupně, a naopak. Z rozhodování o stížnosti u nadřízeného orgánu je vyloučen státní zástupce, který napadené rozhodnutí učinil anebo dal k němu souhlas nebo pokyn. (4) Z řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je vyloučen soudce, který se zúčastnil rozhodování v předchozím řízení. Soudce, který se účastnil rozhodování v řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, je v dalším řízení vyloučen z rozhodování.“

služebně činná, u nichž lze mít pochybnosti o tom, že mohou nestranně rozhodovat, a to pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, resp. k jejich obhájčům, zákonným zástupcům a zmocněncům, anebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení.

Závěrem k důvodu B lze dodat, že vědomost o existenci podmínek k vyloučení je ryze subjektivní kategorií a nehraje roli, zda-li v původním řízení byly tyto podmínky známy všem kromě dovolatele.²⁰⁷ Jinak řečeno, dovolatel je oprávněn podat dovolání z důvodu B i přesto, že důvod podjatosti byl znám soudci či státnímu zástupci a nebyla namítnut do rozhodnutí soudu druhé instance, za předpokladu, že dovolatel o existenci této překážky nevěděl.

2.5.5. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. c) trestního řádu

Dalším důvodem, který je možné v dovolání uplatnit, je dle ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) trestního řádu (dále jen „C“) skutečnost, kdy obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl. Jinými slovy, jde zejména o porušení ustanovení o nutné obhajobě dle § 36 a § 36a trestního řádu, a to jak v přípravném řízení, tak před soudem prvního stupně, či soudem druhé instance.

Podle názoru Nejvyššího soudu není pravdou, že je předmětný důvod naplněn toliko tehdy, jestliže je dán některý z důvodů nutné obhajoby a obviněný si obhájce nezvolil, ani mu nebyl ustanoven. Naopak dovolací soud dospěl k názoru, že pokud obviněný vykonal právo na obhajobu tím, že si zvolil jednoho či několik obhájců, avšak některému z nich nebyla dána příležitost k uplatnění obhajoby, zakládá tato skutečnost dovolací důvod C. Neboť obecně je třeba podle názoru dovolacího soudu i v tomto případě právo na obhajobu bezpodmínečně zaručit, a to v každém stadiu trestního řízení.²⁰⁸

Podle ustanovení § 36 trestního řádu musí mít obviněný obhájce už v přípravném řízení, jestliže:

- a) je-li ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo na pozorování ve zdravotnickém ústavu (§ 116 odst. 2);

²⁰⁷ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 50.

²⁰⁸ K tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2002, sp. zn. 7 Tdo 927/2002.

- b) je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena; nebo
- c) jde-li o řízení proti uprchlému;
- d) považuje-li to soud a v přípravném řízení státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit;
- e) koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let.

Dále musí mít obviněný obhájce:

- f) v hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému;
- g) v řízení, v němž se rozhoduje o uložení nebo změně zabezpečovací detence nebo o uložení nebo změně ochranného léčení, s výjimkou ochranného léčení protialkoholního;
- h) má-li se vyjádřit k tomu, zda se vzdává práva na uplatnění zásady speciality v řízení po vydání z cizího státu;
- i) v řízení o vydání do cizího státu nebo o předání do jiného členského státu Evropské unie;
- j) v řízení o dalším předání do jiného členského státu Evropské unie;
- k) v řízení o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí, v řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních, kterým byl uložen peněžitý trest nebo pokuta, a v řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o propadnutí nebo zabránění majetku.

Další případy nutná obhajoba jsou upraveny v ustanovení § 36a trestního řádu, a to v souvislosti s řízením (i) vykonávacím, v němž soud rozhoduje ve veřejném zasedání, (iii) o dovolání, (iv) o návrhu na povolení obnovy, a v řízení (v) o stížnosti pro porušení zákona je, které stanoví, že obviněný musí mít obhájce:

- a) co do řízení vykonávacího:

-
- je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena;
 - je-li ve vazbě; nebo
 - jsou-li pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit.
- b) co do řízení o stížnosti pro porušení zákona, řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy:
- jde-li o případy uvedené v § 36 odst. 1 písm. a) nebo b) trestního řádu;
 - jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let;
 - jsou-li pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit;
 - jde-li o řízení proti odsouzenému, který zemřel.

Při posouzení naplnění dovolacího důvodu C nehraje roli, ze kterého ze shora uvedených důvodů musel mít obviněný v řízení obhájce, popř. zda-li bylo naplněno několik důvodů souběžně či nikoli,²⁰⁹ podstatným je pouze to, že byl dán důvod nutné obhajoby a obviněný v řízení obhájce neměl. Je třeba říci, že to neplatí absolutně, neboť důvod C je dán pouze tehdy, pokud během doby, ve které obviněný obhájce neměl, byly činěny nějaké procesní úkony.²¹⁰

Závěrem lze dodat, že důvod C bude naplněn také tehdy, neumožní-li orgány činné v trestním řízení obhájci, aby tento plnil svá zákonná oprávnění a povinnosti,²¹¹ zejména tím, že nevyrozumí obhájce o konání veřejného zasedání.²¹²

²⁰⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2016.

²¹⁰ K tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 04. 2003, sp. zn. 7 Tdo 337/2003.

²¹¹ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 53.

²¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2002, sp. zn. 11 Tdo 636/2002: „(...) i případy, kdy obviněný sice obhájce ať již zvoleného nebo ustanoveného soudem má, ale orgány činnými v trestním řízení nejsou plněny zákonné povinnosti z této situace vyplývající, jež mají obhájci umožnit, aby svá zákonná oprávnění a povinnosti plnil.“.

2.5.6. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu

Abychom mohli mluvit o kvalifikovaném naplnění dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu (dále jen „D“), musela být v řízení porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání, tj. ustanovení § 202, § 204, § 209, § 211, § 233 a § 263 trestního řádu.²¹³

Jinak řečeno, v případě že nebyly kumulativně naplněny podmínky stanovené v některém ze shora citovaných ustanoveních trestního řádu pro možnost jednání v nepřítomnosti obviněného a/nebo státního zástupce, došlo k porušení práva účastnit se hlavního líčení, resp. veřejného zasedání, a současně k naplnění dovolacího důvodu D.

Z ustanovení § 202 odst. 2 trestního řádu plyne, že v nepřítomnosti obžalovaného se může hlavní líčení provést, jen jsou-li kumulativně splněny následující podmínky. Jednak musí mít soud za to, že lze věc spolehlivě rozhodnout a účelu trestního řízení dosáhnout i bez přítomnosti obžalovaného. A za další musí být zároveň splněno následující:

- a) obžaloba byla řádně doručena obžalovanému a obžalovaný byl k hlavnímu líčení včas a řádně předvolán a;
- b) o skutku, který je předmětem obžaloby, byl obžalovaný už některým orgánem činným v trestním řízení vyslechnut, a bylo dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a obviněný byl upozorněn na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.

V případě že je obviněný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, anebo jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, nelze konat hlavní líčení v jeho nepřítomnosti, ledaže požádá, aby bylo v nepřítomnosti konáno. Toto přiměřeně platí i o řízení o odvolání dle § 263 trestního řádu

Co do přítomnosti obhájce je třeba v souvislosti s nutnou obhajobou dle § 36 trestního řádu říci, že nelze konat hlavní líčení bez jeho přítomnosti.

Dovolací důvod Dje rovněž naplněn, nebyly-li naplněny podmínky pro vykazání obviněného ve smyslu § 204 trestního řádu, resp. 209 trestního řádu, zejména, kdy

²¹³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. Poznámkové vydání s judikaturou. 24. aktualizované vydání podle stavu k 1.10.2006, Praha: Linde Praha, 2006, s. 712.

obviněnému nebyla dána předchozí výstraha, popř. mu po návratu nebyl sdělen podstatný obsah jednání konaného v jeho nepřítomnosti.

S ohledem na předmětný důvod je možné namítat také to, že nebylo dodrženo ustanovení o přítomnosti ve smyslu § 211 trestního řádu, tedy, že obviněný neměl možnost být přítomen, seznámit se či vyjádřit ke svědeckým výpovědím, znaleckým posudkům, jakož i k jejich doplnění.²¹⁴

Závěrem lze uvést, že s ohledem na veřejné zasedání ve smyslu § 233 trestního řádu bude dovolací důvod naplněn, nebyl-li obviněný předvolán nebo vyrozuměn, resp. v případě, že byl předvolán či vyrozuměn a projevil zájem o účast, přičemž pro závažnou překážku se nemohl dostavit a soud mu neumožnil účastnit se veřejného zasedání odročením. Neboť nestačí obviněného k veřejnému zasedání, konaném o jeho odvolání, pouze řádně a včas předvolat, příp. jej o tomto jednání vyrozumět, musí mu být dána reálná možnost, aby se jednání mohl účastnit.²¹⁵

2.5.7. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. e) trestního řádu

V daném případě je dovolací důvod specifikovaný v ustanovení § 265b odst. 1 písm. e) trestního řádu (dále jen „E“) naplněn, bylo-li proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné, přičemž soud ve druhém stupni dospěl k rozhodnutí uvedenému v ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu (*tj. meritornímu rozhodnutí*). V ustanovení § 11 odst. 1 trestního řádu jsou obecně vypočteny důvody, pro které je trestní stíhání nepřípustné. Je-li některý z důvodů přítomen, nelze zahájit trestní stíhání. V případě, že trestní stíhání již zahájeno, ačkoli je nepřípustné, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno.²¹⁶ Není přitom rozhodné, zda důvod nepřípustnosti vznikl již v přípravném řízení

²¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 02. 2003, sp. zn. 7 Tdo 91/2003.

²¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 3 Tdo 1148/2003.

²¹⁶ Z ustanovení § 11 odst. 1 trestního řádu vyplývá, že trestní stíhání je nepřípustné: „a) nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii, b) je-li trestní stíhání promlčeno, c) jde-li o osobu, která je vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, nebo o osobu, k jejímuž stíhání je podle zákona třeba souhlasu, jestliže takový souhlas nebyl oprávněným orgánem dán, d) jde-li o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná, e) proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého, f) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení

či řízení před soudem prvního stupně, resp. až v řízení o odvolání. Pro potřeby naplnění důvodu E je dostačující, že bylo vedeno trestní stíhání i přesto, že byly naplněny předpoklady nepřipustnosti dle § 11 trestního řádu, a i přesto bylo vyneseno rozhodnutí dle ustanovení § 265a odst. 2 trestního řádu.²¹⁷

Bez ohledu na shora uvedené lze říci, že bychom se nepohybovali v právu, kdyby z pravidla neexistovaly výjimky. Dovolací důvod E totiž není dán v případech, kdy lze uplatnit výjimku z nepřipustnosti, zejména ve smyslu ustanovení § 11 odst. 2 a 3, § 172 odst. 4, § 257 odst. 3 trestního řádu (*tj. např. když prohlásí-li obviněný do tří dnů ode dne oznámení usnesení o fakultativním zastavení trestního stíhání, že na projednání věci trvá*).

Zajímavým je, že Nejvyšší soud uzavřel, že k naplnění dovolacího důvodu E není potřeba existence toliko některého z důvodů nepřipustnosti dle § 11 trestního řádu, ale důvodem je také vadné zahájení trestního stíhání prostřednictvím usnesení o sdělení obvinění, které nemá požadované náležitosti ve smyslu § 160 trestního řádu.²¹⁸

2.5.8. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. f) trestního řádu

Dovolací důvod zakotvený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) trestního řádu (dále jen „F“) lze uplatnit, bylo-li rozhodnuto buď (i) o postoupení věci jinému orgánu, nebo

zrušeno, g) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno, h) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno, i) je-li trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět, nebo j) stanoví-li tak vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.“

²¹⁷ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 53.

²¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. 5 Tdo 66/2003: „(...) záznam o sdělení obvinění nelze považovat za právně relevantní akt, který by měl účinky zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu (...) základní náležitostí záznamu o sdělení obvinění je popis skutku, tak, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným, zákonně označením trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a důvody, pro něž je obviněný stíhán (...) není-li v něm není uvedena subjektivní ani objektivní stránka trestných činů, pro něž bylo obvinění sděleno, postrádá obligatorní náležitosti a takové sdělení obvinění nelze považovat za zákonné podle § 160 odst. 1 trestního řádu (...) Řádné sdělení obvinění podle § 160 odst. 1 trestního řádu je nejen obligatorní podmínkou trestního stíhání a počátkem přípravného řízení, kterou je realizována zásada zákonného procesu, ale má též zásadní význam pro realizaci práv obviněného na obhajobu(...)“.

(ii) o zastavení trestního stíhání, anebo (iii) o podmíněném zastavení trestního stíhání, (iv) nebo o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takovéto rozhodnutí.

Jinými slovy, jako ve výše uvedených případech, je rovněž předmětný důvod F dán pokud, ačkoli nebyly splněny podmínky pro postoupení věci, zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, bylo vydáno příslušné rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že pro posouzení otázky naplnění důvodu F je rozhodná dikce příslušných ustanovení upravující postoupení věci, zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání a schválení narovnání, zabývá se autor velice stručně těmito instituty níže. Obecně pro každý z uvedených institutů (tj. postoupení, zastavení, podmíněné zastavení a narovnání) platí, že pokud nebyly splněny podmínky pro jejich aplikaci, je naplněn dovolací důvod F.

Postoupení věci.

K postoupení věci jinému orgánu může dojít za podmínek uvedených v ustanovení § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2, § 257 odst. 1 písm. b) a § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu, tedy v zásadě v případě, že dle soudu není ten který skutek trestným činem, nicméně mohl by být přestupkem, resp. jiným správním deliktem či kárným proviněním.²¹⁹

Zastavení trestního stíhání.

S ohledem na zastavení trestního stíhání je nadepsaný důvod naplněn, nebyly-li vůbec splněny podmínky pro takovýto postup dle § 188 odst. 1 písm. c), § 223, § 257 odst. 1 písm. c) trestního řádu, § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu. Důvodem pro aplikaci důvodu F však není skutečnost, že mělo být trestní stíhání zastaveno z jiného obligatorního důvodu.²²⁰

Podmíněné zastavení trestního stíhání.

Podle ustanovení § 307 trestního řádu může se souhlasem obviněného soud v řízení o přečinu a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže jsou kumulativně splněny tyto podmínky:

- a) obviněný se k činu doznal;

²¹⁹ K tomu viz bod 2.2. této rigorózní práce o přípustnosti dovolání.

²²⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2018.

- b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě; a
- c) takové rozhodnutí lze důvodně považovat za dostačující, a to vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu.

V případě, že soud prvního stupně rozhodne o podmíněném zastavení trestního stíhání, aniž by byly splněny všechny shora uvedené podmínky, je dán dovolací důvod F.

Z dalších odstavců § 307 trestního řádu je zřejmé, že v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky, což je s ohledem na dikci (*se stanoví*) obligatorní součást předmětného rozhodnutí. Pak je otázkou, zda případný nedostatek stanovení zkušební doby zakládá rovněž předmětný dovolací důvod F. Na straně jedné by bylo možno říci, že jde spíše o sekundární povinnost soudu rozhodnout v tomto smyslu, resp. jednu z náležitostí případného usnesení, a nikoli o jednu z podmínek stanovených pro možnost podmíněně zastavit trestní stíhání, jak jsou tyto uvedeny v ustanovení § 307 odst. 1 trestního řádu. Na stranu druhou stanovení zkušební doby je jedním z pojmových znaků institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, tedy nebylo by logické, aby proti takovému pochybení, jakým je neuložení zkušební doby, resp. její uložení delší než zákon připouští, nebylo možno podat dovolání. Autor je proto toho názoru, že nedostatek stanovení zkušební doby, resp. její stanovení mimo zákonné meze naplňuje předmětný dovolací důvod.

Narovnání.

Problematika institutu narovnání je upravena v ustanovení § 309 trestního řádu, které stanoví, že v řízení o přečinu může soud se souhlasem obviněného a poškozeného, a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání, jestliže jsou kumulativně splněny tyto podmínky:

- a) obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě;
- b) uhradí poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem;

- c) složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu; a
- d) takový způsob vyřízení věci je považován za dostačující, a to vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

Co do podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání lze ještě uvést, že dovoláním lze napadnout toliko pozitivní rozhodnutí, tj. že bylo vydáno rozhodnutí, ačkoli pro jeho vydání nebyly splněny zákonné podmínky. Za použití argumentu *a contrario* lze uzavřít, že nevyužití možnosti zastavení trestního stíhání, resp. schválení narovnání nezakládá existenci dovolacího důvodu F. Tento dílčí závěr má své opodstatnění v tom, že rozhodnutí o odklonech je výlučně v kompetenci soudů prvního stupně. Pokud tedy příslušný soud možnost odklonu nevyužije, není poté možné jeho postup jakkoli přezkoumávat, a to jak v řízení před soudem odvolacím, tak dovolacím.²²¹

Závěrem k tomuto bodu je nutné dodat, že dovolací důvod F není naplněn, pokud rozhodne např. o schválení narovnání státní zástupce již v přípravném řízení, a to i když nebyly splněny podmínky pro takovéto rozhodnutí. Jak již bylo totiž opakovaně zmiňováno, dovolání je podle ustanovení § 265a trestního řádu je dovolání přípustné jen proti taxativně vypočteným rozhodnutí soudu.

2.5.9. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu

Dovolací důvod je podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu (dále jen „H“) dán, pokud byl obviněnému uložen takový **druh trestu, který zákon nepřipouští** nebo mu byl uložen trest **ve výměře mimo trestní sazbu** stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Jinak řečeno, dovolání lze z předmětného důvodu podat, zejména v případě, když dojde k vybočení z možností daných ustanovením § 52 trestního zákoníku, který taxativně vyjmenovává, jaké tresty lze uložit.²²²

²²¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2018 – 2019.

²²² SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 53.

Z ustanovení § 52 trestního zákoníku vyplývá, že za spáchané trestné činy může soud uložit pouze tyto tresty:

- a) odnětí svobody;
- b) domácí vězení;
- c) obecně prospěšné práce;
- d) propadnutí majetku;
- e) peněžitý trest;
- f) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty;
- g) zákaz činnosti;
- h) zákaz pobytu;
- i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce;
- j) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání;
- k) ztrátu vojenské hodnosti;
- l) vyhoštění.

Dovolací důvod H bude tedy naplněn v případě, kdy:

- a) bude uložen trest jiný, než zákon účinný v době rozhodování o trestu připouští (*tj. např. trest smrti či nucené práce*);
- b) bude porušeno ustanovení § 53 trestního zákoníku (*tj. dojde k uložení dvou či více trestů vedle sebe, které zákon nepřipouští, tj. zejména bude uložen trest domácího vězení vedle odnětí svobody a obecně prospěšných prací, nebo obecně prospěšné práce vedle odnětí svobody, anebo peněžitý trest vedle propadnutí majetku, či zákaz pobytu vedle vyhoštění*);
- c) nebudou splněny podmínky pro uložení trestu, zejména pod dolní hranici zákonné trestní sazby dle § 58 trestního zákoníku,²²³ nebo zvláště nebezpečnému

²²³ Ustanovení § 58 trestního zákoníku.: (1) *Má-li soud vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání, může snížit trest*

recidivistovi podle § 59 trestního zákoníku,²²⁴ anebo pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny ve smyslu § 107 trestního zákoníku.²²⁵

odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tímto zákonem stanovené. (2) Soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též tehdy, jestliže odsuzuje pachatele, který napomohl zabránit trestnému činu, jenž jiný připravoval nebo se o něj pokusil, jestliže vzhledem k poměrům pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti má za to, že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. (3) Při snížení trestu odnětí svobody podle odstavců 1 a 2 nelze uložit trest a) pod pět let, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň dvanáct let, b) pod tři léta, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň osm let, c) pod jeden rok, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň pět let. (4) Soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby také pachateli označenému jako spolupracující obviněný, který splnil stanovené podmínky podle jiného právního předpisu; přitom vezme v úvahu povahu trestného činu uvedeného v jeho doznání v porovnání se zvláště závažným zločinem spáchaným členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jehož dokonání pomohl zabránit anebo k jehož objasnění přispěl, dále význam takového jeho jednání, osobu pachatele a okolnosti případu, zejména zda a jakým způsobem se podílel na takovém zvláště závažném zločinu, jehož dokonání pomohl zabránit anebo k jehož objasnění se zavázal, a jaké následky svým jednáním případně způsobil. Omezením stanoveným v odstavci 3 přitom není vázán. (5) Soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též tehdy, jestliže odsuzuje pachatele za přípravu k trestnému činu nebo za pokus trestného činu nebo za pomoc k trestnému činu a má vzhledem k povaze a závažnosti přípravy nebo pokusu nebo pomoci za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody tímto zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Omezením stanoveným v odstavci 3 přitom není vázán. (6) Soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby také tehdy, jestliže pachatel jednal v právním omylu, ale mohl se tohoto omylu vyvarovat (§ 19 odst. 2), spáchal trestný čin odvraceje útok nebo jiné nebezpečí, aniž byly zcela splněny podmínky krajní nouze (§ 28) nebo nutné obrany (§ 29), anebo překročil meze přípustného rizika (§ 31) nebo meze jiné okolnosti vylučující protiprávnost. Omezením stanoveným v odstavci 3 přitom není vázán.“

²²⁴ Z ustanovení § 59 trestního zákoníku plyne, že: „(1) Pachateli, který znovu spáchal zvláště závažný zločin (§ 14 odst. 3), ač již byl pro takový nebo jiný zvláště závažný zločin potrestán, může soud uložit trest v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, jestliže závažnost zvláště závažného zločinu je vzhledem k takové recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena. (2) Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může po zvýšení podle odstavce 1 převyšovat dvacet let. Při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí horní hranice převyšovat třicet let.“

²²⁵ Z ustanovení § 107 trestního zákoníku vyplývá, že: „(1) Pachatelem trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 129) je ten, kdo spáchal úmyslný trestný čin jako člen

V souvislosti s ustanovením § 58 trestního zákoníku je nutno říci, že lze namítat toliko skutečnost, že nebyly splněny podmínky pro snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby. Tedy důvod H bude naplněn pouze, pokud byl trest uložen v rozporu s ustanovením § 58 trestního zákoníku, nikoli pokud se soud rozhodl nevyužít této možnosti.²²⁶

Trest je uložen mimo trestní sazbu v případě, že obviněnému, který byl uznán vinným trestným činem, byl uložen trest mimo trestní sazbu stanovenou pro tento trestný čin. Tedy rovněž v případě, že došlo k nezákonnému prolomení dolní hranice, anebo naopak tato byla překročena.²²⁷ V rámci této skutečnosti nelze namítat, že byl uložen trest nepřiměřený, tj. mírný nebo přísný, ale toliko ten fakt, že došlo k uložení trestu mimo zákonnou trestní sazbu. S poslední větou autor ne zcela souhlasí, neboť má za to, že s ohledem na níže uvedené je možné v rámci předmětného důvodu namítat nepřiměřenost trestu s ohledem na ustanovení § 36 a násl. trestního zákoníku.

Zajímavý je názor Ústavního soudu, že dovolací **námítky týkající se přiměřenosti trestu ve vztahu k délce řízení naplňují** dovolací důvod H.²²⁸ Ústavní soud tento závěr odůvodnil tím, že se s odstupujícím časem prvky jak individuální, tak generální prevence zeslabují, a vytrácí se vztah mezi trestným činem a ukládaným trestem, proto je nutné zvolit vhodný způsob nápravy tak,²²⁹ aby bylo dosaženo požadavku spravedlivé rovnováhy mezi

organizované zločinecké skupiny, nebo ten, kdo takový čin spáchal vědomě se členem organizované zločinecké skupiny anebo v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat. (2) Skutečnost, že pachatel se trestného činu dopustil jako člen organizované skupiny nebo ve spojení s organizovanou skupinou, nebrání tomu, aby za splnění podmínek stanovených tímto zákonem byl současně postižen jako pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny.“

²²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II. 5 vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2022 - 2023.

²²⁷ SEKVARD, O. *Dovolání.* Praha: Orac, 2004, s. 64.

²²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 04. 2007, sp. zn. I.ÚS 603/06: „*jestliže lze v rámci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu namítat uložení takového druhu či výše trestu, které nejsou připuštěny zákonem, lze dle logického výkladu tím spíše (ad minori ad maius) namítat uložení takového druhu či výměry trestu, které jsou v rozporu s přiměřeností dle norem ústavních.*“

²²⁹ Dle Ústavního soudu jimi mohou být zejména: „*zmírnění trestu v rámci té které sazby, mimořádné snížení trestu pod dolní hranici, podmíněné nebo prosté upuštění od potrestání, dále ale v úvahu připadá i zastavení trestního stíhání.*“

omezením práva na osobní svobodu na straně jedné a veřejným zájmem na stíhání a potrestání pachatele na straně druhé. Jinými slovy, je nutné zkoumat, zda je zásah do osobní svobody v souvislosti s délkou řízení ještě zásahem proporcionálním či už nikoli.²³⁰

Jak již Ústavní soud několikrát judikoval, **omezení osobní svobody** v důsledku nepodmíněného trestu odnětí svobody musí **odpovídat veřejnému zájmu na potrestání pachatele**, kterýžto je vymezen účelem trestu v § 36 a násl. trestního zákoníku.²³¹ Zejména proto je autor této práce toho názoru, že v rámci důvodu H je možné namítat i obecně nepřiměřenost uloženého trestu s ohledem na ustanovení § 36 a násl. trestního zákoníku. Neboť má za to, že není právně významným, zda je námitka nepřiměřeného trestu s ohledem na § 36 a násl. trestního zákoníku založena na skutečnosti nepřiměřené délky řízení nebo na jiné skutečnosti, tj. náhradě škody, spolupráce s OČTŘ, lítosti či doznání. Tato hypotéza spočívá na tom, že všechny tyto skutečnosti, tj. nepřiměřená délka, náhrada škody, polehčující okolnosti apod., mají přímý vliv na naplnění účelu trestu vyjádřeného v § 36 a násl. trestního zákoníku, tj. na individuální a generální prevenci, přičemž za použití argumentu *a contrario* můžeme uzavřít, že trest by se bez jejich existence stal čistou represí, což není ústavně komfortní situace.

2.5.10. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu

Předmětný dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu (dále jen „I“) je možné úspěšně uplatnit za situace, že bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup.

Podmínky pro upuštění od potrestání, které musejí být kumulativně naplněny, jsou stanoveny § 46 trestního zákoníku. Dané ustanovení říká, k upuštění od potrestání lze přistoupit u pachatele, který spáchal přečin, jehož spáchání lituje, projevuje účinnou snahu po nápravě a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již projednání věci před soudem postačí k jeho nápravě a k ochraně společnosti.

²³⁰ K testu proporcionality viz nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 31. 03. 2005, sp. zn. I.ÚS 554/04.

²³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 06. 09. 2006, sp. zn. II. ÚS 535/03.

V případě, že pachatel spáchal předmětný trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, může soud rovněž dle ustanovení § 47 trestního zákoníku upustit od potrestání, ovšem za předpokladu, že ochranné léčení, které zároveň ukládá, zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest, ledaže si pachatel stav zmenšené přičetnosti nebo duševní poruchu přivodil, byť i z nedbalosti, vlivem návykové látky.

Dále může soud upustit od potrestání i v případě, že pachatel ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou spáchal zločin, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud má za to, že zabezpečovací detence, kterou pachateli zároveň ukládá, zajistí ochranu společnosti lépe než trest.

Pokud jde o upuštění od potrestání v souvislosti se zmenšenou přičetností či duševní poruchou je nutno dodat, že dovolací důvod I naplněn, pokud soud nestanoví ochranné léčení, resp. zabezpečovací detenci, protože jde o podmínku, která je předpokladem pro možnost upuštění od potrestání.

Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem lze uložit za podmínek stanovených v ustanovení § 48 trestního zákoníku, tedy za obdobných jako v ustanovení § 46 trestního zákoníku, tj. spáchal-li pachatel přečin, jehož spáchání lituje, projevuje účinnou snahu po nápravě a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již projednání věci před soudem postačí k jeho nápravě a k ochraně společnosti. Rozdíl mezi podmíněným upuštěním od potrestání s dohledem a prostým upuštěním od potrestání je ten, že v rámci prvně uvedeného je soudu povinen zároveň stanovit zkušební dobu až na jeden rok a stanovit dohled, tj. je zde upravena zvláštní podmínka. Tato podmínka je předpokladem pro možnost rozhodnout o podmíněném upuštění od potrestání a její nedostatek zakládá dovolací důvod I, tak dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu.²³²

²³² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2018 – 2025.

2.5.11. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. j) trestního řádu

Dle ustanovení § 265b odst. 1 písm. j) trestního řádu (dále jen „J“) lze podat dovolání z důvodu, bylo-li rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení. Jinými slovy, nejsou-li splněny níže uvedené podmínky, je dovolací důvod J naplněn.

Ochrannými opatřeními jsou ve smyslu § 98 trestního zákoníku (i) ochranné léčení, (ii) zabezpečovací detence, (iii) zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a (iv) ochranná výchova. Z citovaného ustanovení vyplývá, že ukládání ochranné výchovy upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, tedy že je lze uložit jen mladistvému. Ochranné léčení nelze dle ustanovení § 98 odst. 3 trestního zákoníku uložit vedle zabezpečovací detence.

Ochranné léčení soud obligatorně uloží dle § 99 odst. 1 trestního zákoníku v případě, že:

- a) v případě uvedeném v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 trestního zákoníku; nebo
- b) pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

Vedle toho může soud dle ustanovení § 99 odst. 2 trestního zákoníku uložit ochranné léčení soud i tehdy (tj. fakultativně), jestliže:

- a) pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný;
- b) pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním; ochranné léčení však neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout;

Zajímavým s této souvislosti je, že dovolací důvod je dán i v případě, kdy soud před uložení ochranného opatření dostatečně neobjasní skutečnost, dle které je pobyt obviněného na svobodě nebezpečný.²³³

Soud obligatorně uloží podle ustanovení § 100 trestního zákoníku zabezpečovací detenci pokud:

- a) jde o případ uvedený v ustanovení § 47 odst. 2 trestního zákoníku;

²³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 07. 2003, sp. zn. 7 Tdo 734/2003.

- b) pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvlášť závažného zločinu, není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti;

Vedle toho může soud dle ustanovení § 100 odst. 2 trestního zákoníku uložit zabezpečovací detenci fakultativně, pokud vzhledem k osobě pachatele s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a jeho poměrům:

- a) pachatel spáchal zločin ve stavu vyvolaném duševní poruchou, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti;
- b) pachatel, který se oddává zneužívání návykové látky, znovu spáchal zvlášť závažný zločin, ač již byl pro zvlášť závažný zločin spáchaný pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta, a nelze očekávat, že by bylo možné dosáhnout uložením ochranného léčení dostatečné ochrany společnosti, a to i s přihlédnutím k již projevenému postoji pachatele k ochrannému léčení.

Podle ustanovení § 101 trestního zákoníku může soud uložit opatření zabránění věci či jiné majetkové hodnoty, nebyl-li uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a jestliže zabíraná věc nebo jiná majetková hodnota:

- a) náleží-li pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit;
- b) náleží-li pachateli, od jehož potrestání soud upustil;
- c) ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinů; nebo
- d) byla-li získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží-li pachateli;
- e) byla-li věc nebo jiná majetková hodnota nabyta jinou osobou než pachatelem, byť jen zčásti, za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, pokud hodnota věci nebo jiné

majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná;

- f) byla-li věc nebo jiná majetková hodnota nabyta jinou osobou než pachatelem, byť jen zčásti, za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyl za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná.

2.5.12. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu

Předmětný dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. k) trestního řádu (dále jen „K“) je *naplněn*, pokud v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. Tedy jsou možné dvě varianty, a sice že (i) rozhodnutí soudu určitý výrok soudu vůbec nezahrnuje, ačkoli by měl, a dále že (ii) určitý výrok rozhodnutí sice obsahuje, nicméně neúplně.²³⁴

V prvním případě jde například o situaci, kdy rozhodnutí postrádá výrok o trestu. Což je by bylo poněkud absurdní situací. V praxi si lze nicméně představit jako reálnější takovou situaci, kdy v rozhodnutí bude chybět výrok o náhradě škody, ačkoli byl nárok řádně uplatněn poškozeným.²³⁵ Poškozený samozřejmě není osobou oprávněnou k podání dovolání a proto v případě, kdy dojde k shora uvedené situaci, jedinou osobou, která může hájit zájmy poškozeného a podat z předmětného důvodu dovolání, je nejvyšší státní zástupce.

O neúplný výrok jde zejména, neobsahuje-li výrok o nepodmíněném trestu odnětí svobody zmínku o tom, v jakém zařízení má být trest vykonán, tj. určení dle § 55 trestního zákoníku.²³⁶ Zde je na místě otázka, zda neúplnost výroku o zkušební době v rámci uloženého podmíněného zastavení trestního stíhání, je nedostatkem podmínek pro jeho uložení a tedy

²³⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II. 5 vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2027.

²³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05. 12. 2002, sp. zn. 6 Tdo 1034/2002.

²³⁶ SEKVARD, O. *Dovolání.* Praha: Orac, 2004, s. 69.

naplňuje dovolací důvod F nebo se jedná o neúplný výrok, tedy vadu, kterou lze dovoláním napadnout z důvodu K. Autor je toho názoru, že se jedná o nedostatek podmínek pro takového rozhodnutí, neboť zkušební doba je svým způsobem pojmovým znakem podmíněného zastavení trestního stíhání. Další otázkou by mohlo být, zda neuložení zkušební doby ve výroku o podmíněném odsouzení, bude naplňovat dovolací důvod K, neboť je zjevné, že výrok není úplný, anebo důvod H, jelikož byl uložen druh trestu, který zákon nezná. Zde se autor přiklání k obdobnému názoru, tedy že se bude jednat o naplnění důvodu H, neboť nebyly naplněny pojmové znaky trestu, tj. stanovení zkušební doby a tedy byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští.

Závěrem k problematice týkajícího aplikace důvodu K lze dodat, že případná absence či neúplnost, resp. nepřezkoumatelnost odůvodnění, jej nezakládají.²³⁷

2.5.13. Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu

Poslední z dovolacích důvodů v rámci prvního odstavce usnesení § 265b odst. 1(dále jen „L“) je dán v případě, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) až g) trestního řádu, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu.

Dovolací důvod L je důvodem procesním, neboť umožňuje nápravu závažných procesních vad, které vedou k tzv. zmatečnosti rozhodnutí.²³⁸

Jde *de facto* o kombinaci dvou důvodů, tedy:

- (i) došlo k zamítnutí či odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) trestního řádu, a to aniž by byly splněny procesní předpoklady; přičemž hlavním účelem je domoci se přezkoumání věci v řádném opravném řízení; v rámci podání nelze brojit proti rozhodnutí soudu prvního stupně, ale toliko proti zamítavému či odmítavému

²³⁷ NETT, A. In MUSIL, J. a kol. *Kurz Trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 598.

²³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 06. 2002, sp. zn. 3 Tdo 294/2002-II.

rozhodnutí soudu druhého stupně, který aniž byly dány procesní podmínky, zkrátil právo dovolatele na přístup k soudu druhé instance;

- (ii) soud druhého stupně na podkladě podaného odvolání či stížnosti věcně přezkoumal napadené prvoinstanční rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 trestního řádu a dospěl k nedůvodnosti tohoto opravného prostředku dle § 256 trestního řádu, resp. 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu; přičemž v řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, tj. v řízení před soudem prvního stupně, byl dán dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) trestního řádu. Jinak řečeno, odvolateli nebylo odepřeno právo na přístup k soudu, neboť soud druhé instance věcně napadené rozhodnutí přezkoumal, nicméně neodstranil vadu, která naplňuje dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. a) až k) trestního řádu (dále jen „**Alternativní důvod**“).²³⁹

Podmínky, za kterých může soud odmítnout či zamítnout řádný opravný prostředek jsou v závislosti na typu tohoto prostředku upraveny v ustanovení § 253 trestního řádu, resp. § 256 trestního řádu co do odvolání, a § 148 trestního řádu co do stížnosti.

Odvolací soud zamítne odvolání dle § 253 trestního řádu v případě, že bylo podáno:

- a) opožděně, ledaže se oprávněný řídil nesprávným poučením soudu;
- b) osobou neoprávněnou; nebo
- c) osobou, která se odvolání výslovně vzdala nebo znovu podala odvolání, které v téže věci již předtím výslovně vzala zpět; anebo
- d) aniž splňuje náležitosti obsahu odvolání, ledaže oprávněná osoba nebyla řádně poučena ve smyslu § 249 trestního řádu, a nebyla jí poskytnuta pomoc při odstraňování vad podání dle § 251 trestního řádu.

Nadřízený orgán může stížnost podle § 148 trestního řádu zamítnout z důvodů, že:

- a) není-li přípustná;
- b) byla podána opožděně;
- c) osobou neoprávněnou;

²³⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II. 5 vydání.* Praha: C. H. Beck, 2005, s. 2027.

- d) osobou, která se jí výslovně vzdala, nebo která znovu podala stížnost, kterou již předtím výslovně vzala zpět; nebo
- e) není-li důvodná.

Je-li odvolání zamítnuto či odmítnuto a stížnost zamítnuta, aniž by byly splněny výše uvedené podmínky pro takovýto postup, a jde-li o rozhodnutí dle § 265a odst. 2 trestního řádu, je dán dovolací důvod dle ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu. Důvod L je také dán v případě, že odvolání, které podepsal namísto obviněného obhájce, bylo odmítnuto, jako podané osobou neoprávněnou,²⁴⁰ nebo bylo-li odmítnuto s poukazem, že nebyly odstraněny vady návrhu, i když ani obviněný ani obhájce o tomto nebyli poučeni.²⁴¹

Alternativní důvod je naopak naplněn, došlo-li k věcnému přezkoumání napadeného rozhodnutí, avšak odvolací soud opravný prostředek zamítl jako nedůvodný dle § 256 trestního řádu co do odvolání a dle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu co do stížnosti, ačkoli nenapravit vadu rozhodnutí soudu prvního stupně, která spočívá v dovolacím důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. a) až k) trestního řádu. Jinými slovy, lze namítat existenci dovolacích důvodů, které se vyskytly i v průběhu řízení před soudem prvního stupně a domáhat se zrušení obou rozhodnutí.²⁴²

2.5.14. Dovolací důvod podle § 265b odst. 2 trestního řádu

Jak již bylo shora uvedeno, dovolací důvod zakotvený v ustanovení § 265b odst. 2 trestního řádu je zvláštním dovolacím důvodem, který již není vymezen povahou vady, ale konkrétním rozhodnutím, jímž byl uložen výjimečný trest odnětí svobody na doživotí. Z toho vyplývá, že dovolání lze podat s odkazem na dovolací důvod uvedený v ustanovení

²⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 06. 2002, sp. zn. 3 Tdo 294/2002-II.

²⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 01. 2003, sp. zn. 7 Tdo 1078/2002: „(...) nemohl odmítnout jeho odvolání s poukazem na to, že nebyly odstraněny vady podaného dovolání, pokud se nedostalo řádného poučení (...) nebylo potřebné doručovat výzvu k odstranění vad s upozorněním na důsledky nesplnění této výzvy samotnému obviněnému (...) však měl obviněný obhájce, bylo potřebné tomuto obhájci zaslat nejen výzvu k odstranění vad odvolání s upozorněním, že pokud nebudou odstraněny ve lhůtě pěti dnů bude odvolání podle § 253 odst. 3 trestního řádu odmítnuto (...) nelze ve vztahu k obhájci obviněného spokojit s pouhou argumentací, že jde o tzv. kvalifikovaný subjekt (...) aniž by se tomuto subjektu dostalo stejného poučení (...)“.

²⁴² SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 72.

§ 265b odst. 2 trestního řádu jen proti výroku o uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí. Námitkou způsobilou předmětný důvod materiálně naplnit je, že pro uložení tohoto trestu nebyly splněny zákonné podmínky²⁴³ stanovené v ustanovení § 54 odst. 3 trestního zákoníku.²⁴⁴ Dovolání však nelze podat z tohoto důvodu podat do výroku o vině napadeného rozhodnutí.

2.6. Řízení před soudem prvního stupně

Dovolání se dle ustanovení § 265e odst. 1 trestního řádu podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni. Soud prvního stupně je tak v omezeném rozsahu činný v řízení o dovolání. Jde o výjimku z obecného pravidla centrálně devolutivní účinku dovolání, stanoveného v ustanovení § 265c trestního řádu, tedy že k příslušným dovolacím soudem je výhradně Nejvyšší soud.

Soud prvního stupně podle ustanovení § 265h trestního řádu:

- a) činí opatření k odstranění nedostatků v náležitostech obsahu dovolání;
- b) doručuje stejnopis dovolání a jeho odůvodnění druhé oprávněné osobě;
- c) může navrhnout odložení či přerušení výkonu napadeného rozhodnutí;
- d) předkládá spisy dovolacímu soudu;

²⁴³ HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 14.

²⁴⁴ Ustanovení § 54 odst. 3 trestního zákoníku.: „Trest odnětí svobody na doživotí může soud uložit pouze pachateli, který spáchal zvlášť závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 3, nebo který při spáchání zvlášť závažného zločinu obecného ohrožení podle § 272 odst. 3, vlastizrady (§ 309), teroristického útoku podle § 311 odst. 3, teroru (§ 312), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje podle § 411 odst. 3, válečné krutosti podle § 412 odst. 3, perzekuce obyvatelstva podle § 413 odst. 3 nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3 zavinil úmyslně smrt jiného člověka, a to za podmínky, že a) takový zvlášť závažný zločin je mimořádně závažný vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku a b) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.“

čímž umožňuje co **nejrychlejší projednání a rozhodnutí** ve věci Nejvyšším soudem.²⁴⁵

Hlavním úkolem soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, je tak odstranit obsahové nedostatky podání a poskytnout stranám možnost se k podanému dovolání vyjádřit.²⁴⁶

Na druhou stranu nutno říci, že soud prvního stupně není povinen dovolatele poučovat, jak má podat dovolání, aby toto bylo úspěšné. Jinými slovy, ve výzvě k odstranění vad se předmětný soud musí omezit toliko na označení chybějících obsahových náležitostí dle § 265f odst. 1 trestního řádu²⁴⁷

Z ustanovení § 265h odst. 1 trestního řádu vyplývá, že **nesplňuje-li** dovolání nejvyššího státního zástupce nebo dovolání obviněného podané jeho obhájcem **náležitosti obsahu** dovolání, **vyzve** je předseda senátu příslušného soudu prvního stupně, resp. samosoudce, aby vady **odstranili ve lhůtě** dvou týdnů, kterou jim zároveň stanoví, a upozorní je, že jinak bude dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu.

Citovaná čtrnáctidenní lhůta je propadná. Jinak řečeno, nejen v případě, kdy obhájce neodstraní vady obsahu dovolání, ale i neučiní-li tak ve stanovené lhůtě dvou týdnů, bude podané vadné dovolání **sankcionováno odmítnutím** dle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu. Po uplynutí předmětné lhůty obhájce již nemůže účinně vykonat úkon, pro který byla tato lhůta stanovena, a nemůže tedy účinně odstranit vady obsahu dovolání. Pokud obhájce vykoná úkon, který směřuje k odstranění vad obsahu dovolání až po uplynutí lhůty stanovené v § 265h odst. 1 trestního řádu, nemá to žádné účinky a obsah původně podaného dovolání tím není nijak dotčen. Nejvyšší soud následně rozhodne o dovolání v té podobě, jak bylo původně podáno k soudu prvního stupně.²⁴⁸

V souvislosti s manuální povinností soudu prvního stupně lze říci, že ve výzvě k odstranění vad **nestačí toliko uvedeného paušálního odkazu** na odstranění vad podaného dovolání, ale musí být jasně uvedeno, v čem vady spočívají a jak lze tyto odstranit.

²⁴⁵ NETT, A. In MUSIL, J. a kol. *Kurz Trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 603.

²⁴⁶ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Lidne Praha, 2007, s. 605.

²⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5. vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2066.

²⁴⁸ K tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 05. 2003, sp. zn. 7 Tdo 541/2003.

V opačném případě nejde odmítnout dovolání dle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu pro nedostatek náležitostí obsahu, neboť pro tento postup je obligatorní perfektní postup dle § 265h odst. 1 trestního řádu.²⁴⁹

Jedním ze shora uvedených úkolů soudu prvního stupně je i posoudit, zda by měl být **odložen či přerušen výkon rozhodnutí**. V případě, že předseda senátu dospěje na podkladě doručeného dovolání a obsahu spisu k závěru, že by měl být odložen nebo přerušen výkon rozhodnutí, předloží dle § 265h odst. 3 trestního řádu bez zbytečného odkladu spis s příslušným návrhem na takový postup Nejvyššímu soudu, který o návrhu rozhodne usnesením nejpozději do čtrnácti dnů po obdržení spisu, a pokud nebylo doposud dokončeno řízení u soudu prvního stupně ve smyslu ustanovení § 265h trestního řádu, vrátí mu spis k dokončení tohoto „kvazi“ dovolacího řízení.

Případná iniciace obviněného k přerušení či odložení výkonu rozhodnutí není kvalifikovaným návrhem, jelikož tento může podat toliko předseda soudu prvního stupně. Takový návrh je pouze fakultativním podnětem k takovému návrhu. Je třeba dodat, že je jen na předsedovi, zda případný návrh podá, či nikoli. Jinými slovy, na podání návrhu není právní nárok. K této problematice je vhodné dodat, že Nejvyšší soud není ve své rozhodovací pravomoci vázán tím, zda se předseda senátu soudu prvního stupně rozhodne návrh podat, či nikoli, a bez dalšího může rozhodnout o přerušení nebo odložení výkonu *ex lege et ex officio*. Tato možnost plyne explicitně z ustanovení § 265o odst. 1 trestního řádu. V případě, že byl ale předmětný návrh podán, je Nejvyšší soud o něm povinen rozhodnout usnesením nejpozději do čtrnácti dnů po obdržení spisů.

²⁴⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 07. 2003, sp. zn. 7 Tdo 834/2003: „vyzval (...) aby ve lhůtě dvou týdnů ode dne doručení výzvy vady dovolání odstranili, a upozornila je, že jinak bude dovolání odmítnuto podle § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu: „(...) však ve výzvě nekonkretizoval, jaké obsahové náležitosti dovolání nejsou splněny, a jak je třeba vytýkané vady podání odstranit, přičemž pouze za tohoto předpokladu by bylo možno vyvozovat důsledky v podobě odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu (...) Obecný odkaz na obsah dovolání, jak je vymezen v ustanovení § 265f odst. 1 trestního řádu, nestačí. Nereagovali obhájce ve lhůtě dvou týdnů, která mu byla (...) k odstranění vad stanovena, na takto neurčitou výzvu soudu a vady obsahu dovolání neodstranil, nebylo možno dovolání odmítnout proto, že nesplňuje náležitosti obsahu dovolání.“.

Pokud Nejvyšší soud dospěje k závěru, že zde jsou takové okolnosti, které odůvodňují závěr o odložení či přerušování výkonu a rozhodne v tomto směru usnesením, nicméně následně dojde k zamítnutí dovolání dle § 265j trestního řádu, dovolací soud už nadále nebude tím subjektem, který činí další opatření k výkonu rozhodnutí, neboť tímto subjektem bude orgán, který je k tomuto příslušný dle trestního řádu, tj. např. u trestu odnětí svobody předseda senátu soudu, který rozhodoval v prvním stupni.²⁵⁰

Návrh předsedy senátu soudu prvního soudu musí vycházet z konkrétních okolností vyplývajících z podaného dovolání nebo obsahu spisu, které vyvolávají opodstatněné pochybnosti o odůvodněnosti dalšího výkonu rozhodnutí.²⁵¹

Co do realizace zásady *audiatur et altera pars* je třeba říci, že soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni, tuto zásadu realizuje podle ustanovení § 265h odst. 2 trestního řádu tím, že doručí opis dovolání obviněnému státnímu zástupci a opis dovolání státního zástupce obhájci obviněného a obviněnému s upozorněním, že se mohou **k dovolání písemně vyjádřit a souhlasit s projednáním dovolání v neveřejném zasedání**. Jakmile lhůta k podání dovolání uplyne všem oprávněným osobám, předloží spisy Nejvyššímu soudu, a to bez ohledu na to, zda příslušná vyjádření již byla doručena, či nikoli.

2.7. Řízení před dovolacím soudem

Jak vyplývá již z několikrát citovaného ustanovení § 265c trestního řádu, dovolacím soudem je **výhradě soud Nejvyšší**, který je jako jediný oprávněn rozhodovat o podaném dovolání, s výjimkou otázek spadajících do pravomoci soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni dle ustanovení § 265h trestního řádu.

Předně je nutno říci, že podle ustanovení § 265r odst. 1 trestního řádu rozhoduje dovolací soud zpravidla ve veřejném zasedání. Není však ani vyloučeno, aby Nejvyšší soud rozhodoval v rámci zasedání neveřejného, které je fakultativní alternativou v případě, že dojde ke splnění podmínek předvídaných ve shora citovaném ustanovení. Ustanovení § 265r trestního řádu je úpravou speciální k ustanovení § 232 a násl. a § 240 a násl. trestního řádu, která upravují veřejné a neveřejné zasedání obecně. Pokud jde o dovolací řízení, uplatní se tak

²⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5. vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2094.

²⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5. vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2066.

speciální úprava § 265r trestního řádu a v otázkách, které v ní nejsou výslovně řešeny, se aplikuje obecná úprava § 232 a násl. a § 240 trestního řádu, tj. zejména pokud jde o otázky přípravy, přítomnosti a průběh veřejného zasedání.²⁵²

Jak bylo v předešlém odstavci naznačeno, Nejvyšší soud **zásadně rozhoduje ve veřejném zasedání**. Jde o zákonem upřednostňovanou obligatorní formu jednání, od které může být z rozhodnutí nadepsaného soudu upuštěno toliko za předpokladu splnění zákonem předvídaných podmínek, a to ve prospěch **fakultativního jednání v neveřejném zasedání**, které má své opodstatnění v zásadě procesní ekonomie. Jinými slovy, je výhradně na úvaze Nejvyššího soudu, zda možnosti využije a bude rozhodovat v neveřejném zasedání, přičemž i případný souhlas dotčených osob s tímto jednáním není pro samotné rozhodnutí směrodatný a závazný.²⁵³

V neveřejném zasedání může Nejvyšší soud učinit:

- a) rozhodnutí o odmítnutí dovolání ve smyslu § 265i trestního řádu;
- b) rozhodnutí o zrušení napadeného rozhodnutí dle § 265k trestního řádu a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí podle § 265l odst. 1 a 2 trestního řádu, je-li zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání; nebo
- c) jiná rozhodnutí, souhlasí-li s projednáním v neveřejném zasedání nejvyšší státní zástupce i obviněný;

v jiných případech je tak Nejvyšší soud *ex lege* povinen rozhodnout ve veřejném zasedání, které je reflexí zásady veřejnosti řízení.²⁵⁴

Co do **přítomnosti** v rámci řízení o dovolání lze říci, že ve smyslu ustanovení § 265r odst. 2 trestního řádu se veřejné zasedání koná vždy za stálé účasti státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství, neboť z ustanovení § 265r odst. 2 trestního řádu plyne, že účast státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství je ve veřejném zasedání povinná. Pokud se jedná o obviněného lze dodat, že tento má právo být přítomen

²⁵² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2100.

²⁵³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2101.

²⁵⁴ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 85.

veřejnému zasedání, nikoli povinnost.²⁵⁵ Z povahy věci je tak zřejmé, že nelze konat veřejné zasedání v nepřítomnosti příslušného státního zástupce, což už neplatí o nepřítomnosti obviněného, ledaže půjde o níže uvedenou výjimkou.

O konání veřejného zasedání je třeba vyrozumět nejvyššího státního zástupce, obviněného a jiné osoby, které by mohly být dovoláním přímo dotčeny, a to vzhledem ke shora řečenému co do přítomnosti příslušného státního zástupce a obviněného. V případě, že vyrozumění o veřejném zasedání nejde doručit osobě, která může být dovoláním přímo dotčena, je podle ustanovení § 265r odst. 5 trestního řádu dostačující, že bylo doručeno obhájci, resp. zmocněnci takovéto osoby, a nemá-li jej, je třeba takové osobě obhájce ustanovit.

Nelze dojít k závěru, že by byl obviněný povinen být přítomen veřejnému zasedání, proto se o zasedání se toliko vyrozumívá, přičemž je pouze jen na něm, zda se bude jednání účastnit. Přítomnost obviněného tak není obligatorním předpokladem pro možnost konání veřejného zasedání, jak již bylo shora předesláno. Tato skutečnost ovšem neplatí absolutně, neboť konat veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného lze toliko za předpokladu, že:

- a) obviněný byl o konání veřejného zasedání řádně vyrozuměn;
- b) nedostavil se; a
- c) Nejvyšší soud nepovažuje jeho přítomnost za nutnou k projednání a rozhodnutí o dovolání;²⁵⁶
- d) pokud je obviněný ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody, ledaže výslovně prohlásí, že se účasti na veřejném projednání vzdává.

Co se obhájce týče, tak tento musí být podle ustanovení § 265r odst. 3 trestního řádu přítomen veřejnému zasedání, jsou-li dány důvody nutné obhajoby podle ustanovení § 36a odst. 2 písm. a) až c) trestního řádu.²⁵⁷

²⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 02. 2003, sp. zn. 7 Tdo 91/2003.

²⁵⁶ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 87.

²⁵⁷ Z ustanovení § 36a odst. 2 trestního řádu plyne, že: „v řízení o dovolání musí mít odsouzený obhájce, je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, dále je-li ve

Samotný **průběh veřejného zasedání** je upraven v ustanovení § 265r odst. 6 trestního řádu, ze kterého plyne, že po zahájení veřejného zasedání předseda senátu nebo jím určený člen senátu přednese napadené rozhodnutí a podá zprávu o stavu věci. Následně přednese dovolatel své dovolání a odůvodní je. Státní zástupce a osoby, které mohou být rozhodnutím dovolacího soudu přímo dotčeny, pokud nejsou dovolateli, přednesou své vyjádření. V případě, že není některá z těchto osob přítomna, a je-li její vyjádření obsaženo ve spise, anebo požádá-li o to, přednese obsah jejich podání předseda senátu nebo jím určený člen senátu.

Prvek omezené apelace dovolání se projevuje v ustanovení § 265r odst. 7 trestního řádu, ze kterého vyplývá, že důkazy se ve veřejném zasedání před Nejvyšším soudem **zpravidla neprovádějí**. Jen výjimečně může Nejvyšší soud řízení doplnit důkazy nezbytnými k tomu, aby mohl o dovolání rozhodnout. Toto více méně vyplývá z povahy dovolání jako mimořádného opravného prostředku. Není totiž obecně možné, aby dovolací soud jako vrchol obecné soudní soustavy nahrazoval činnost soudů nižších stupňů. Pokud jde o závažné vady, není tyto možné odstraňovat ve veřejném zasedání. Tím není dotčena možnost, aby byla věc po zrušení napadeného rozhodnutí přikázána k projednání a rozhodnutí soudu prvního či druhé stupně, resp. státnímu zástupci do přípravného řízení, kde bude samozřejmě možno provést dokazování.²⁵⁸

Bez ohledu na omezené možnosti dovolacího soudu pokud jde o dokazování, je Nejvyšší soud podle ustanovení § 265o odst. 2 trestního řádu oprávněn provést **potřebná šetření**, je-li třeba objasnit nějakou okolnost. Předmětná šetření je Nejvyšší soud, resp. předseda senátu, oprávněn provést podle hlavy páté trestního řádu, nebo pokud jde o zvlášť naléhavý případ za využití prostředků hlavy čtvrté trestního řádu. Za tímto účelem může rovněž na žádost předsedy senátu Nejvyššího soudu provést šetření jiný orgán činný v trestním řízení, přičemž tento je povinen bez zbytečného odkladu vyhovět. Zajistit osobu obviněného vydáním příkazu k zatčení a vzetím do vazby lze však jen tehdy, navrhne-li to nejvyšší státní zástupce v dovolání podaném v neprospěch obviněného, a považuje-li to

vazbě, nebo jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, anebo jsou-li pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit.“

²⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1426/2003.

Nejvyšší soud za nezbytné vzhledem k závažnosti trestného činu a naléhavosti vazebních důvodů.

Jak již bylo jednou shora zmíněno, Nejvyšší soud rovněž může podle ustanovení § 265o odst. 1 trestního řádu jak ve veřejném, tak neveřejném zasedání **rozhodnout o odložení či přerušení výkonu** rozhodnutí, proti němuž bylo podáno dovolání, a to i bez návrhu předsedy senátu soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, a který byl k tomuto oprávněn v rámci úkonů dle § 265h trestního řádu.

2.8. Rozhodnutí dovolacího soudu o podaném dovolání

Předně je třeba uvést, že Nejvyšší soud je při svém rozhodování **vázán jistými zásadami a principy**, které vyplývají ze samotné úpravy § 265a - § 265s trestního řádu, jakož i samotnou povahou institutu dovolání.

Nejvýznamnějším principem, který vyplývá z ustanovení § 265i odst. 3 trestního řádu, je **vázanost** dovolacího soudu podaným opravným prostředkem a jeho důvody. Což je reflexí dispozitivnosti dovolání jako procesního úkonu.²⁵⁹ Citované ustanovení stanoví, že Nejvyšší soud přezkoumá zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. Z daného pravidla platí jisté výjimky ve prospěch revizního přezkoumání, a sice:²⁶⁰

- dovolací soud přihlíží dle poslední věty ustanovení § 265i odst. 3 trestního řádu i k vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání;
- v případě, že oprávněná osoba podá důvodně dovolání proti výroku o vině, Nejvyšší soud podle odst. 4 citovaného ustanovení přezkoumá v návaznosti na vytýkané vady vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad; a

²⁵⁹ NETT, A. In MUSIL, J. a kol. *Kurz Trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 610.

²⁶⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 436.

- nadepsaný soud rovněž přezkoumá i výroky, které nebyly dovoláním napadeny, pokud je nelze oddělit od výroků, které napadeny byly, což vyplývá z procesních principů.²⁶¹

Nutno dodat, že z ustanovení § 265i odst. 5 trestního řádu vyplývá, že byla-li dovoláním napadena jen část rozhodnutí týkající se jen některé z více osob, o nichž bylo rozhodnuto tímž rozhodnutím, pak Nejvyšší soud přezkoumá jen tu část rozhodnutí a předcházejícího řízení, která se týká této osoby.

V souvislosti s tímto je možné zmínit druhý z principů, které ovládají rozhodovací činnost dovolacího soudu. Tímto je institut tzv. „*beneficia cohaesionis*“ vyjádřený v ustanovení § 265k odst. 2 trestního řádu odkazem na § 261 trestního řádu. Smyslem daného principu je napravování nesprávných rozhodnutí a ochrana zákonných práv občanů.²⁶² Jde o to, že pokud jeden ze spoluobviněných podá důvodně dovolání proti rozhodnutí, které bude v důsledku toho zrušeno, a důvod bude prospívat i druhému ze spoluobviněných, pak vadné rozhodnutí bude zrušeno i ve vztahu k druhému spoluobviněnému, i když tento žádné dovolání nepodal. Předmětný princip se nicméně neuplatní, pokud dojde ke zrušení napadaného rozhodnutí jen ve vztahu k jednomu ze spoluobviněných z důvodů absence subjektivní stránky trestného činu v rámci zjištěného skutkového stavu věci, za předpokladu, že se tento důvod nedotýká i druhého spoluobviněného.²⁶³

Jak již bylo úvodem této práce řečeno, dovolání je stavěno na principu **kasace s velice omezenými prvky apelačními**. S tím souvisí i postup dovolacího soudu v případě, kdy po zrušení napadaného rozhodnutí nebo některého jeho výroku dojde k závěru, že je nutno ve věci učinit nové rozhodnutí. Nejvyšší soud pak **zpravidla věc přikáže** dle § 265l trestního řádu soudu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Apelační prvek, tj. výjimka z řečeného pravidla, je zakotvena v ustanovení § 265m trestního řádu, které stanoví, že při respektování zákazu *reformationis in peius*, což je jeden z dalších

²⁶¹ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 494.

²⁶² HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 495.

²⁶³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2085.

rozhodovacích principů dovolacího soudu, **může** Nejvyšší soud ve věci hned **sám rozhodnout** rozsudkem.

Pro úplnost lze v souvislosti s problematikou již několikrát zmíněného *zákazu reformationis in peius* dodat, že podle § 265p odst. 1 trestního řádu může dovolací soud změnit napadené rozhodnutí v neprospěch obviněného jen na podkladě dovolání nejvyššího státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch. Přičemž dovolání v neprospěch obviněného je dle odst. 2 předmětného ustanovení trestního řádu vyloučeno, jestliže (i) obviněný zemřel, nebo (ii) se na čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo.

Pro úplnost je potřeba dodat, že pokud bylo podáno dovolání toliko ve prospěch obviněného, podle ustanovení § 265p odst. 3 trestního řádu případná smrt nemůže překazit provedení řízení. Nelze totiž zastavit řízení toliko z důvodu, že obviněný zemřel. Nicméně musí jít o řízení o dovolání, které bylo podáno toliko ve prospěch, neboť bylo-li, byť i částečně, podáno dovolání také v neprospěch obviněného, je naplněn důvod k odmítnutí dovolání dle § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu jako nepřipustného. Dlužno dodat, že k úmrtí musí dojít až po rozhodnutí soudu druhého stupně, protože jinak by se jednalo o obecnou podmínku nepřipustnosti trestního stíhání zemřelého podle § 11 odst. 1 písm. e) trestního řádu.²⁶⁴

Závěrem k problematice principů, ze kterých vychází dovolací soud během rozhodování o dovolání, je nutno pro úplnost připomenout již shora uvedené, tedy že Nejvyšší soud rozhoduje **na základě skutkového a právního stavu, který tu byl** v době napadeného pravomocného rozhodnutí.²⁶⁵

Nejvyšší soud po obdržení spisu rozhodne zpravidla v neveřejném zasedání. Možnost rozhodnout ve veřejném zasedání samozřejmě není dotčena,²⁶⁶ neboť neveřejné zasedání je fakultativní, jak již bylo shora uvedeno. V zásadě v úvahu přichází následující rozhodnutí Nejvyššího soudu:

²⁶⁴ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 87.

²⁶⁵ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 496.

²⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2101.

- a) dovolání odmítne bez věcného přezkoumání podle § 265i odst. 1 trestního řádu;
- b) dovolání bude předmětem věcného přezkumu podle § 265i odst. 3 trestního řádu.

Pokud dojde k meritornímu přezkumu dovoláním napadeného rozhodnutí, přichází v úvahu zejména následující rozhodnutí:

- (i) zamítnutí dovolání pro nedůvodnost dle § 265j trestního řádu; nebo
- (ii) zrušení zejména napadeného rozhodnutí dle § 265k trestního řádu;
- (iii) přikázání věci k novému projednání o rozhodnutí dle § 265l trestního řádu, je-li třeba učinit nové rozhodnutí ve věci;²⁶⁷
- (iv) apelační rozhodnutí samotného dovolacího soudu dle § 265m trestního řádu;
- (v) jiné rozhodnutí.²⁶⁸

Odmítnutí dovolání dle ustanovení § 265i odst. 1 trestního řádu.

Dovolání lze bez meritorního přezkumu usnesením **odmítnout**, je-li naplněn některý z následujících důvodů uvedených v ustanovení § 265i odst. 1 trestního řádu:

- a) dovolání není přípustné;
- b) bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b trestního řádu;
- c) bylo podáno opožděně, osobou neoprávněnou, osobou, která ho znovu podala, ač jej předtím výslovně vzala zpět;
- d) nesplňuje náležitosti obsahu dovolání;
- e) je zjevně neopodstatnitelné;
- f) je zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu.

²⁶⁷ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 439.

²⁶⁸ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 497.

Usnesení, kterým dovolací soud podané dovolání odmítne, musí podle § 265i odst. 2 trestního řádu obsahovat odůvodnění, ze kterého vyplývá stručný důvod odmítnutí, s poukazem na okolnosti k tomuto důvodu se vztahující.

Vzhledem k tomu, že problematika přípustnosti, dovolacích důvodů, náležitostí dovolání, oprávněných osob a lhůty pro podání dovolání již byla v této práci poměrně detailně rozebrána, autor se již nebude zabývat se důvody pro odmítnutí dovolání uvedenými pod body a) až d) výše, ale pouze níže krátce rozebere poslední ze dvou shora uvedených důvodů pro odmítnutí dovolání, tj. zjevnou neopodstatněnost dle a neovlivnitelnost § 265i odst. 1 písm. e) a f) trestního řádu.

Z ustanovení § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu plyne, že dovolací soud usnesením **odmítne** dovolání, aniž by ho věcně přezkoumával z **důvodu zjevné neopodstatněnosti**. Neopodstatněnost je zejména dána v případě, kdy není dán žádný jiný důvod pro odmítnutí dovolání, ale již ze samotného obsahu dovolání a spisového materiálu je dostatečně patrné, že rozhodnutí či řízení mu předcházející netrpí vytýkanými vadami, které by mohly zakládat uplatněný dovolací důvod.²⁶⁹ Vedle toho může být neopodstatněnost spatřována v případě, kdy (i) dovolatel uplatňuje stejné námitky jako před soudem prvního stupně a druhého stupně, které již tyto soudy řešily a dostatečně a správně se s nimi vypořádaly,²⁷⁰ nebo (ii) uplatňuje námitky irelevantní potud, že interpretuje jisté skutečnosti naprosto odlišně od rozhodovací praxe soudů, anebo (iii) domáhá-li se rozhodnutí, které nelze vydat.²⁷¹

Důvod k odmítnutí dovolání podle ustanovení § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu je naopak dán, je-li zcela zřejmé, že projednání dovolání by **nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka**, která má být z podnětu dovolání řešena, **není po právní stránce zásadního významu**. V daném případě tak jde o dvě podmínky, které musí být kumulativně splněny, aby dovolací soud mohl podané odvolání podle citovaného ustanovení odmítnout. Zároveň (tj. vedle dvou podmínek) nesmí být dán žádný jiný z důvodů dle § 265i odst. 1 písm. a) až e) trestního řádu pro odmítnutí dovolání. Je třeba dodat, že jak nemožnost

²⁶⁹ NETT, A. In MUSIL, J. a kol. *Kurz Trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 619.

²⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2002, sp. zn. 6 Tdo 126/2002.

²⁷¹ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 79.

zásadně ovlivnit postavení obviněného, tak právní bezvýznamnost dovoláním řešené otázky, musí být na první pohled zřejmá již ze samotného obsahu dovolání, jakož i obsahu napadeného rozhodnutí. V opačném případě, tj. není-li zřejmost na první pohled dána, resp. není-li splněna jedna z podmínek, poté není důvod pro odmítnutí dovolání dán a Nejvyšší soud nemůže podání odmítnout dle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu.

Projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného v případě, kdy by napadené rozhodnutí nemohlo být natolik změněno, aby se to zásadně projevilo na postavení obviněného, ať již v prospěch, či neprospěch.²⁷² Otázka řešená v dovolání není po právní stránce zásadního významu, byla-li už řešena v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, resp. je soudy vykládána konzistentně.

Meritorní přezkoumání dovoláním napadeného rozhodnutí.

V případě, že Nejvyšší soud neshledá důvod a neodmítne podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. a) až f) trestního řádu a ani napadené rozhodnutí nezruší dle § 265k trestního řádu ve spojení s § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu, bude následovat **meritorní přezkoumání věci**. Dovolací soud může v rámci věcného přezkoumání dospět ke dvěma závěrům a to, že podané dovolání není důvodné, v takovém případě jej zamítne dle § 265j trestního řádu, nebo naopak k závěru o důvodnosti podaného dovolání, pak rozhodne o zrušení napadeného rozhodnutí ve smyslu § 265k trestního řádu a případněm přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí soudu, o jehož rozhodnutí jde dle § 265l trestního řádu, je-li třeba ve věci nové rozhodnutí,²⁷³ resp. rozhodne sám ve věci rozsudkem podle § 265m trestního řádu.

Zamítnutí dovolání podle § 265j trestního řádu.

Na rozdíl od důvodů pro odmítnutí dovolání ve smyslu § 265i odst. 1 trestního řádu, které jsou převážně formální povahy, a které vedou k postupu bez meritorního projednávání, v ustanovení § 265j trestního řádu zákonodárce upravil věcný důvod k **zamítnutí** dovolání,

²⁷² SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 83.

²⁷³ K tomu viz HASCH, K. In JELINEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 441: „(...) *ad argumentum a contrario* § 265l odst. 1 trestního řádu se může rozhodnutí dovolacího soudu omezit toliko na zrušení napadeného rozhodnutí, není-li třeba ve věci nového rozhodnutí.“.

kterýžto předpokládá věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí. Jde o případy, kdy dovolání splňuje všechny předpoklady pro věcné přezkoumání, tedy nebyly dány důvody pro jeho odmítnutí dle § 265i odst. 1 trestního řádu, ale Nejvyšší soud přesto dospěje k závěru, že není důvodné. Znamená to zejména, že i když dovolatel v rámci uplatněného dovolacího důvodu vytkl věcně správné námitky, kdy nešlo o toliko formální odkaz na uplatněný dovolací důvod, napadené rozhodnutí, resp. řízení mu předcházející, není stíženo vadou, která je v dovolání vytýkána.²⁷⁴ Jinak řečeno, uplatněný dovolací důvod není fakticky dán a proto není dovolání důvodné.

Postup podle ustanovení § 265j trestního řádu je na místě pouze za předpokladu, že dovolání není ani z části důvodné.²⁷⁵ Podle citovaného ustanovení rozhodne dovolací soud usnesením ve veřejném zasedání, není-li dán již zmiňovaný důvod pro fakultativní neveřejné zasedání dle § 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu, tedy souhlasí-li s tím jak nejvyšší státní zástupce a obviněný, a dovolací soud se této možnosti rozhodne využít.

Zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí dle § 265k trestního řádu.

Pokud dovolací soud podané dovolání neodmítne dle § 265i odst. 1 trestního řádu a zároveň nedojde k závěru o nedůvodnosti podaného dovolání a nezamítne jej dle § 265j trestního řádu, přichází v úvahu možnost, která je dána ustanovením § 265k odst. 1 trestního řádu. Podle citovaného ustanovení může nadepsaný soud usnesením **zrušit** napadené rozhodnutí nebo jeho část, popř. též vadné řízení mu předcházející, shledá-li že podané dovolání je důvodné.

Je třeba poznamenat, že i když zákon výslovně nestanoví důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí tak, jak to činí například u odvolání, neznamená to, že by byly ve výhradní diskreci dovolacího soudu. Důvody, pro které lze napadené rozhodnutí totiž vyplývají z dovolacích důvodů § 265b trestního řádu, jakož i z rozsahu přezkumné činnosti dovolacího soudu ve smyslu § 265i odst. 3 až 5 trestního řádu. Předpokladem pro možnost

²⁷⁴ SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, s. 89.

²⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2083.

zrušit napadeného rozhodnutí je tak, aby Nejvyšší soud zjistil existenci toho kterého důvodu a zároveň aby nedospěl k nedůvodnosti dovolání dle § 265j trestního řádu.²⁷⁶

Pokud je vadná jen část napadeného rozhodnutí a lze ji oddělit od ostatních, zruší Nejvyšší soud rozhodnutí jen v této části. Jak již vyplynulo z rozsahu přezkumné činnosti dle § 265i odst. 3 až 5 trestního řádu, zruší-li byť i jen zčásti výrok o vině, zruší vždy zároveň celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Současně zruší také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí nebo jeho zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

V případě, že dojde ke zrušení rozsudku toliko ve výroku o náhradě škody, Nejvyšší soud je dle § 265m odst. 2 trestního řádu ve spojení s § 265 trestního řádu povinen, nerozhodne-li sám, odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. na řízení před jiným příslušným orgánem.

Přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí dle § 265l trestního řádu.

Pokud je po zrušení napadeného rozhodnutí nebo některého jeho výroku nutno učinit ve věci nové rozhodnutí, **přikáže** Nejvyšší soud podle ustanovení § 265l trestního řádu, a to zpravidla soudu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu **znovu projednal a rozhodl**. Z dikce citovaného ustanovení lze dovodit, že není-li třeba ve věci nově rozhodnout, může se Nejvyšší soud může omezit toliko na zrušení napadeného rozhodnutí bez přikázání či jiného rozhodnutí. Přikázání ve smyslu § 265l trestního řádu je nicméně podmíněno alespoň částečným zrušením napadeného rozhodnutí. Za použití argumentu *a contrario* dojdeme k závěru, že nelze postoupit věc k novému projednání a rozhodnutí, aniž dojde ke zrušení napadeného rozhodnutí či jeho části.

Výjimkou z tohoto obecného pravidla je případ, kdy vada spočívá jen v tom, že v napadeném rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. V takovém případě může dovolací soud, aniž rozhodnutí zruší, přikázat soudu, o jehož rozhodnutí jde, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo neúplný výrok doplnil.

V souvislosti s přikázáním k novému projednání a rozhodnutí může Nejvyšší soud věc podle 3 odstavce předmětného ustanovení nařídit, aby ji soud projednal a rozhodl v jiném

²⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. Komentář. Díl II. 5 vydání. Praha: C. H. Beck. 2005, s. 2084.

složení senátu, resp. jinému soudu nebo jinému státnímu zástupci, jsou-li pro takovýto postup důležité důvody.

V souvislosti se zrušením napadeného rozhodnutí, na základě kterého obviněný vykonával trest odnětí svobody, je Nejvyšší soud povinen dle ustanovení § 265l odst. 4 trestního řádu rozhodnout o jeho vazbě. Byl-li zrušen výrok o trestu a důvod pro odnětí svobody tak pozbyl podkladu, je dovolací soud povinen rozhodnout o vazbě obviněného.

Pokud jde na navazující řízení před soudem, kterému byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí, lze říci, že orgán činný v trestním řízení, jemuž věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí, je **vázán právním názorem**, který vyslovil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud podle ustanovení § 265s odst. 1 trestního řádu, resp. je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil. Nelze bohužel říci, že je tato povinnost v praxi vždy ctěna.

V novém řízení se vedle vázanosti právním názorem rovněž uplatní zásada zákazu reformace *in peius*. Tento princip plyne z ustanovení § 265s odst. 2 trestního řádu, které uvádí, že bylo-li napadené rozhodnutí zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Nové rozhodnutí bude na rozdíl od toho přijatého v dovolacím řízení vycházet se skutkového a právního stavu existujícího v době rozhodování.²⁷⁷

Apelační rozhodnutí Nejvyššího soudu dle § 265m trestního řádu.

Ustanovení § 265m trestního řádu je reflexí vlastního charakteru dovolání, které má částečně limitované apelační prvky. Rozhodnutí podle § 265m trestního řádu je jistou alternativou k přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí podle § 265l trestního řádu, neboť Nejvyšší soud je při zrušení napadeného rozhodnutí rovněž ve věci oprávněn **rozhodnout sám**. Dovolací soud nicméně v takovém případě vázán zásadou zákazu *reformationis in peius*, stejně jako příslušný soud v novém řízení.

²⁷⁷ HASCH, K. In JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Lidne Praha, 2007, s. 616.

Autor se domnívá, že Nejvyšší soud může ve věci sám rozhodnout podle § 265m trestního řádu pouze v případě, že bylo zrušeno celé napadené rozhodnutí, nikoli jen jeho část. Tento závěr staví autor na gramatickém výkladu ustanovení § 265m odst. 1 trestního řádu. Z dikce citovaného ustanovení jednoznačně plyne, že „*Nejvyšší soud může při zrušení napadeného rozhodnutí také sám hned rozhodnout rozsudkem (...)*“. Je zde tak pouze zmínka o „*zrušení napadeného rozhodnutí*“, nikoli jeho části. Pokud by měl zákonodárce v úmyslu umožnit Nejvyššímu soudu přijímat apelační rozhodnutí dle § 265m trestního řádu rovněž v případě, kdy došlo k částečnému zrušení napadeného rozhodnutí, nepochybně by takovou formulaci v ustanovení § 265m trestního řádu použil, stejně jako tomu učinil pro případ zrušení napadeného rozhodnutí v ustanovení § 265k odst. 1 trestního řádu, ze kterého plyne, že „*napadené rozhodnutí nebo jeho část, resp. některého jeho výroku*“. Takto nicméně zákonodárce nepostupoval a proto má autor za to, že apelační možnosti dovolacího soudu jsou omezeny pouze na případy, kdy došlo ke zrušení napadeného rozhodnutí jako celku.

V souvislosti s aplikací ustanovení § 265m trestního řádu a realizací apelačního rozhodnutí dovolacího soudu, je třeba poznamenat, že z dikce citovaného ustanovení vyplývá fakultativnost apelačního postupu. Je tedy pouze na Nejvyšším soudu, zda se rozhodne této možnosti využít a meritorně ve věci rozhodnout nebo věc přikázat k projednání a rozhodnutí soudu, o jehož rozhodnutí se jedná. Vzhledem k tomu, že citované ustanovení neváže možnost využití předmětného apelačního prvku na jakýkoli dispozitivní návrh jedné ze stran, může k tomuto rozhodnutí dle autora dovolací soud přistoupit *ex officio*. Ačkoli praxe v podání činí návrhy na rozhodnutí dle § 265m trestního řádu, apelace je nicméně, jak bylo shora uvedeno, pouze v diskreci dovolacího soudu, proto je takový návrh v petitu zcela nadbytečným.

Závěrem k této problematice lze říci, že rozhodování dovolacího soudu dle § 265m trestního řádu je omezeno zásadou zákazu reformace *in peius*. Nejvyšší soud nemůže však sám:

- a) uznat obviněného vinným skutkem, pro nějž byl obžaloby zproštěn nebo pro nějž bylo trestní stíhání zastaveno;
- b) uznat obviněného vinným těžším trestným činem, než jakým mohl být uznán vinným napadeným rozsudkem;

- c) uložit obviněnému trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nebo trest odnětí svobody na doživotí, nebyl-li mu již uložen přezkoumávaným rozhodnutím, případně ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně.

Kapitola III.

NÁVRH NA ZÁHAJENÍ DOVOLACÍHO ŘÍZENÍ

Tato kapitola III. je věnována problematice návrhu na zahájení dovolacího řízení, protože dle informací a zkušeností autora se lze v praxi setkat, i když pravda spíše ojediněle, s případy, kdy to které podání nesplňuje ani obligatorní náležitosti kladené na dovolání v ustanovení § 265f trestního řádu. Tato skutečnost zbytečně zpravidla vede k tomu, že vadné podání je důvodem pro výzvu soudu prvního stupně k odstranění vad návrhu dle § 265h trestního řádu, resp. pro odmítnutí dovolání bez věcného přezkoumání dle ustanovení § 265i odst. 1 písm. d) trestního řádu.²⁷⁸

Jakkoli by si autor přál, aby docházelo k podání bezvadných podání, a to alespoň po stránce formální, nelze případy elementárních vad obsahu dovolání vyloučit, proto se níže alespoň ve zkratce věnuje problematice návrhu na zahájení dovolacího řízení z perspektivy obligatorních náležitostí, které musí to které podání obsahovat, aby bylo vůbec možné přistoupit k jeho věcnému přezkumu Nejvyšším soudem dle ustanovení § 265o ve spojení s ustanovením § 265i odst. 3 trestního řádu.

²⁷⁸ Nutno poznamenat, že jak judikoval Nejvyšší soud, nelze po lhůtě k stanovené k podání dovolání odstranit takové vady návrhu, jimiž se mění, rozšiřuje či dokonce poprvé vymezuje rozsah a důvody dovolání, protože lhůta k odstranění vad dle ustanovení § 265h trestního řádu není prostředkem k prodloužení lhůty k podání dovolání. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 3 Tdo 726/2003: „Ze znění ust. § 265h odst. 1 trestního řádu sice vyplývá, že takové řešení v některých případech podmiňuje předchozí výzvou předsedy senátu soudu prvního stupně k odstranění vad ve lhůtě dvou týdnů a upozorněním na možné následky, z čehož je třeba dovodit, že spojuje-li zákon možnost odmítnout dovolání pro nesplnění náležitostí jeho obsahu až po uplynutí dvoutýdenní lhůty k odstranění vad, nelze dovolání odmítnout, jestliže jsou obsahové náležitosti dovolání doplněny v této dvoutýdenní lhůtě, byť až po uplynutí lhůty dvouměsíční, to však neplatí, jde-li o odstranění takových vad náležitostí podaného dovolání, jimiž se mění, příp. rozšiřuje, nebo dokonce poprvé vymezuje rozsah a důvody dovolání (§ 265f odst. 2 trestního řádu). Takové vady dovolání totiž nelze odstranit ani postupem podle § 265h odst. 1 trestního řádu, neboť ve lhůtě dvou týdnů v tomto ustanovení uvedené lze odstraňovat jen takové vady podání, jimiž se nemění, nerozšiřuje či dokonce poprvé nevymezuje rozsah a důvody dovolání. Lhůta k odstranění vad není prostředkem k prodloužení lhůty k podání dovolání a dispozicím s ním způsobem v ní zákonem umožněným.“

Parciálním cílem této kapitoly III. je shrnutí podstatných náležitostí dovolání a názorný příklad příslušného „vzoru návrhu na zahájení dovolacího řízení“. Cílem autora tak není poukázat na ostatní fakultativní, resp. vhodné náležitosti podání, které jsou, resp. mohou být, pravidelně jeho obsahem.

Autor této práce tímto dává výhradu, že níže uvedený „vzor návrhu na zahájení dovolacího řízení“ nepředstavuje žádnou záruku bezvadnosti, zejména že obsahuje veškeré náležitosti a podmínky stanovené právními předpisy pro podání dovolání, které jsou předpokladem pro jeho věcné přezkoumání, resp. že ten který soud či třetí osoba bude „vzor návrhu na zahájení dovolacího řízení“ považovat a hodnotit jako bezvadné, zejména obsahují veškeré náležitosti a podmínky stanovené právními předpisy pro podání dovolání a pro jeho věcné přezkoumání. Tato kapitola III. není rovněž doporučením jak řádně uskutečnit či neuskutečnit podání návrhu na zahájení dovolacího řízení, resp. konkrétní faktické či právní kroky.

3.1. Sumarizace náležitostí návrhu na zahájení dovolacího řízení

Jak již bylo shora v kapitole II., sub-kapitole 2.4. této práce podrobněji rozebráno, obsahové náležitosti, které musí ten který návrh na zahájení dovolacího řízení obsahovat, jsou uvedeny v ustanovení § 265f ve spojení s ustanovením § 59 odst. 4 trestního řádu. Pro připomenutí se níže toliko exekutivně sumarizuje výčet obligatorních náležitostí dovolání:

(i) obecné náležitosti dle ustanovení § 59 odst. 4 trestního řádu:

- orgán činný v trestním řízení, kterému je dovolání určeno;
- rozhodutí, které se napadá;
- kdo jej činí;
- které věci se týká;
- co sleduje;
- podpis;
- datum;

(ii) speciální náležitosti dle ustanovení 265f trestního řádu:

- rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje;

- výrok, který se dovoláním napadá;
 - rozsah, v jakém je výrok dovoláním napadán;
 - důvod, z jakého je výrok dovoláním napadán;
 - čeho se dovolatel domáhá;
 - konkrétní návrh na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) nebo § 265b odst. 2, o které se dovolání opírá;²⁷⁹
-
- zda ve prospěch či neprospěch obviněného (jde-li o podání nejvyšší státní zástupce).

Pro úplnost je třeba dodat, že dle ustanovení § 59 odst. 4 trestního řádu je potřeba příslušný návrh na zahájení dovolacího řízení třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u příslušného orgánu činného v trestním řízení a aby každá osoba dotčená takovým podáním dostala jeden stejnopis, jestliže je toho třeba. Jak již bylo shora předesláno, podle názoru autora není třeba navrhopvat, aby Nejvyšší soud dle ustanovení § 265m trestního řádu věc sám rozhodl, protože možnost vydání apelačního rozhodnutí dovolacím soudem je dána přímo *ex lege* a je ve výlučné dispozici Nejvyššího soudu. Není tudíž potřeba formulace v petitu. Pro potřeby této práce je vhodné uvést, že praxe takto nicméně činí, což samozřejmě není na škodu, ale ani také k zásadnímu významu.

²⁷⁹ K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2003, sp. zn. 7 Tdo 541/2003: „*Nejvyšší soud proto konstatuje, že podání obhájkyne ze dne 6. 1. 2003 postrádá náležitosti obsahu dovolání především tím, že v něm není uveden odkaz na zákonné ustanovení, o které se dovolání opírá, tj. odkaz na některé z ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) trestního řádu, v nichž jsou stanoveny zákonné dovolací důvody. Přitom podle § 265f odst. 1 trestního řádu v dovolání musí mimo jiné být uveden právě tento odkaz. Nestačí, že v dovolání jsou uvedeny obsahově námitky či výhrady, které obviněný má proti napadenému rozhodnutí, a zákonný dovolací důvod musí být v dovolání výslovně uveden odkazem na některé z ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) trestního řádu, resp. § 265b odst. 2 trestního řádu. Bez této náležitosti dovolání není způsobilé být podkladem k tomu, aby Nejvyšší soud přezkoumal napadené rozhodnutí.*“.

3.2. Vzor návrhu na zahájení dovolacího řízení

S ohledem na shora uvedené, si pro lepší orientaci autor níže dovoluje uvést příklad dovolání, resp. „vzor návrhu na zahájení dovolacího řízení“.

V Praze, [BUDE DOPLNĚNO]

Nejvyššímu soudu České republiky

prostřednictvím

Krajského soudu v Ostravě

Havlíčkovo nábřeží 34

728 81 Ostrava 1

ke sp. zn. [BUDE DOPLNĚNO] (Krajský soud v Ostravě)

[BUDE DOPLNĚNO] (Vrchní soud v Olomouci)

Odsouzený: Jan Novák, r. č. [BUDE DOPLNĚNO], bytem [BUDE DOPLNĚNO],
t.č. [BUDE DOPLNĚNO]

Obhájce: [BUDE DOPLNĚNO]

**Dovolání proti [BUDE DOPLNĚNO], ze dne [BUDE DOPLNĚNO],
č.j. [BUDE DOPLNĚNO]**

Přílohy: plná moc

a dále dle textu

I.

ÚVOD

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne [BUDE DOPLNĚNO], č.j. [BUDE DOPLNĚNO] jsem byl uznán vinným v bodě 1) rozsudku trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 2 trestního zákona, v bodě 2) nedovoleným držením a výrobou omamných a psychotropních látek a jedů dle § 187 odst. 1 trestního zákona, v bodě 3) trestným činem úvěrového podvodu dle § 250b odst. 1, 3 trestního zákona, za což jsem byl odsouzen dle § 234 odst. 1 trestního zákona za použití § 35 odst. 2 trestního zákona k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 6 roků nepodmíněně se zařazením do věznice s ostrahou. Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě jsem si prostřednictvím svého obhájce podal odvolání k Vrchnímu soudu v Olomouci, který usnesením ze dne [BUDE DOPLNĚNO], č.j. [BUDE DOPLNĚNO] podané odvolání zamítl.

V rozsahu a z důvodů níže uvedených tímto proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne [BUDE DOPLNĚNO], č.j. [BUDE DOPLNĚNO] podávám ve smyslu ustanovení § 265a odst. 1 a odst. 2 písm. h) prostřednictvím svého obhájce [BUDE DOPLNĚNO] v zákonem stanovené lhůtě toto

d o v o l á n í

kteřé odůvodňuji a blíže specifikuji níže.

II.

ROZSAH A DŮVODY DOVOLÁNÍ

Toto dovolání zaměřuji jak do výroku o vině, tak do výroku o trestu napadeného rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, protože napadený rozsudek spočívá jak na nesprávném právním posouzení skutku.

III.

DOSAVADNÍ PRŮBĚH ŘÍZENÍ

1. Řízení před soudem prvního stupně

[BUDE DOPLNĚNO].

2. Řízení před soudem druhého stupně

[BUDE DOPLNĚNO].

IV.

PŘÍPUSTNOST DOVOLÁNÍ

Dovolání je přípustné dle ustanovení § 265a odst. 1 a odst. 2 písm. a) trestního řádu, protože směřuje proti pravomocnému rozsudku soudu druhého stupně, kterým jsem byl uznán vinným a kterým mi byl uložen trest.

V.

DŮVODNOST DOVOLÁNÍ

Důvodnost dovolání je dána ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť napadený rozsudek soudu druhého stupně spočívá na nesprávném právním posouzení.

Předně namítám, že jak soud prvního stupně, tak soud druhého stupně nesprávně právně posoudily zjištěný skutkový stav jako trestné činy podle ustanovení § 234 odst. 1, 2, § 187 odst. 1 a § 250b odst. 1, 3 trestního zákona, protože tyto vůbec neměly být kvalifikovány jako trestné činy, neboť nebyly naplněny formální znaky skutkové podstaty.

[BUDE DOPLNĚNO].

Vrchní soudu v Olomouci tak nesprávně právně kvalifikoval skutkový stav, když jej posoudil jako trestné činy dle ustanovení § 234 odst. 1, 2, § 187 odst. 1 a § 250b odst. 1, 3 trestního zákona, a naplnil takto dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu.

VII.

ZÁVĚŘEČNÝ NÁVRH

S ohledem na shora uvedené se navrhuje, aby Nejvyšší soud České republiky vydal tento

r o z s u d e k:

- I. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne [BUDE DOPLNĚNO], č.j. [BUDE DOPLNĚNO] a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne [BUDE DOPLNĚNO], č.j. [BUDE DOPLNĚNO], se podle ustanovení § 265k odst. 1 trestního řádu zrušují.**
- II. Podle ustanovení § 265l odst. 1 trestního řádu se přikazuje Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.**

Jan Novák

Kapitola IV.

ZÁVĚR A ÚVAHY O DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM PROCESU DE LEGA FERENDA

4.1. Závěr

Hlavním cílem této rigorózní práce bylo poskytnout jejím adresátům relativně ucelený pohled na problematiku institutu dovolání, jakož i objektivně poukázat na jistá úskalí, jak příslušné právní úpravy, tak rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Druhotným cílem autora pak bylo vyvolání diskuze, resp. zamyšlení, mezi adresáty této práce, zejména nad povahou a smyslem dovolání, obecným přístupem k němu, spornými otázkami, interpretací a aplikací právní úpravy dovolání, jejích nedostatků a vhodných změn.

Marginálním cílem této práce bylo alespoň částečně přispět k překlenutí pomyslné „absence“ reprezentativní doktrinální literatury a odborné literatury, která by se zabývala výhradně dovoláním. Úvahu, zda byly cíle této práce naplněny, nechává autor na váženém čtenáři, který jistě kriticky zhodnotí všechny rozhodné okolnosti, jakož i možnosti dané rozsahem a účelem rigorózní práce, včetně uvážení komplexity a rozsáhlosti jejího předmětu.

Co se dovolání týče lze říci, že tento institut zřejmě naplnil zákonodárcovy představy o přiblížení trestněprávní úpravy k občanskoprávní, neboť účastníci trestního řízení dostali do rukou dispozitivní mimořádný opravný prostředek, na základě kterého se mohou domáhat přezkoumání a zrušení pravomocného rozhodnutí soudu. Nedostatky dosavadní právní úpravy (tj. právní úpravy do 1. 1. 2002), která jako mimořádné opravné prostředky upravovala pouze obnovu řízení a stížnost pro porušení zákona, tak zřejmě byly překonány. Nadále je totiž pouze v diskreci účastníků trestního řízení, zda dovolání jako mimořádný opravný prostředek podají či nikoli. Jakkoli se záměr zákonodárce zdařil, a to zejména s ohledem na četnost využívání dovolání v praxi, nutno dodat, že předmětný institut je podle autora až přehnaně formalizovaným mimořádným opravným prostředkem. Což podle názoru autor do jisté míry stírá základní cíl zákonodárce a dostává se do rozporu s účelem dovolání.

Pokud by měl autor vyjádřit svůj názor k rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, lze uvést, že má výhrady k restriktivnímu a rigidnímu postoji dovolacího soudu k interpretaci a aplikaci těch kterých ustanovení § 265a násl. trestního řádu, zejména pak dovolacího důvodu § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, jak již ostatně vyplynulo ze samotného obsahu

této práce. Autor má za to, že takový přístup a výklad nemá oporu v právní úpravě a jde proti povaze a smyslu dovolání jako takového.

Předmětem této práce záměrně nebyla komparace jednotlivých mimořádných opravných prostředků. Autor je nicméně toho názoru, že je na tomto místě nutné předesílit otázku důvodnosti paralelní existence dovolání a stížnosti pro porušení zákona. Je skutečně nadále odůvodněna existence *de facto* dvou obsahově totožných mimořádných prostředků vedle sebe? Jde o záměr nebo nedůslednost anebo nečinnost zákonodárce, který stížnost pro porušení zákona zachoval i po 1. 1. 2002, kdy byl nově zaveden institut dovolání do trestního procesu? Autor má za to, že možnost využití stížnosti pro porušení zákona jako mimořádného opravného prostředku je pro většinu účastníků trestního řízení zcela či zčásti nedosažitelná, neboť je výlučně na ministrovi spravedlnosti, zda stížnost podá či nikoli. Autor tak stížnost pro porušení zákona vnímá jako institut již přešlý, nevyhovující požadavkům společnosti, a který měl tudíž být v návaznosti na přijetí dovolání zrušen. Pro zachování objektivnosti je však třeba říci, že existují zcela protichůdné názory, než právě názor zmíněný. Sám autor se v praxi setkal s názory, a to zejména z řad advokátů, jejichž obsahem bylo paradigma, že zavedení institutu dovolání do trestního řízení je spíše krokem zpět, a to s ohledem na možnost napadení pravomocného rozhodnutí v neprospěch obviněného ze strany státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Možnost napadnout pravomocné rozhodnutí v neprospěch obviněného tak zastánci předmětného názoru vnímají zásah do práv obviněného. Tento přístup je však dle autora spíše reflexí obecného postoje obhajoby, než objektivním přístupem k možnosti, kterou institut dovolání účastníkům trestního řízení nabídnul. Na druhou stranu ve prospěch předmětného paradigma autor považuje za nutné doplnit, že je otázkou, když žádný z mezinárodních pramenů práva v trestních věcech nestanoví nárok na soudní přezkum pravomocného rozhodnutí další soudní instancí v neprospěch obviněného, zda není institut dovolání v tomto směru protiústavní. Z čeho tedy vůbec vychází možnost zavést do právního řádu mimořádný opravný prostředek, kterým se obžaloba může domáhat přezkumu pravomocného rozhodnutí soudu druhého stupně třetí soudní instancí, a to v neprospěch obviněného, a tím prodlužovat délku trestního řízení, nejistotu a obavy obviněného ze změny pravomocného rozhodnutí v jeho neprospěch, z dalších sankcí či represe (!?). Vždyť žádný z mezinárodních pramenů práva neumožňuje napadnout pravomocné rozhodnutí trestního soudu, resp. se domáhat

přezkumu pravomocného rozhodnutí soudu druhého stupně ve prospěch obviněného, natož v jeho v neprospěch.

Bez ohledu, na shora uvedené, kdy autor má obecně za to, že dovolání je přehnaně formalizovaným institutem trestního procesu, nedůvodně restriktivně a rigorózně interpretován a aplikován ze strany dovolacího soudu, autor zavedení institutu dovolání do trestního procesu zásadně vítá a vnímá ho jako pozitivní krok, neboť do trestního řízení vnáší dispozitivní mimořádný opravný prostředek, kterým lze dosáhnout nápravy nejvážnějších právních, resp. procesních vad.

4.2. Úvahy o dovolání v trestním procesu *de lege ferenda*

V první řadě považuje autor za nutné v souvislosti s legislativou zmínit, že není dost dobře možné, aby v budoucnu zákonodárce postupoval tak sporadicky, jak tomu bylo v rámci přijetí zákona č. 265/2001 Sb., kterým byl institut dovolání zaveden do trestního procesu. Připomeňme, že v citovaném zákoně nebyla vůbec řešena problematika přípustnosti dovolání v **přechodných ustanoveních**. Tato skutečnost samozřejmě vedla k řadě komplikací, zejména při interpretaci těch kterých ustanovení § 265a a násl. trestního řádu, kdy nebyla jednoznačná základní otázka přípustnosti dovolání. Takový přístup je obecně nepřipustný, tím spíše u takového institutu, jakým dovolání je, kdy lze napadat pravomocná rozhodnutí v neprospěch obviněného (!).

Případná legislativní změna právní úpravy dovolání by se, dle autora, měla zabývat odstraněním nejasností těch ustanovení dosavadní právní úpravy, která již byla v průběhu této práce postupně pozornému čtenáři předestřena. Zejména by měla být jasně upravena problematika týkající se **banketního podání dovolání**, a to hlavně, pokud jde o podání prosté rozsahu a důvodů. Dále má autor za to, že by bylo vhodné zvážit **rozšíření aktivně legitimovaných osob, a sice na poškozeného**. V současné době se totiž poškozený ve vztahu k ostatním aktivně legitimovaným subjektům ocitá v nerovné pozici, i přes to, že v řízení jde rovněž o jeho nárok. Vzpomeňme, že doposud poškozený není mezi subjekty aktivně legitimovanými, kdy jeho zájmy může, a nemusí, hájit toliko státní zástupce činný u nejvyššího státního zastupitelství.

Za největší nedostatek, který je potřeba změnit, autor považuje autor **nejednoznačnou dikci dovolacího důvodu** uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, která je navíc ze strany dovolacího soudu, dle názoru Ústavního soudu a autora, vykládána

nedůvodně velice restriktivně a rigorózně. Jako zásadní „*problém*“ autor vnímá „*manévrovací prostor*“ pro interpretaci a aplikaci citovaného dovolacího důvodu. Obecně není možné, aby výklad jednoho ustanovení právního předpisu umožňoval témuž orgánu v obdobných věcech dojít k diametrálně odlišným závěrům, tedy i opačným rozhodnutím. Není však výjimkou, jak bylo shora uvedeno, že (i) jeden senát dovolacího soudu posoudí dovolací námitky jako námitky skutkové, které nenaplnují uplatněný dovolací důvod G, a tudíž dovolání následně odmítne bez věcného přezkoumání, a následně (ii) druhý senát Nejvyššího soudu dojde v jiné věci k závěru, že totožné námitky předmětný dovolací důvod naplňují a proto přistoupí k meritornímu posouzení věci. Takový stav není obecně akceptovatelný. Tím spíše pokud jde o institut dovolání, kterým zákonodárce chtěl dát účastníkům trestního řízení do rukou dispozitivní prostředek, kterým se mohou domáhat nápravy nejzávažnějších právních vad. Skutkové a právní námitky přitom od sebe v zásadě nelze oddělit, jak již opakovaně judikoval Ústavní soud. Autor si nedovoluje polemizovat s Nejvyšším soudem o správnosti jeho přístupu při interpretaci a aplikaci ustanovení týkající se dovolání. Nicméně má za to, že není možné, aby totožné dovolací námitky byly v jednom případě posouzeny jako materiálně naplňující důvod G a v druhém případě nikoli. Ústavní soud opakovaně judikoval, že trestní proces nesmí vzbuzovat, byť třeba i jen hypotetické podezření o projevu libovůle, která je v demokratické společnosti právního státu, zejména s ohledem na ústavněprávně zakotvené právo na soudní ochranu a rovnost, zcela nepřijatelná. Dosavadní „*manévrovací prostor*“ dovolacího soudu nicméně tomuto principu neodpovídá a poskytuje účinný nástroj k regulaci počtu návrhu na zahájení dovolacího řízení, které budou připuštěny k meritornímu prozkoumání. Autor má za to, že tento stav by bylo možné změnit právě změnou dikce ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, která by jednou pro vždy udělala „*tlustou čáru*“ mezi skutkovými a právními námitkami, a přinesla tak jednoznačné řešení v této práci opakovaně předestírané otázky možnosti napadnutelnosti závažných skutkových vad.

Podle autora by bylo vhodné posoudit, zda by neměla být výslovně v zákoně upravena **možnost namítat nesprávná skutková zjištění zásadního charakteru**, která přímo vedla k nesprávné právní kvalifikaci skutku. V daném případě by se tak dalo uvažovat o změně ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu nebo vytvoření nového ustanovení například § 265b odst. 1 písm. m) trestního řádu. Takovou změnu by autor pokládal za vhodnou a logickou, neboť argumentace, že není právně relevantní, když byl v rámci zjištění

skutkového stavu porušen zákon, jelikož se v rámci dovolacích důvodů není možné domáhat změn skutkových zjištění, není nadále udržitelná a spíše argumentem *ad absurdum*.

Autor má za to, že vážený čtenář musí obecně akcentovat obecnou tezi, že nelze úplně oddělit skutková zjištění od právního posouzení. Proto byl-li porušen zákon v rámci zjištění skutkového stavu, zejména kdy byl použit procesně vadný důkaz, kterýžto vůbec neměl být proveden, musela mít tato skutečnost větší či menší vliv na právní posouzení skutku, a tedy i případný výrok o vině či trestu. Jak již bylo řečeno, autor je zastáncem toho názoru, že dovolací soud nemůže odmítnout věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí, a odepřít tak svůj zrak od spravedlnosti, pouze proto, že přijal velice rigidní postoj k interpretaci a aplikaci ustanovení o dovolání.

RESUMÉ

Having in mind fundamental principles in the litigation procedure, and considering an inefficient system of judicial remedies in the criminal procedure, the Czech legislators passed a Bill No. 265/2001 Coll., whereby a new extraordinary legal remedy has been incorporated into the Czech legal system, i.e. an Appellate review. Hence, the instrument in question is an underlying subject of the respective thesis.

In accordance with section 265a, and subsequent of the Czech Criminal Procedure Code No. 141/1961 Coll, as amended (hereinafter referred to as the „**Criminal Procedure Code**“) the Appellate review as an extraordinary legal remedy conveys substantial right to the parties involved in the criminal procedure to invoke the opportunity to challenge the merits of a judgment and allege errors of law not fact, thus pray through submission of a petition in its relief for both reversion and vacation of judgement which is already executable. In other words, the said instrument may overturn for instance a defendant's guilty conviction by finding some error in the original trial. Irrespectively on foregoing it is pertinent to indicate that such a possibility is subject to the strict conditions set forth in the Criminal Procedure Code (i.e. enumeration of contested decisions, grounds for the review, individuals entitled for an appeal etc.), and which have to met bar none.

Thus, the instrument in question shall be initiated by filling the respective petition by the party, either defendant or prosecution, commonly known as the „*petitioner*“, who is not pleased with an actual outcome of his appeal. On the other hand, the adverse party in prospective procedure is known as the „*respondent*“.

Noteworthy, the commencement of the Appellate review proceedings is not subject to any discretionary judicial power unlike both the Writ of certiorari and Writ of habeas corpus in United States. The Czech Supreme Court as subject-matter court is both obliged and entitled to solely assess in pre-trial whether required conditions are met or not. Should the Czech Supreme Court reach the affirmative conclusion, the Appellate proceedings shall commence immediately.

In the first Chapter is provided the brief introduction into matters in question taking into consideration a realm of plausible readers.

The second Chapter includes the very subject-matter of this thesis, and therefore should be considered with a relevant vigilance, and thus be subject to a paramount reader's scrutiny. In particular, it contains matters concerning both introductory words and quite extensive analysis of the extraordinary legal remedy in question itself, including dilemma of conditions which have to be met in order to found legitimate the petition for appellate review to commence appellate proceedings, e.g. grounds for appellate review, deadline for filling the petition etc.

The third Chapter involves an illustration of a petition for Appellate Review. The very intend of the said Chapter is to render to addressees of this thesis a basic preview in matters concerning the petition.

The fourth and final Chapter contains conclusion of foregoing matters, and likewise the writer's perception on and suggestions of future development of legislation with regard to the Appellate review in the Criminal Procedure Code.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

I. Knižní publikace

- BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004, ISBN 80- 7357-030-0.
- CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde Praha, 1999. ISBN 80-7201-141-3.
- CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde Praha, 2001. ISBN 80-7201-268-1.
- CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2004. ISBN 80-7201-463-3.
- HARVANEK, J. a kol. *Teorie práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-1791-0.
- HEJDA, J. a kol. *Základy trestního práva*. Praha: VŠE Praha, FM, Jindřichův Hradec, 2003. ISBN 80-245-0514-2.
- JELÍNEK, J., SOVÁK, Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. Praha: Eurolex Bohemia: 1999. ISBN 80-902752-0-6.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-20-3.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-630-X.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2007. ISBN 978-80-7201-641-9.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2007. ISBN 978-80-72-01-658-7.
- JELÍNEK, J., SOVÁK, Z. *Trestní zákon a trestní řád*. 16 aktualizované vydání s poznámkami a judikaturou. Praha: Linde Praha, 2001. ISBN 80-7201-304-1.

- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. Poznámkové vydání s judikaturou. 22. aktualizované vydání podle stavu k 1. 3. 2005. Praha: Linde Praha, 2005. ISBN 80-7201-530-3.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. Poznámkové vydání s judikaturou. 24. aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2006. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-618-1.
- MUSIL, J. a kol. *Kurz Trestního práva. Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-216-0.
- NETT, A. a kol. *Trestní právo procesní. Obecná část*. 3. vydání. Brno: Masarykova universita, 2001. ISBN 80-210-2275-2.
- SEKVARD, O. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004. ISBN 80-86199-53-3.
- STAVINOHOVÁ, J., Hlavsa, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3271-5.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. Díl II*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-405-8.

II. Časopisecká díla

- BOBEK, J. Ještě k dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 4, s. 54 – 56.
- CÍSAŘOVÁ, D. K otázce dovolání podle trestního řádu. *Trestní právo*, 2002, č. 2, s. 23.
- DOLEŽEL, R., Richter, M. První rok dovolacího řízení. *Trestněprávní revue*, 2003, č. 2, s. 33 – 37.
- DRAŠTÍK, A. Novela trestního řádu v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 7, s. 204 – 207.
- HRACHOVEC, P. Dovolání v trestním řízení. První rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7 – 20.
- HRACHOVEC, P. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11 – 12, s. 12 – 24.
- HRACHOVEC, P. Pátý rok dovolání v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11 – 12, s. 24 – 36.

- KRATOCHVÍL, V. Dovolání ve světle trestního řádu a zákona o Ústavním soudu. *Trestní právo*, 2002, č. 5, s. 2 – 4.
- RICHTER, M. Časová působnost trestního řádu ve vztahu k dovolání. *Trestní právo*, 2001, č. 12, s. 20 – 22.
- RICHTER, M., DOLEŽEL, R. První poznatky z praxe dovolacího řízení. *Trestní právo*, 2002, č. 9, s. 2 – 8.
- ŠÁMAL, P. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11 – 12, s. 103 – 124.
- ŠÁMAL, P. K možnosti žádat o navrácení lhůty k podání dovolání. *Trestněprávní revue*, 2003, č. 2, s. 60 – 61.

III. Judikatura Nejvyššího soudu

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 01. 2002, sp. zn. 3Tdo 2/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 02. 2002, sp. zn. 7 Tdo 10/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 03. 2002, sp. zn. 7 Tdo 22/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 04. 2002, sp. zn. 6 Tdo 46/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 04. 2002, sp. zn. 7 Tdo 49/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 04. 2002, sp. zn. 7 Tdo 91/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 05. 2002, sp. zn. 6 Tdo 126/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 05. 2002, sp. zn. 5 Tdo 166/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 06. 2002, sp. zn. 3 Tdo 294/2002-II.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 441/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 08. 2002, sp. zn. 6 Tdo 353/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 09. 2002, sp. zn. 7 Tdo 621/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2002, sp. zn. 11 Tdo 769/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2002, sp. zn. 6 Tdo 789/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2002, sp. zn. 5 Tdo 933/2002.

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 1001/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2002, sp. zn. 11 Tdo 636/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05. 12. 2002, sp. zn. 6 Tdo 1034/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2002, sp. zn. 7 Tdo 927/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 01. 2003, sp. zn. 7 Tdo 1078/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 01. 2003, sp. zn. 7 Tdo 108/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 02. 2003, sp. zn. 7 Tdo 91/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 02. 2003, sp. zn. 5 Tdo 199/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 04. 2003, sp. zn. 7 Tdo 337/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 05. 2003, sp. zn. 7 Tdo 541/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 06. 2003, sp. zn. 5 Tdo 66/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 02. 07. 2003, sp. zn. 3 Tdo 726/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 07. 2003, sp. zn. 7 Tdo 834/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 3 Tdo 1148/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 11. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1067/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1426/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 09. 11. 2005, sp. zn. 3 Tdo 1238/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2006, sp. zn. 3 Tdo 489/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2006, sp. zn. 7 Tdo 1182/2006 – I.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 01. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1408/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. 11 Tdo 349/2007.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 07. 2007, sp. zn. 5Tdo 777/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 07. 2006, sp. zn. 8 Tdo 721/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 06. 07. 2008, sp. zn. 7 Tdo 801/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07. 08. 2008, sp. zn. 11 Tdo 874/2008.

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 6 Tdo 952/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 02. 09. 2009, sp. zn. 8 Tdo 1023/2009.

IV. Judikatura Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl.ÚS 4/94.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 05. 2002, sp. zn. IV.ÚS 293/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 06. 2002, sp. zn. III.ÚS 298/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 07. 2002, sp. zn. II.ÚS 289/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 09. 2002, sp. zn. IV.ÚS 300/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 09. 06. 2003 sp. zn. IV. ÚS 10/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 06. 2003, sp. zn. IV.ÚS 558/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 08. 2003, sp. zn. IV.ÚS 134/03.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. I.ÚS 660/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. II.ÚS 687/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 07. 01. 2004, sp. zn. II.ÚS 651/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2004, sp. zn. I.ÚS 4/04.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 02. 06. 2005, sp. zn. III.ÚS 78/05.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 03. 2005, sp. zn. I.ÚS 554/04.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 06. 08. 2006, sp. zn. II. ÚS 535/03.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. 04. 2007, sp. zn. I.ÚS 603/06.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 04. 2008, sp. zn. II.ÚS 2168/07.

V. Zahraniční judikatura

- Théoneste Bagosora, Gratien Kabiligi, Aloys Ntabakuze, Anatole Nsengiyumva, v the Prosecutor, Case ICTR-98-41-A, 2 May 2002.
- Henry v. Jamaica, (230/1987), 1 November 1991, Report of the HRC, (A/47/40), 1992.

- Reid v. Jamaica, Human Rights Committee, Communication No. 355/1989, U.N. Doc. CCPR/C/51/D/355/1989 (1994).
- The Prosecutor v. Dusko Tadic. Case No. IT-94-1-A-AR77, Appeals Chamber, Judgement on Allegations of Contempt Against Prior Counsel, Milan Vujin, 27 February 2001.
- Dieter Krombach v André Bamberski (ECJ). Case C-7/98, 28 March 2000.
- Krombach v. France (ECHR). Application No. 29731/96, 13 February 2001.
- ECHR, Haser v. Switzerland (dec.), no. 33050/96, 27 April 2000.

VI. Právní předpisy

- Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvím České národní rady dne 16. prosince 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občasný soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.

VII. Mezinárodní úmluvy a jiné prameny práva

- African Charter on Human and Peoples' Rights, June 1981, Nairobi, Kenya.
- American Convention on Human Rights, San Jose, Costa Rica, 22 November 1969.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union, Official Journal of the European Communities (2000/C 364/01).

- European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, E.T.S. 117, entered into force Nov. 1, 1988.
- International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966.
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966.
- Protocol No. 7 to the 1950 European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, E.T.S. 117, entered into force Nov. 1, 1988.
- Statute of the International Tribunal for the Former Yugoslavia. 1991, U.N. Doc. S/25704 at 36, annex (1993) and S/25704/Add.1 (1993), adopted by Security Council on 25 May 1993, U.N. Doc. S/RES/827.
- Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda, as amended. Security Council, S/RES/955 (1994), 8 November 1994.
- Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, Official Journal of the European Communities (2007/C 306/01).
- Universal Declaration of Human Rights (UDHR), Adopted by the United Nations General Assembly on December 10, 1948.